

Tussenrapportage Lerend evalueren met GeestKracht

Eerste tussentijdse programmaevaluatie
van GeestKracht

Tussenrapportage

Lerend evalueren met GeestKracht

Eerste tussentijdse programmaevaluatie
van GeestKracht

Colofon

Projectleiding

Marloes Kleinjan (Trimbos-instituut)

Tarik Pehlivan (Stichting Alexander)

Auteurs

Marja van Bon-Martens (Trimbos-instituut)

Jasper Nuijen (Trimbos-instituut)

Dagmar Feenstra (Trimbos-instituut)

Maartje van den Essenburg (Trimbos-instituut)

Nickey van den Berg (Stichting Alexander)

Tarik Pehlivan (Stichting Alexander)

Marloes Kleinjan (Trimbos-instituut)

Vormgeving en productie

Canon Nederland N.V.

Beeld

Gettyimages.nl

Personen afgebeeld op de omslag van deze uitgave zijn modellen en hebben geen relatie tot het onderwerp van deze uitgave of ieder onderwerp binnen het onderzoeksdomein van het Trimbos-instituut.

Deze uitgave is tot stand gekomen met financiële steun van GeestKracht, een programma van FNO.

Trimbos-instituut
Da Costakade 45
Postbus 725
3500 AS Utrecht
030 - 297 11 00
www.trimbos.nl

In samenwerking met:

© 2022, Trimbos-instituut, Utrecht.

Tekst uit deze publicatie mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Deze uitgave mag worden verveelvoudigd voor eigen of intern gebruik.

Deze uitgave is te downloaden via www.trimbos.nl/webwinkel met artikelnummer AF1985.

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	9
1.1 Achtergrond programma GeestKracht	9
1.2 Evaluatieonderzoek: doelen en vraagstellingen	11
1.3 Evaluatieonderzoek: algemene aanpak	12
1.4 Startrapport: belangrijkste bevindingen samengevat	14
1.5 Tussenrapportage: focus en leeswijzer	15
2 Begeleide zelfevaluatie: bevindingen tussenevaluaties	17
2.1 Doel en aanpak tussenevaluaties	17
2.2 Doelrealisatie: kwantitatieve resultaten	19
2.3 Doelrealisatie: succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen	25
2.4 Bijstellingen in het programma of verandertheorie	32
2.5 Aanvullende activiteiten van GeestKracht	36
2.6 Samenvatting bevindingen route begeleide zelfevaluatie	38
2.7 Reflectie op de route begeleide zelfevaluatie	39
3 Maatwerkevaluatie: bevindingen jongvolwassenen	41
3.1 Vooraf	41
3.2 Doel en aanpak maatwerkevaluatie	41
3.3 Het participatieve leer- en onderzoeksproces van het JOT-GK	43
3.4 Respondenten	47
3.5 Inhoudelijke onderzoeksresultaten	49
3.6 Slotbeschouwing en aanbevelingen jongvolwassen onderzoekers	53
3.7 Beantwoording hoofdonderzoeksvragen	55
3.8 Slotbeschouwing van begeleidende onderzoekers	56
4 Overkoepelende programmaevaluatie	59
4.1 Doel en aanpak overkoepelende programmaevaluatie	59
4.2 Geïntegreerde kernbevindingen vanuit beide evaluatieroutes	59
4.3 Dialoog over de geïntegreerde kernbevindingen	63
4.4 Tot slot	67
5 GeestKracht: lerend evalueren van effectieve uitvoering en participatie	69
5.1 Opbrengst van de eerste tussentijdse programmaevaluatie	69
5.2 Het evaluatieonderzoek onder de loep	72
5.3 Overkoepelende adviezen voor GeestKracht	73
Bijlagen 1 t/m 6	75

Samenvatting

Achtergrond

Elke jongvolwassene (16-35 jaar) kan zichzelf zijn en ook met psychische kwetsbaarheden krachtig mee (blijven) doen in de maatschappij. Dat is waar het vijfjarige programma GeestKracht zich voor inzet. Om dit programmadoel te bereiken kunnen verschillende projecten en partnerschappen in meerdere rondes (zogenoemde calls) een subsidieaanvraag doen bij GeestKracht. Daarnaast voert GeestKracht zelf ook aanvullende activiteiten uit. De visie van het programma GeestKracht is dat de doelgroep zelf van begin tot eind als gelijkwaardige partij betrokken wordt. Het ervaringsdeskundig panel (Team GeestKracht) speelt daarom een belangrijke rol.

Lerend evaluatieonderzoek

Voor het programma GeestKracht zijn het Trimbos-instituut en Stichting Alexander gevraagd een lerend evaluatieonderzoek uit te voeren. Het Trimbos-instituut is een landelijk kennisinstituut voor psychische (on)gezondheid. Stichting Alexander is expert in participatief jongerenonderzoek in Nederland. Het evaluatieonderzoek is lerend, zodat iedereen die bij het programma betrokken is, tussendoor leert van de resultaten uit het onderzoek. Met behulp van die bevindingen wordt steeds gekeken of er iets in het programma moet worden aangepast. Het evaluatieonderzoek loopt van het begin van het programma GeestKracht (2020) tot en met het einde van het programma (2024).

Het lerend evaluatieonderzoek heeft **drie evaluatievragen**:

- 1 Welke doelen hebben de projecten, partnerschappen en andere activiteiten (*inventariseren*)?
- 2 In hoeverre worden de doelen behaald, en wat zijn hierbij succes- en faalfactoren (*meten en leren*)?
- 3 Welke aanpassingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de verandertheorie (*bijstellen*)?

De eerste evaluatievraag is beantwoord in het Startrapport. Deze tussenrapportage richt zich op het beantwoorden van de tweede en derde evaluatievraag.

Uitvoering van het evaluatieonderzoek

Om de evaluatievragen te beantwoorden worden *twee soorten evaluaties* uitgevoerd: een begeleide zelfevaluatie en een maatwerkevaluatie.

Begeleide zelfevaluatie, uitgevoerd door het Trimbos-instituut

Ieder project en partnerschap stelt tijdens een startgesprek tien doelen op die ze willen behalen. Het evaluatieteam van het Trimbos-instituut ondersteunt hierbij. De doelen worden opgesteld voor vijf 'niveaus' en per niveau worden er twee doelen geformuleerd:

- **Proces:** de uitvoering en samenwerking binnen het programma
- **Participatie:** de betrokkenheid van de doelgroep en wat dit oplevert
- **Effect:** de resultaten of opbrengsten van het project
- **Borging:** de uitvoering is blijvend en wordt gedeeld met anderen
- **Impact:** het project heeft ook effect op de langere termijn

Tijdens tussenevaluatiegesprekken geven projecten en partnerschappen zelf aan in hoeverre de tien doelen al behaald zijn. Dit doen ze door elk doel een score te geven op een schaal van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd). Ook geven ze aan wat de succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen waren. Daarnaast is met het GeestKracht programmateam gesproken over de aanvullende activiteiten die zijn uitgevoerd binnen het programma. Hierbij is eveneens gevraagd naar succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen. Alle resultaten uit de tussenevaluatiegesprekken zijn samengevoegd en geanalyseerd door het Trimbos-instituut.

Maatwerkevaluatie, uitgevoerd door Stichting Alexander

De maatwerkevaluatie is bedoeld om inzicht te krijgen in ervaringen, opvattingen en waardering van jongvolwassenen die meedoen in projecten en partnerschappen. De maatwerkevaluatie wordt uitgevoerd door de doelgroep jongvolwassenen zelf, onder begeleiding van Stichting Alexander. Dit onderzoeksteam wordt het Jongvolwassenen Onderzoeksteam GeestKracht (JOT-GK) genoemd en bestaat uit deelnemers van 15 tot en met 30 jaar oud.

Het JOT-GK heeft met elkaar in werksessies bepaald welke thema's zij belangrijk vinden om uit te vragen bij de jongvolwassenen die deelnemen aan de projecten of partnerschappen binnen GeestKracht. Deze thema's hebben zij verwerkt in een enquête die werd ingevuld door 37 jongvolwassenen uit tien verschillende projecten. Ook zijn de thema's verwerkt in een leidraad voor verdiepend interviews. Deze interviews zijn via Teams bij twee jongvolwassenen afgenomen. In een laatste werksessie zijn alle resultaten van de enquête en interviews doorgewerkt en besproken.

Projecten en partnerschappen die zijn geëvalueerd

In deze tussenrapportage zijn alle projecten en partnerschappen meegenomen die volgens de planning toe waren aan een tussenevaluatie (zie tabel). Andere projecten zijn pas net of nog niet begonnen, omdat ze hun subsidie in een latere ronde hebben gekregen.

Partnerschappen	Projecten call 1	Projecten call 2
Nationale Jeugdraad (NJR)	DevelopRoad	Harm reduction
SAMAH	Eerder is beter	Kijken door een andere bril
Stichting ExpEx	Everybody @ease	
Stichting Labyrint In Perspectief	Gewoon, weer meedoen	
Stichting Young in Prison (YiP)	Mentaal Lokaal Wassenaar	
Stichting Zwerfjongeren Nederland (SZN)	MIND Young Academy	
	Transfer(coach) tussen culturen	
	Transitie Journeys	

Kernbevindingen

Alle resultaten uit de begeleide zelfevaluatie en de maatwerkevaluatie zijn door het Trimbos-instituut en Stichting Alexander samengevoegd en besproken. Uit deze bespreking zijn de belangrijkste kernbevindingen naar voren gekomen. Deze kernbevindingen zijn in te delen onder drie thema's:

1 *Participatie van jongvolwassenen*

- Projecten en partnerschappen vinden dat zij, in vergelijking met alle andere doelen, het verst zijn met het behalen van hun doelen voor participatie.
- Projecten, partnerschappen en jongvolwassenen zelf vinden participatie een belangrijk thema en zien het ook als een succesfactor voor hun project of partnerschap.
- De samenwerking met Team GeestKracht verloopt wisselend.

2 *Uitwisseling en samenwerking tussen projecten en partnerschappen onderling*

- Het doel 'Er wordt passend samengewerkt met andere GeestKracht projecten of partnerschappen' wordt door de projecten en partnerschappen lager gescoord.
- Er zijn wisselende ervaringen met de onderlinge uitwisseling en samenwerking tussen projecten en partnerschappen.
- Kennisdeling en verbinding is voor het GeestKracht programmateam een uitdaging.

3 *Realiseren van effect en borging*

- De scores voor doelen over effect en borging zijn lager dan voor de andere doelen.
- Projecten en partnerschappen noemen als belangrijkste knelpunten vooral dingen waar ze geen invloed op hebben. Bijvoorbeeld systemen in de maatschappij.
- Voor het GeestKracht programmateam is een goede borging van geleerde lessen binnen de projecten en partnerschappen belangrijk, het faciliteren van projecten en partnerschappen hierin is een uitdaging.
- Het belangrijkste doel voor jongvolwassenen is om effect te hebben met hun project of partnerschap. Ze zien dat er vooral veel wordt gepraat, en soms nog weinig actie ondernomen wordt.

Bespreken van de bevindingen met het programmateam en Team GeestKracht

De kernbevindingen zijn in een dialoogsessie besproken met het GeestKracht programmateam en vertegenwoordigers van Team GeestKracht. Het doel van de dialoogsessie was om de kernbevindingen te bespreken en samen te kijken wat dit betekent voor het vervolg van het programma.

De kernbevindingen werden door de deelnemers aan de dialoogsessie herkend. Met elkaar is gesproken over verklaringen voor de resultaten. Verder is besproken welke mogelijke oplossingen er zijn en wat er nodig is om dingen te kunnen verbeteren. Aan het einde van de dialoogsessie is met elkaar besproken wat het meest belangrijk is voor het vervolg.

Samenvattend zijn de volgende verbetermogelijkheden uit de dialoogsessie gekomen:

- **Richting voor het vervolg van het programma.** Er worden veel activiteiten uitgevoerd binnen het programma GeestKracht. Meer activiteiten zijn niet nodig (verbreding), de deelnemers hebben een voorkeur voor een verdieping van de activiteiten. Daarbij zou er duidelijker gekeken kunnen worden op welke punten gefocust moet worden, en wat belangrijk is op korte en langere termijn.
- **Cultuur binnen het programma.** Het tonen van kwetsbaarheid mag nog gewoner worden in het programma. Als de programmaorganisatie laat zien dat ze soms zelf ook nog zoekende zijn, kan dit bijdragen aan meer openheid bij de projecten en partnerschappen.
- **Communicatie en contact met projecten en partnerschappen.** Ruimte voor verbetering ligt aan de ene kant in het voeren van een open gesprek met de projecten en partnerschappen (over bijvoorbeeld behoeften, rollen, verwachtingen en knelpunten). Aan de andere kant zou er vaker en laagdrempelig contact met projecten en partnerschappen kunnen zijn (bijvoorbeeld door gebruik te maken van simpelere en snellere communicatiekanalen dan e-mail).
- **Team GeestKracht.** Ruimte voor verbetering zit in de verdere professionalisering van het ervaringsdeskundig panel.

Opbrengsten van de tussenevaluatie en reflectie

Deze eerste tussenrapportage van het lerende evaluatieonderzoek geeft inzicht in hoe ver de projecten en partnerschappen gevorderd zijn met het behalen van hun doelen, en welke succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen hierbij een rol speelden (evaluatievraag 2). De kernbevindingen die besproken zijn in een dialoogsessie hebben richting gegeven voor verschillende veranderacties (evaluatievraag 3). Als laatste stap is gekeken naar wat het evaluatieonderzoek tot nu toe heeft opgeleverd. Er is ook gekeken naar wat er beter kan binnen het programma GeestKracht en het evaluatieonderzoek zelf. Op basis hiervan geven het Trimbos-instituut en Stichting Alexander een aantal adviezen aan het GeestKracht programmateam:

- 1 Blijf de lerende houding vasthouden binnen programma GeestKracht.
- 2 Bespreek de resultaten met de projecten, partnerschappen en de jongvolwassenen en bepaal samen met hen welke volgende stappen nodig zijn.
- 3 Zet niet in op meer activiteiten of projecten, maar op verdieping en verbinding binnen de huidige projecten en partnerschappen. Dit kan door:
 - Projecten te verbinden op het gebied van inhoud, proces, participatie of onderdelen van de verandertheorie.
 - Het ondersteunen van participatie van jongvolwassenen in alle lagen van het project; van uitvoeren tot besluiten nemen.
 - Scherp te blijven op wat projecten nodig hebben om hun doelen te halen, om resultaten blijvend te laten zijn en om zo veel mogelijk impact te kunnen maken.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond programma GeestKracht

Het vijfjarige programma GeestKracht (gestart in maart 2020) streeft ernaar dat elke jongvolwassene (16-35 jaar) zichzelf kan zijn en ook met psychische kwetsbaarheden krachtig mee kan (blijven) doen in de maatschappij. Deze missie van GeestKracht krijgt handen en voeten door te focussen op twee, elkaar versterkende, *hoofddoelen* (preventie en participatie)¹, zeven *doelgroepen* jongvolwassenen² en zes *levensdomeinen*³. Verder is er een overkoepelende verandertheorie⁴ (figuur 1.1) uitgewerkt met ervaringsdeskundigen en andere stakeholders, waarbij wordt ingezet op oplossingsrichtingen langs vier *programmaliijnen*:

- het beter toerusten van jongvolwassenen;
- het beter toerusten van professionals;
- een meer integrale aanpak en domein overstijgend beleid; en
- maatschappelijke agendering.

Gedurende de looptijd van het programma (5 jaar vanaf maart 2020) worden via opeenvolgende calls verschillende, met elkaar samenhangende en elkaar versterkende, projecten en activiteiten gefinancierd en gefaciliteerd om de programmadoelen te bereiken. Medio 2020 zijn acht projecten gehonoreerd in de eerste open call en de gerichte call voor zogenaamde laagdrempelige voorzieningen (voorjaar 2020) en acht projecten in de tweede open call (najaar 2020). In de derde open call in juli 2021 zijn vijf projecten gehonoreerd. De toegekende projecten uit de eerste call zijn in augustus 2020 gestart, of later dat najaar; de meeste gehonoreerde projecten uit de tweede call zijn in februari 2021 begonnen; de meeste projecten uit call 3 zijn in september 2021 gestart. De projecten hebben verschillende looptijden. Naast het subsidiëren van projecten, is GeestKracht vanaf 1 juli 2020 langdurige (maximaal vier jaar) partnerschappen aangegaan met zes landelijke organisaties. Dit zijn organisaties die de stem van de doelgroepen van GeestKracht laten horen. GeestKracht financiert een aantal concrete activiteiten van deze organisaties en werkt tevens met hen samen in lobby en communicatie. Zie tabel 1.1 voor een overzicht van de gehonoreerde projecten en partnerschappen.

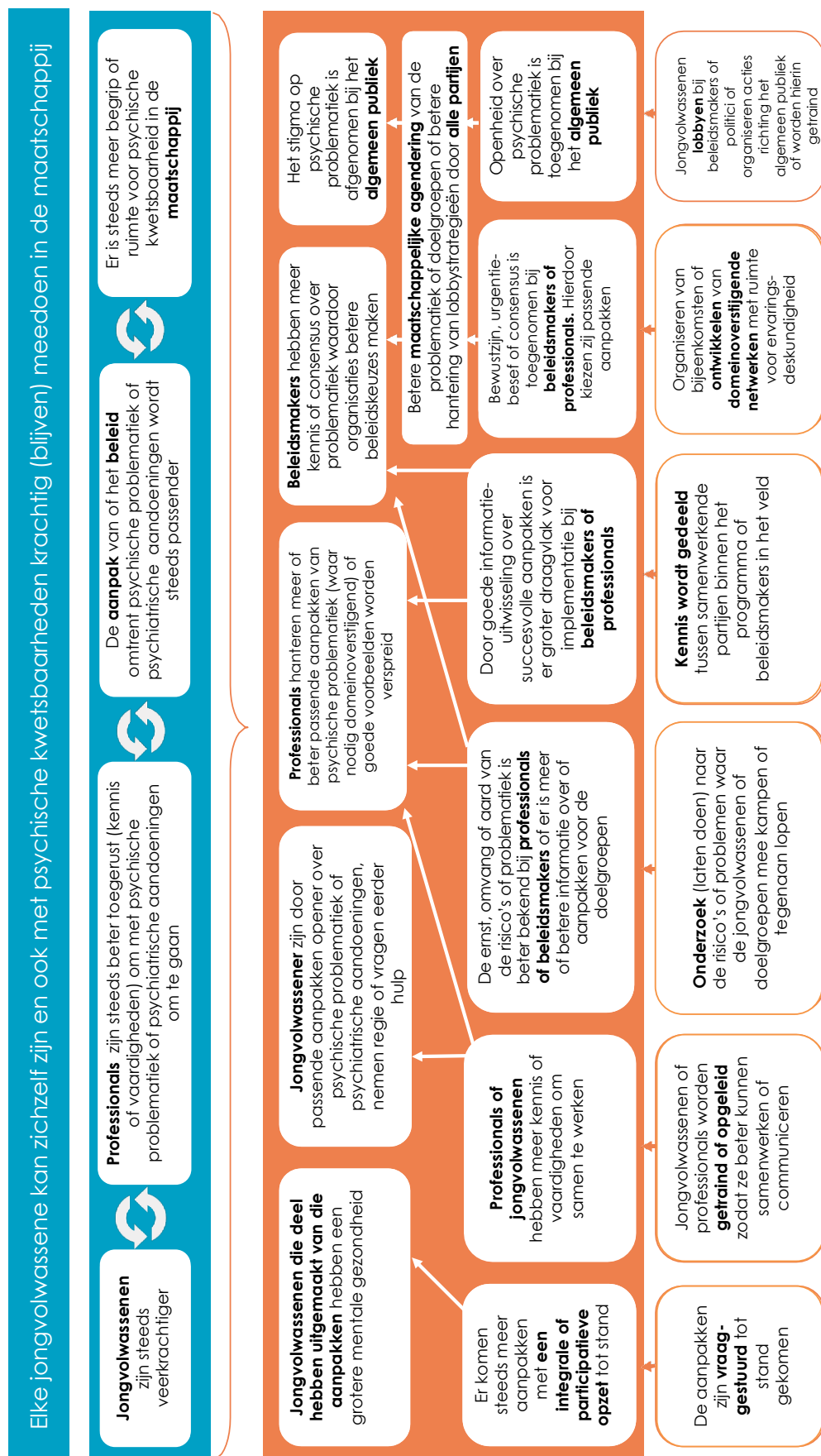
1 Preventie: het voorkómen van het ontstaan van psychische problematiek en/of het beperken van de gevolgen ervan. Participatie: het stimuleren van kunnen (blijven) meedoen op de voor hen relevante levensdomeinen bij doelgroepen van jongvolwassenen met psychische problemen.

2 Preventie: (a) twintigers met psychische problemen, met een praktische opleiding en/of migratieachtergrond; (b) jonge statushouders; (c) zwerfjongeren; en (d) jongvolwassenen die zijn opgegroeid in een gezin met een ouder met psychische of verslavingsproblematiek (KOPP/KOV). Participatie: (e) jongvolwassenen met een ernstige psychische aandoening (EPA); (f) jongvolwassenen met een chronische psychische aandoening; en (g) jongvolwassenen met een combinatie van psychische problemen en een licht verstandelijke beperking.

3 Gezondheid, opleiding, werk, relaties, wonen en gezinsleven.

4 Binnen het programma GeestKracht hebben ervaringsdeskundigen van Team GeestKracht deze verandertheorie vertaald naar een versie voor de doelgroep jongvolwassenen (klik [hier](#)). Voor de evaluatie is de originele versie van de verandertheorie leidend, zie figuur 1.1.

Figuur 1.1. Verandertheorie van het programma GeestKracht (aangepaste versie o.b.v. de eerste programmaevaluatie, zie het Startrapport).

Tabel 1.1. De acht gehonoreerde projecten uit de eerste call (inclusief laagdrempelige voorzieningen), de acht gehonoreerde projecten uit de tweede call, de vijf gehonoreerde projecten uit de derde call en zes aangegane partnerschappen.

Projecten call 1 (n=8)	Projecten call 2 (n=8)	Projecten call 3 (n=5)	Partnerschappen (n=6)
DevelopRoad	Aan de slag als GeestKracht-school!	GGZ en verslavingspreventie voor jonge statushouders	Nationale Jeugdraad (NJR)
Eerder is beter	De Sleutelplaats	Life Goals for Social Change	SAMAH
Everybody @ease	Harm Reduction	Mentale gezondheid in de klas	Stichting ExpEx
Gewoon, weer meedoen	Kijken door een andere bril	Samen Reguleren	Stichting Labyrint In Perspectief
Mentaal Lokaal Wassenaar	Nep Echt!	Samen werken werkt	Stichting Young in Prison (YiP)
MIND Young Academy	Next Level		Stichting Zwerfjongeren Nederland (SZN)
Transfercoach	Roger That Inspiratielab De Peel		
Transitie Journeys	Vergeten vaders		

De visie van GeestKracht is dat het programma vanuit de doelgroep wordt georganiseerd, en dat de doelgroep overal bij betrokken is. Het ervaringsdeskundig panel (Team GeestKracht) speelt daarom een centrale rol. De duo voorzitters van dit panel zijn onderdeel van het programmateam, dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het programma. Verder bestaat de programmaorganisatie uit een programmacommissie en een begeleidingscommissie voor het evaluatieonderzoek. De FNO-bestuurder is het hoogste besluitvormend orgaan. Zie bijlage 1 voor het organogram van de programma-organisatie.

Voor het programma GeestKracht wordt vanaf 1 september 2020 een lerend evaluatieonderzoek uitgevoerd door het Trimbos-instituut en Stichting Alexander. Het Trimbos-instituut is een landelijk kennisinstituut voor psychische (on)gezondheid, met als speerpunten preventie en participatie, ook onder jongvolwassenen. Stichting Alexander is expert in participatief jongerenonderzoek in Nederland en is sinds 1993 actief in alle jeugddomeinen, ook op het terrein van gezondheid en jeugdhulp, met extra aandacht voor jongeren en jongvolwassenen die (tijdelijk) in een kwetsbare positie zitten.

1.2 Evaluatieonderzoek: doelen en vraagstellingen

Het evaluatieonderzoek van het programma GeestKracht heeft drie overkoepelende doelstellingen:

- 1 Inzicht geven *in hoeverre* het programma erin slaagt haar beoogde doelen (veranderingen) op korte, middellange en lange termijn te bereiken.
- 2 Inzicht geven *in de wijze waarop* de doelen (veranderingen) op korte, middellange en lange termijn worden bereikt.
- 3 *Aanbevelingen* geven voor het tussentijds doorontwikkelen en bijstellen van het programma GeestKracht en bijbehorende verandertheorie teneinde de impact van het programma te vergroten.

In het verlengde van deze doelstellingen richt het evaluatieonderzoek zich op het beantwoorden van drie overkoepelende evaluatievragen:

- 1 Welke doelen worden beoogd met de projecten, partnerschappen en andere activiteiten? (*Inventariseren*)
- 2 In hoeverre worden de beoogde doelen gerealiseerd, en wat zijn hierbij succes- en faalfactoren? (*Metten en leren*)
- 3 Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma en de verandertheorie? (*Bijstellen*)

1.3 Evaluatieonderzoek: algemene aanpak

Om de evaluatievragen te kunnen beantwoorden worden er twee parallelle evaluatieroutes uitgevoerd:

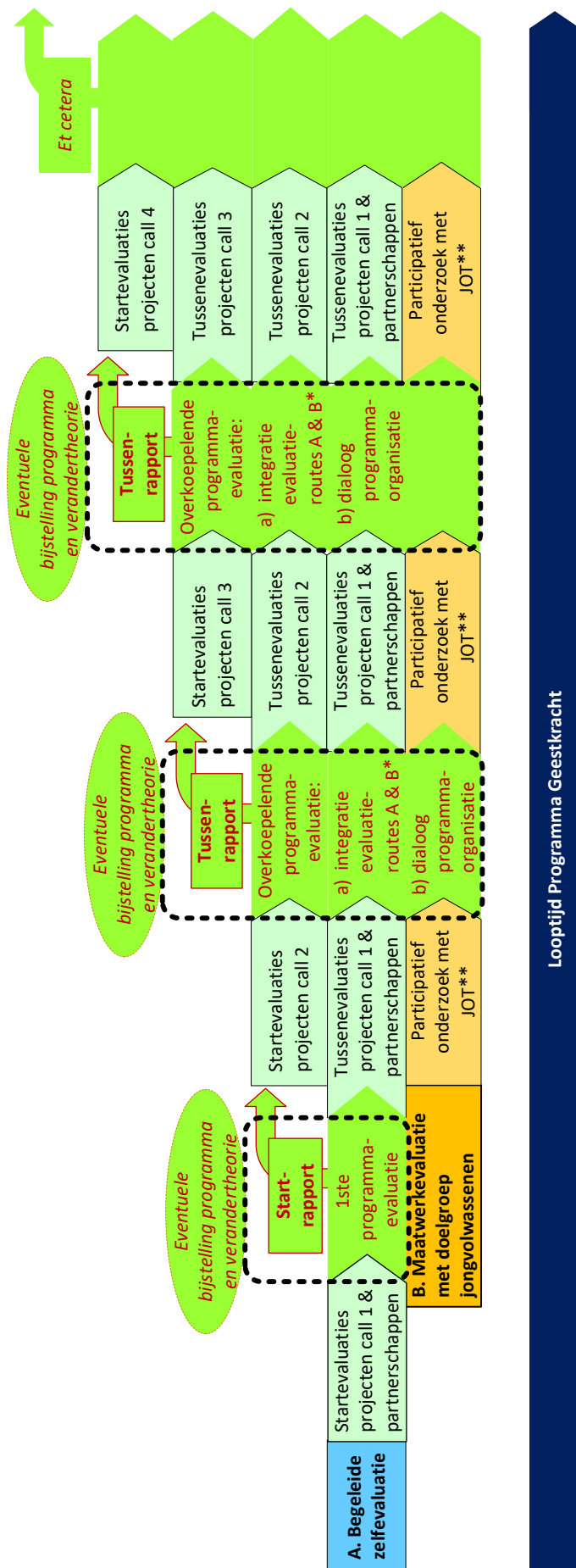
- a *Begeleide zelfevaluatie* met projecten en partnerschappen via het volgen van doelrealisatie; en
- b *Maatwerkevaluatie* met de doelgroep jongvolwassenen op de accenten die de doelgroep zelf legt.

In het lerend evaluatieonderzoek is het Trimbos-instituut trekker van de route begeleide zelfevaluatie en Stichting Alexander van de route maatwerkevaluatie. Deze routes richten zich op de gehonoreerde projecten en partnerschappen. Tussentijds worden *overkoepelende programmaevaluaties* uitgevoerd, waarbij de bevindingen uit de twee evaluatieroutes (en eventueel aanvullend, verdiepend onderzoek)⁵ worden geïntegreerd. Daarbij worden ook de bevindingen meegenomen van de aanvullende activiteiten (niet zijnde projecten en partnerschappen) die door Team GeestKracht en het programmateam voor het programma zijn uitgevoerd). Het totaal aan bevindingen wordt vervolgens in een gestructureerde dialoog met de programmaorganisatie nader geduid. Een overkoepelende programmaevaluatie resulteert in een rapport waarin de belangrijkste bevindingen worden beschreven, en aanbevelingen worden gedaan voor (mogelijke) bijstellingen van het programma of de verandertheorie, voor toekomstige calls, en voor (mogelijk) aanvullend of verdiepend onderzoek.

In figuur 1.2 wordt de opzet van het lerend evaluatieonderzoek schematisch weergegeven. Zoals te zien, is het evaluatieonderzoek een groeimodel, waarbij gedurende de looptijd van het programma steeds meer projecten, partnerschappen en andere programma-activiteiten (tussentijds meermaals) geëvalueerd worden via de twee evaluatieroutes.

5 Aanvullende en verdiepende evaluatiestudies die zijn voortgekomen uit de bespreking van de (geaggregeerde) resultaten van eerdere programmaevaluaties.

Figuur 1.2. De opzet van het evaluatieonderzoek met twee evaluatieroutes (begeleide zelfevaluatie en maatwerkevaluatie), de eerste programmaevaluatie en de daaropvolgende overkoepelende programmaevaluaties. De laatste 'lege' kolom illustreert dat de reeks op vergelijkbare wijze wordt vervolgd en uitgebreid. In totaal worden vier overkoepelende programmaevaluaties uitgevoerd: drie keer tussentijds en een keer afsluitend op het einde van de looptijd van het programma.

* Bevindingen van activiteiten vanuit Team GeestKracht en het bureauteam worden ook meegenomen.

** JOT: Jongvolwassenen Onderzoeksteam

1.4 Starrapport: belangrijkste bevindingen samengevat

Het evaluatieonderzoek is begonnen met zogeheten *startevaluaties* van de acht gehonoreerde projecten uit de eerste call en de zes aangegane partnerschappen, zie tabel 1.1. Deze startevaluaties zijn uitgevoerd voor de route *begeleide zelfevaluatie*, en vormen tevens de basis voor de eerste, smaller ingestoken, programmaevaluatie, waarvan de bevindingen in het eerder verschenen Starrapport worden beschreven. Als onderdeel van de startevaluaties heeft het evaluatieteam samen met vertegenwoordigers van elk project en elk partnerschap de door hun nagestreefde doelen voor verandering geïdentificeerd en geconcretiseerd. Hierdoor lag de focus van het starrapport op de beantwoording van de eerste overkoepelende evaluatievraag: *Welke doelen worden beoogd met de projecten, partnerschappen en andere activiteiten?*

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen

In het starrapport werden de belangrijkste conclusies naar aanleiding van de uitgevoerde activiteiten in de startfase van het evaluatieonderzoek beschreven, op basis daarvan deed het onderzoeksteam een aantal aanbevelingen voor de programmaorganisatie van GeestKracht.

Samengevat werden de volgende conclusies getrokken:

- Er ligt een goede basis voor het meten van doelrealisatie en het identificeren van 'witte vlekken'.
- Alle kernonderdelen van het programma krijgen aandacht.
- Er is verschil in focus op de kernonderdelen tussen projecten en partnerschappen. Bij de partnerschappen komt aandacht voor het hoofddoel 'versterken van preventie' alleen voor in combinatie met het hoofddoel 'vergroten van participatie'. Geen enkel project richt zich specifiek op de doelgroep KOPP/KOV⁶, zwerfjongeren, jonge statushouders of jongvolwassenen met langdurige en/of terugkerende psychische problematiek. Bovendien richt geen enkel project zich op de programmalijn 'Maatschappelijke agendering'.
- Veranderpaden zijn meer afgebakend bij projecten dan bij partnerschappen; elk partnerschap richt zich op een weer wat ander veranderpad binnen de verandertheorie.
- Er is een aantal witte vlekken in de veranderpaden. Weinig projecten en partnerschappen zetten in op het doen van onderzoek en op het ontwikkelen van domein overstijgend werken.
- Er worden waardevolle nevenbevindingen opgehaald. Zo bleek de startevaluatie over het algemeen waardevol te zijn voor de projecten en partnerschappen omdat het hen (verder) hielp om de doelen scherp te krijgen, gaven projecten en partnerschappen aan behoefte te hebben aan verduidelijking over de verhouding tussen het evaluatieonderzoek en het aanleveren van rapportages bij GeestKracht en bleek dat de werving van jongeren voor het Jongeren Onderzoeksteam moeizaam op gang kwam door meerdere factoren.

6 Kinderen van Ouders met Psychische Problemen (KOPP) en Kinderen van Ouders met een Verslaving (KOV).

Deze conclusies leiden tot de volgende aanbevelingen voor GeestKracht:

- Overweeg om in een format voor de toekomstige subsidieaanvragen voor projecten en andere activiteiten duidelijkheid te vragen over waar het project zich primair op richt wat betreft de kernonderdelen van het programma (hoofddoel, doelgroep, levensdomeinen en programmalijnen) en de elementen binnen de verandertheorie.
- Neem de volgende aanpassingen voor de formulering van de elementen ('bouwstenen') in de verandertheorie over:
 - vervang 'en' door 'en/of' om beter aan te sluiten bij de projecten en partnerschappen die doorgaans gericht zijn op een deel van de activiteiten, effecten of doelgroepen in de elementen; en
 - pas het element 'Jongvolwassenen en professionals worden getraind en opgeleid om beter samen te kunnen samenwerken' aan met de meer generieke formulering 'Jongvolwassenen of professionals worden getraind of opgeleid zodat ze beter kunnen samenwerken of communiceren'.
- Bewaak dat de activiteiten zich (ook) voldoende gaan richten op:
 - het veranderpad via het algemeen publiek om meer openheid over psychische problematiek en afname van het stigma op psychische problematiek te bewerkstelligen;
 - het veranderpad via onderzoek naar de risico's en problemen waar de jongvolwassenen en doelgroepen mee kampen of tegenaan lopen; en
 - het ontwikkelen van domein overstijgende netwerken.
- Bevorder kruisbestuiving tussen de projecten en partnerschappen, en doe dit vooral op basis van de behoeften van de projecten en partnerschappen zelf, zowel qua vorm als qua inhoud. Zorg dat inzichtelijk is waar de overlap of aansluiting zit tussen de projecten en partnerschappen, ook voor henzelf. Kijk naar gemeenschappelijke leerpunten die uit toekomstige tussenevaluaties voortkomen.

1.5 Tussenrapportage: focus en leeswijzer

Focus

Dit eerste tussenrapport richt zich op het beantwoorden van de tweede en derde overkoepelende evaluatievragen:

- 2 In hoeverre worden de beoogde doelen gerealiseerd, en wat zijn hierbij succes- en faalfactoren?
- 3 Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma en de verandertheorie?

De eerste overkoepelende evaluatievraag⁷ komt in dit tussenrapport niet aan de orde.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de bevindingen beschreven uit de tussenevaluaties met projecten en partnerschappen (*route begeleide zelfevaluatie*). Naast tussenevaluaties met de acht gehonoreerde projecten uit de eerste call en de zes aangegane partnerschappen, worden ook de bevindingen van tussenevaluaties van twee korter lopende projecten uit call 2 meegenomen.

⁷ Welke doelen worden beoogd met de projecten, partnerschappen en andere activiteiten?

Gezien de relatief korte looptijden van deze twee projecten vielen deze tussenevaluaties samen met die van de projecten uit call 1.

Verder is ervoor gekozen om de bevindingen uit aanvullende activiteiten, die door het programmateam en Team GeestKracht zijn uitgevoerd, onderdeel te laten vormen van hoofdstuk 2 (paragraaf 2.5), en niet in een apart hoofdstuk te beschrijven.

Hoofdstuk 3 betreft een rapportage over de bevindingen van het Jongvolwassenen Onderzoeksteam GeestKracht (JOT-GK) (*route maatwerkevaluatie*).

Hoofdstuk 4 beschrijft de opbrengsten van de zogeheten dialoogsessie: de afsluitende activiteit om te komen tot een tussentijdse, overkoepelende programmaevaluatie. Tijdens de dialoogsessie zijn kernbevindingen rondom drie thema's voorgelegd aan het programmateam en Team GeestKracht om door hen te worden verrijkt en geduid, met als doel om verder inzicht te krijgen in de betekenis van deze kernbevindingen voor het programma GeestKracht, en eventuele bijstellingen hiervan. De drie thema's (participatie van jongvolwassenen; uitwisseling en samenwerking tussen projecten en partnerschappen; en realiseren van effect en borging) met bijbehorende kernbevindingen vloeiden voort uit het integreren van de bevindingen uit de drie evaluatieroutes.

Het rapport sluit af met hoofdstuk 5, waarin de opbrengsten van de tussenevaluatie worden besproken en een overkoepelende reflectie wordt gegeven. Er wordt ingegaan op wat er beter kan binnen het programma GeestKracht en het evaluatieonderzoek zelf. Op basis hiervan geven het Trimbos-instituut en Stichting Alexander een aantal adviezen aan GeestKracht.

2 Begeleide zelfevaluatie: bevindingen tussenevaluaties

2.1 Doel en aanpak tussenevaluaties

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven van de eerste tussenevaluaties die in het kader van de route van de begeleide zelfevaluatie zijn uitgevoerd met 16 projecten en partnerschappen (zie tabel 2.1) en met het GeestKracht programmateam over de aanvullende activiteiten van GeestKracht. De duiding van de bevindingen wordt in hoofdstuk 4 uitgewerkt, integraal met de bevindingen van de route van de maatwerkevaluatie in hoofdstuk 3.

Met een tussenevaluatie wordt beoogd om zicht te krijgen op de mate van doelrealisatie tijdens de looptijd van een project of partnerschap, de succes- en faalfactoren die hierbij een rol hebben gespeeld, en welke lessen er geleerd zijn. De looptijden van projecten en partnerschappen variëren. Het uitgangspunt bij de langer lopende partnerschappen en projecten is dat er ten minste één keer per jaar een tussenevaluatie plaatsvindt (en daarnaast een eindevaluatie aan het einde van de looptijd). Bij relatief kortdurende projecten is het de bedoeling om minimaal één tussenevaluatie uit te voeren (en daarnaast een eindevaluatie aan het einde van de looptijd). Vandaar dat nu reeds twee projecten uit call 2 tussentijds zijn geëvalueerd (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1. De partnerschappen (n=6) en projecten (n=10) waarvan de resultaten van eerste tussenevaluaties worden besproken.

Partnerschappen	Projecten call 1	Projecten call 2
Nationale Jeugdraad (NJR)	DevelopRoad	Harm reduction
SAMAH	Eerder is beter	Kijken door een andere bril
Stichting ExpEx	Everybody @ease	
Stichting Labyrint In Perspectief	Gewoon, weer meedoen	
Stichting Young in Prison (YiP)	Mentaal Lokaal Wassenaar	
Stichting Zwerfjongeren Nederland (SZN)	MIND Young Academy	
	Transfer(coach) tussen culturen	
	Transitie Journeys	

Bij het in kaart brengen van de doelrealisatie wordt uitgegaan van de tien doelen die een project of partnerschap heeft geformuleerd met ondersteuning van het evaluatieteam. De doelen hebben betrekking op de niveaus proces, participatie, effect, borging en impact, waarbij voor elk van de vijf niveaus twee doelen zijn geformuleerd. De tien doelen zijn voor alle projecten en partnerschappen op een eenduidige wijze geformuleerd in de vorm van stellingen (zie kader 2.1).

Kader 2.1. Basisformuleringen voor het concreet en eenduidig formuleren van tien beoogde doelen van een project of partnerschap.

'Proces'-doelen (2 doelen):

- De aanpak, activiteit, et cetera wordt op de beoogde wijze ontwikkeld of uitgevoerd.
- Er wordt passend samengewerkt met andere GeestKracht-projecten of partnerschappen.

'Participatie'-doelen (2 doelen):

- De beoogde doelgroep jongvolwassenen participeert op de beoogde wijze.
- De participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst.

'Effect'-doelen (2 doelen):

- Het bereik van de aanpak, activiteit, et cetera is naar wens.
- Met de aanpak, activiteit, et cetera worden de beoogde korte- of middellange-termijn effecten bereikt.

'Borgings'-doelen (2 doelen):*

- De (effecten van de) aanpak, activiteit, et cetera wordt (worden) op de beoogde wijze geborgd.

'Impact'-doelen (2 doelen):*

- De aanpak, activiteit, et cetera draagt bij aan de beoogde lange-termijn effecten: betere uitkomsten voor de doelgroep jongvolwassenen, een betere toerusting van professionals, een passender aanpak en beleid, en meer begrip in de maatschappij.

** Bij dit niveau is uitgegaan van één basisformulering op grond waarvan twee doelen worden geformuleerd.*

Uitvoering tussenevaluatie

Een tussenevaluatie werd uitgevoerd in de vorm van een online evaluatiegesprek met vertegenwoordigers van het project of partnerschap, onder begeleiding van twee leden van het evaluatieteam. Het projectteam of het partnerschap bereidde het evaluatiegesprek voor door het invullen van een scoreformulier (bijlage 2), waarbij bij voorkeur het perspectief van ten minste drie leden van het team⁸ van het project of partnerschap werd meegenomen. Via dit scoreformulier scoorden zij voor ieder van de tien doelen de mate van doelrealisatie. Bovendien gaven zij voor elk van de vijf doelniveaus (proces, participatie, effect, borging en impact) aan wat volgens hen de meest belangrijke succesfactor(en), knelpunt(en) en geleerde les(sen) zijn in relatie tot de doelrealisatie.

Aan de hand van het ingevulde scoreformulier bespraken de leden van het evaluatieteam in het online evaluatiegesprek de doelrealisatie met vertegenwoordigers⁹ van het project of partnerschap. Per doelniveau (proces, participatie, effect, borging en impact) werden de doelrealisatiescores besproken en werd desgewenst toelichting gegeven bij de benoemde

⁸ Aanbevolen werd om hierbij leden vanuit verschillende perspectieven te betrekken, waaronder dat van de einddoelgroep zelf.

⁹ Waaronder een vertegenwoordiger van de doelgroep.

succes- en faalfactoren en de geleerde lessen. Hierna werd 'uitgezoomd' en gevraagd naar de belangrijkste succes- en faalfactoren voor doelrealisatie en de belangrijkste geleerde lessen. Vervolgens werd het veranderpad geverifieerd dat een project of partnerschap binnen de verandertheorie van het programma GeestKracht beoogt te volgen. Tot slot werd ingegaan op ervaringen met (onderdelen van) het programma GeestKracht, en eventueel gewenste bijstellingen daaromtrent. Als leidraad voor het evaluatiegesprek werd een gespreksformulier gebruikt (bijlage 3), wat tijdens het gesprek door een lid van het evaluatieteam werd ingevuld.

Tussenevaluatie aanvullende activiteiten van GeestKracht

Naast de gefinancierde projecten en partnerschappen en de activiteiten van Team GeestKracht voert GeestKracht een aantal aanvullende activiteiten uit die ondersteunend zijn aan het bereiken van de doelen van het programma GeestKracht. Deze activiteiten zijn door het GeestKracht programmateam in een overzicht geplaatst. Twee leden van het evaluatieteam hebben vervolgens een aantal leden van het GeestKracht programmateam geïnterviewd om:

- 1 inzicht te krijgen in de aard van de activiteiten en in relatie tot de programmadoelen en de verandertheorie;
- 2 inzicht te krijgen op de ervaren succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen bij de activiteiten; en
- 3 inzicht te krijgen in de gewenste bijstellingen voor het programma of de verandertheorie op basis hiervan.

Analyses en beschrijving resultaten

Op basis van de ingevoerde score- en gespreksformulieren in de tussenevaluaties is de mate van doelrealisatie van de 16 projecten en partnerschappen kwantitatief geanalyseerd (zie bijlage 4). In paragraaf 2.2 wordt hierover gerapporteerd. Daarnaast is een kwalitatieve analyse uitgevoerd met de overige informatie op de score- en gespreksformulieren, zoals die over succesfactoren en knelpunten voor doelrealisatie en geleerde lessen (paragraaf 2.3), en ervaringen met (onderdelen van) het programma GeestKracht (paragraaf 2.4). Vervolgens worden in paragraaf 2.5 de kwalitatieve analyses en bevindingen uit het interview over de aanvullende activiteiten van GeestKracht beschreven. De belangrijkste bevindingen uit én beperkingen van deze route van begeleide zelfevaluatie worden tot slot beschreven in paragraaf 2.6 (samenvatting bevindingen) en paragraaf 2.7 (reflectie).

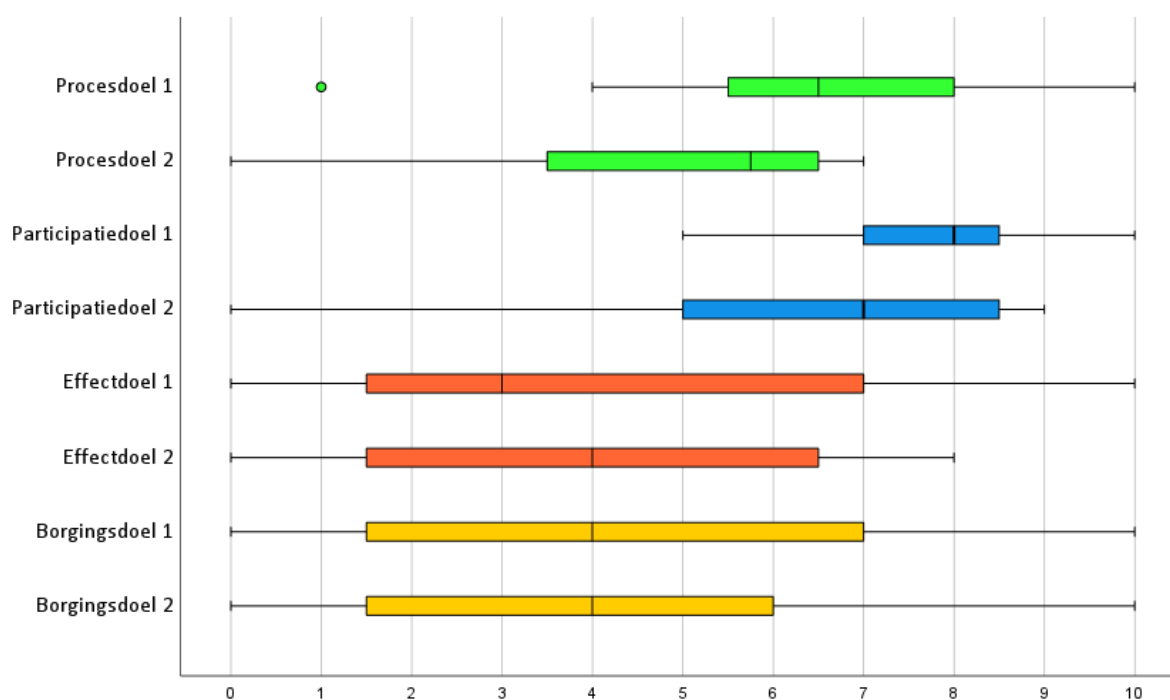
2.2 Doelrealisatie: kwantitatieve resultaten

Realisatie van de proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen

Figuur 2.1 toont de verdeling van de doelrealisatiescores, zoals zelf gescoord door de 16 projecten en partnerschappen, op een schaal lopend van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd). Om de mate van doelrealisatie weer te geven maken we gebruik van de mediaan (zie de vetgedrukte verticale lijnen in de gekleurde rechthoeken in figuur 2.1). De mediaan is de middelste waarde in een reeks getallen die gerangschikt zijn naar grootte. Dat wil zeggen dat 50% van de getallen onder de mediaan ligt en 50% van de getallen boven de mediaan. Het voordeel van een mediaan is dat deze minder gevoelig is voor uitbijters dan het gemiddelde. Te zien is dat de mediane doelrealisatiescore het hoogst is voor de twee participatiedoelen (zie blauw gekleurde rechthoeken in figuur 2.1), met een

mediaanscore van respectievelijk 8,0 en 7,0. Wel is de spreiding van de doelrealisatiescores aanzienlijk minder voor participatiedoel 1 (*de beoogde doelgroep jongvolwassenen participeert op de beoogde wijze*) dan voor participatiedoel 2 (*de participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst*). Voor participatiedoel 1 komt een score lager dan 5 niet voor. De laagste scores zijn een 5 (gegeven door één partnerschap) en een 6 (gegeven door twee projecten). De resterende 13 projecten en partnerschappen geven doelrealisatiescores tussen de 7 en 10, waarbij een score van 8 veruit het vaakst voorkomt (n=8). Voor participatiedoel 2 scoren vier projecten en partnerschappen een 4 of lager, waarbij één partnerschap een score van 0 geeft (wat betekent dat er nog niet is begonnen met dit doel). De andere twaalf projecten en partnerschappen geven doelrealisatiescores die variëren van 6 tot 9.

Figuur 2.1. Doelrealisatie volgens 16 projecten en partnerschappen op proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen, zoals gescoord op een schaal lopend van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd). De scoreverdeling wordt per doel weergegeven aan de hand van een zogeheten 'boxplot'. Zie de nadere toelichting in het onderschrift.

Toelichting: de horizontale rechthoeken vertegenwoordigen de scores van (min of meer) de helft van de 16 projecten en partnerschappen. De vetgedrukte verticale lijn in een rechthoek representeert de mediaan: de ene helft van de projecten en partnerschappen scoort hoger dan de mediaanscore, de andere helft heeft een lagere score. De lijnen aan de linker- en rechterzijde van een rechthoek geven de spreiding van de scores weer, van de laagste score tot de hoogste score. Alleen wanneer een score van een project of partnerschap uitzonderlijk laag of hoog is ten opzichte van de scores van de andere projecten of partnerschappen, wordt deze score als losstaand punt of asterisk (*) weergegeven. Een dergelijke uitschieter is het geval bij procesdoel 1.

Na de twee participatiedoelen, is de mediane doelrealisatiescore het hoogst voor de twee procesdoelen, met een mediaanscore van respectievelijk 6,5 en 5,8 (zie figuur 2.1). Eén project geeft een doelrealisatiescore van 1 voor procesdoel 1 (*de aanpak, activiteit, et cetera wordt op de beoogde wijze ontwikkeld of uitgevoerd*), en heeft daarmee een duidelijk afwijkende score ten opzichte van de andere projecten en partnerschappen. Dit project geeft als toelichting bij de lage score dat vooralsnog alleen voorbereidende activiteiten zijn uitgevoerd (zoals interviews) op basis waarvan nog niet daadwerkelijk gewerkt kan gaan worden aan de beoogde (door)ontwikkeling van praktische producten. Naast deze 'lage' uitschieter, geeft één partnerschap een doelrealisatiescore van 4, en geven twee projecten een doelrealisatiescore van 5. De doelrealisatiescores van de andere 12 projecten en partnerschappen variëren tussen de 6 en 10, waarbij het in vijf gevallen gaat om een score tussen de 8 en 10. Voor procesdoel 2 (*er wordt passend samengewerkt met andere GeestKracht-projecten of partnerschappen*) geeft de helft van de projecten en partnerschappen (n=8) een doelrealisatiescore lager dan 6, waaronder één partnerschap met een score van 0 (wat inhoudt dat er nog niet is begonnen met dit doel). De andere projecten en partnerschappen geven een doelrealisatiescore van 6 (n=4) of 7 (n=4). Procesdoel 2 is het enige doel waarbij geen enkel project of partnerschap een score hoger dan 7 geeft (zie figuur 2.1).

Ten opzichte van de participatie- en procesdoelen, ligt de mediane doelrealisatiescore een stuk lager voor zowel de twee effectdoelen (een mediaanscore van respectievelijk 3,0 en 4,0) als de twee borgingsdoelen (beide een mediaanscore van 4,0) (zie figuur 2.1). Voor effectdoel 1 (*het bereik van de aanpak, activiteit, et cetera is naar wens*) en borgingsdoelen 1 en 2 (de (effecten van de) aanpak, activiteit, et cetera, wordt (worden) op de beoogde wijze geborgd) is er sprake van de maximaal mogelijke spreiding van scores, lopend van 0 (wat betekent dat er nog niet is begonnen met een doel) tot 10 (wat inhoudt dat het doel volledig is gerealiseerd). Voor effectdoel 2 (*met de aanpak, activiteit, et cetera worden de beoogde korte- of middellange-termijn effecten bereikt*) is de spreiding van de doelrealisatiescores minder, variërend van 0 tot 8. Voor alle vier de doelen geldt dat een meerderheid van de projecten en partnerschappen een doelrealisatiescore geeft van 5 of lager.¹⁰ Een score van 0 wordt gegeven door een project (voor borgingsdoel 1) en een partnerschap (voor effectdoel 2), terwijl drie andere projecten een 0 geven voor de doelrealisatie van twee of meer doelen. Specifiek gezegd: een project is nog niet gestart met effectdoel 1 en borgingsdoel 2; een ander project is nog niet begonnen met beide effectdoelen en borgingsdoel 1; en weer een ander project is nog niet met geen van de vier doelen gestart.

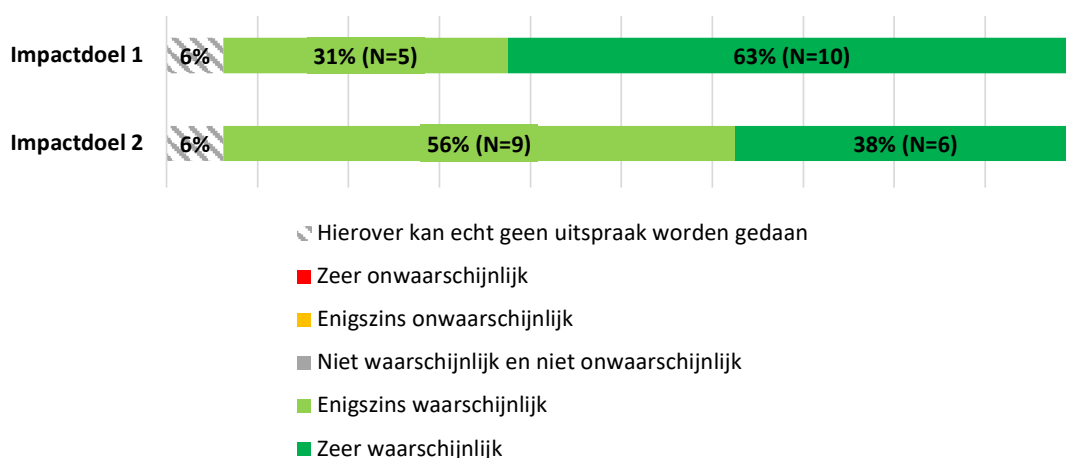
Verwachte realisatie van de impactdoelen

Bij het formuleren van de twee impactdoelen van de projecten en partnerschappen is uitgegaan van de volgende basisformulering: *de aanpak, activiteit, et cetera draagt bij aan de beoogde lange-termijn effecten: betere uitkomsten voor de doelgroep jongvolwassenen, een betere toerusting van professionals, een passender aanpak en beleid, en meer begrip in de maatschappij*. Omdat het gaat om het leveren van een *bijdrage* aan grote ambities op de lange termijn, is voor beide impactdoelen de *verwachte* doelrealisatie in kaart gebracht door projecten en partnerschappen te vragen naar hoe waarschijnlijk zij het vinden dat hun project of partnerschap de beoogde bijdrage gaat leveren.

10 Effectdoel 1: 9 (56%) projecten en partnerschappen; effectdoel 2: 10 (63%) projecten en partnerschappen; borgingsdoelen 1 en 2: 11 (69%) projecten en partnerschappen.

Figuur 2.2. laat zien dat één project aangeeft hier echt geen uitspraak over te kunnen doen. Dit project geeft als toelichting dat factoren binnen justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) en in het systeem rond de JJI's, ertoe hebben geleid dat er sprake is van een forse overbelasting van de JJI's, waardoor er momenteel geen mogelijkheid is om samen met de JJI's het beoogde verandertraject in gang te zetten. Afgezien van dit project, vinden alle 15 andere projecten en partnerschappen het enigszins of zeer waarschijnlijk dat hun project of partnerschap een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van de twee impactdoelen.

Figuur 2.2. Verwachte doelrealisatie volgens 16 projecten en partnerschappen op de twee impactdoelen. Gevraagd is naar hoe waarschijnlijk het is dat het project of partnerschap een bijdrage gaat leveren aan de impactdoelen. Er waren vijf mogelijke antwoordcategorieën, lopend van 0 (hierover kan echt geen uitspraak worden gedaan) tot 5 (zeer waarschijnlijk).

Uitsplitsing naar projecten en partnerschappen

Realisatie van de proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen

Figuur 2.3 laat zien dat de zes partnerschappen over het algemeen een hogere doelrealisatie geven dan de tien projecten. Kijkend naar de doelniveaus proces en participatie, is de mediane doelrealisatiescore van de partnerschappen vooral hoger op procesdoel 1 (*de aanpak, activiteit, et cetera wordt op de beoogde wijze ontwikkeld of uitgevoerd*) en participatiedoel 2 (*de participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst*).¹¹ Voor procesdoel 2 (*er wordt passend samengewerkt met andere GeestKracht-projecten of partnerschappen*) en participatiedoel 1 (*de beoogde doelgroep jongvolwassenen participeert op de beoogde wijze*) liggen de mediaanscores van partnerschappen en projecten dicht bij elkaar.¹² Als gekeken wordt naar de doelniveaus effect en borging, liggen de mediane doelrealisatiescores van partnerschappen voor alle vier de doelen beduidend hoger dan de scores van projecten.¹³

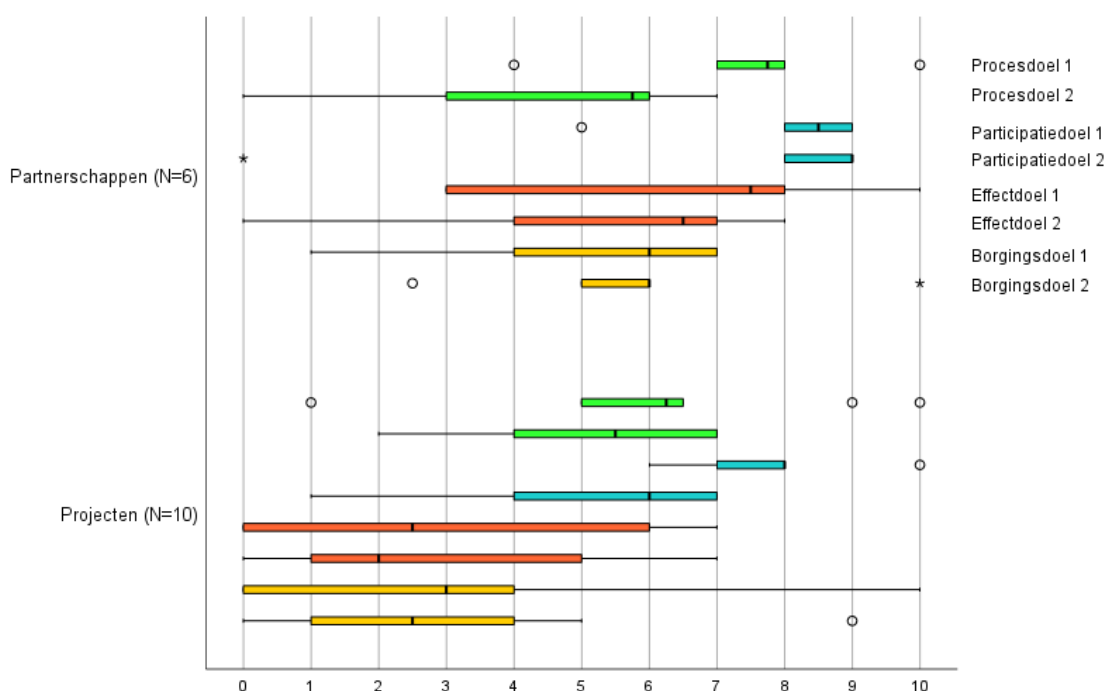
11 Mediaanscores procesdoel 1: partnerschappen: 7,8 vs. projecten: 6,3. Mediaanscores participatiedoel 2: partnerschappen: 9,0 vs. projecten: 6,0.

12 Mediaanscores procesdoel 2: partnerschappen: 5,8 vs. projecten: 5,5. Mediaanscores participatiedoel 1: partnerschappen: 8,5 vs. projecten: 8,0.

13 Mediaanscores effectdoel 1: partnerschappen: 7,5 vs. projecten: 2,5. Mediaanscores effectdoel 2: partnerschappen: 6,5 vs. projecten: 2,0. Mediaanscores borgingsdoel 1: partnerschappen: 6,0 vs. projecten: 3,0. Mediaanscores effectdoel 2: partnerschappen: 6,0 vs. projecten: 2,5.

De hogere doelrealisatie van de partnerschappen in vergelijking met de projecten kan worden verklaard doordat partnerschappen zich veelal met een al bestaande activiteit of aanpak richten op betere agendering of betere hantering van lobbystrategieën. Hiermee wordt meer gelijktijdig gewerkt aan doelrealisatie op het niveau van proces, participatie, effect en borging. In de projecten is er veelal sprake van meer volgtijdelijkheid: er wordt eerst een nieuwe activiteit of aanpak ontwikkeld met participatie van jongvolwassenen, die vervolgens in de praktijk wordt uitgetest, waarna ten slotte – in geval van positieve ervaringen en effecten – borgingsactiviteiten worden ontplooid.

Figuur 2.3. Doelrealisatie volgens 6 partnerschappen (bovenste helft figuur) en 10 projecten (onderste helft figuur) op proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen, zoals gescoord op een schaal lopend van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd). De scoreverdeling wordt per doel weergegeven aan de hand van een zogeheten 'boxplot'. Zie de nadere toelichting in het onderschrift.

Toelichting: de horizontale rechthoeken vertegenwoordigen de scores van (min of meer) de helft van de partnerschappen of projecten. De vetgedrukte verticale lijn in een rechthoek representeert de mediaan: de ene helft van de partnerschappen of projecten scoort hoger dan de mediaanscore, de andere helft heeft een lagere score. De lijnen aan de linker- en/of rechterzijde van een rechthoek geven de spreiding van de scores weer, van de laagste score tot de hoogste score. Alleen wanneer een score van een partnerschap of project uitzonderlijk laag of hoog is ten opzichte van de scores van de andere partnerschappen of projecten, wordt deze score als een losstaand punt of asterisk (*) weergegeven.

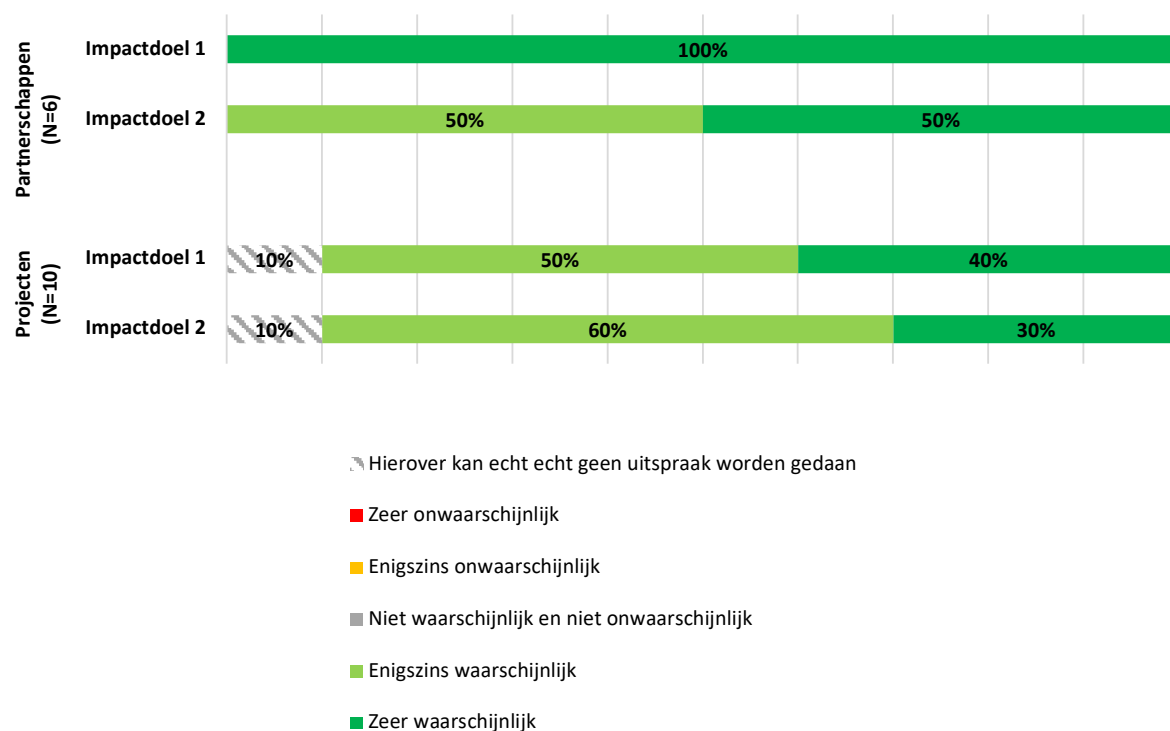
Verwachte realisatie van de impactdoelen

Overeenkomstig het beeld bij de realisatie van de proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen, hebben de partnerschappen over het geheel genomen positievere verwachtingen over het leveren van een bijdrage aan het realiseren van de impactdoelen dan de projecten (zie figuur 2.4).

Geen andere uitsplitsingen

Er is voor gekozen om geen verdere uitsplitsingen te maken, zoals doelrealisatie naar hoofddoelen, doelgroepen, levensdomeinen of programmalijnen. Dit omdat interpretatie lastig is bij deze uitsplitsingen. Er is in deze gevallen namelijk sprake van overlappende (niet-uitsluitende) categorieën (bijvoorbeeld: vijf projecten en partnerschappen focussen qua hoofddoel zowel op het versterken van preventie als op het vergroten van participatie), of van categorieën die worden vertegenwoordigd door weinig projecten of partnerschappen (bijvoorbeeld vijf doelgroepen worden slechts door één project of partnerschap vertegenwoordigd).

Figuur 2.4. Verwachte doelrealisatie volgens 6 partnerschappen (bovenste helft figuur) en 10 projecten (onderste helft figuur) op de twee impactdoelen. Gevraagd is naar hoe waarschijnlijk het is dat het partnerschap of project een bijdrage gaat leveren aan de impactdoelen. Er waren vijf mogelijke antwoordcategorieën, lopend van 0 (hierover kan echt geen uitspraak worden gedaan) tot 5 (zeer waarschijnlijk).

2.3 Doelrealisatie: succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen

Kwalitatieve analyses voor de succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen

De kwalitatieve informatie over de succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen zijn afkomstig van de *scoreformulieren* (per doelniveau) en van de *gespreksformulieren* (overall). Bij de analyses zijn de data voor de succes- en faalfactoren en geleerde lessen selectief gecodeerd volgens de vijf implementatieniveaus van Grol & Wensing (2011):

- Factoren op het niveau van de aanpak zelf
- Factoren op het niveau van het individu
 - Professionals (zoals praktijk, beleid of onderzoek)
 - Jongvolwassenen
- Factoren op het niveau van de sociale omgeving
 - Teams en netwerken
 - Onderlinge samenwerking
- Factoren op het niveau van de organisaties (organisatorische randvoorwaarden)
- Factoren op het niveau van de maatschappij (zorgsysteem, wet- en regelgeving, maatschappelijke of politieke ontwikkelingen)

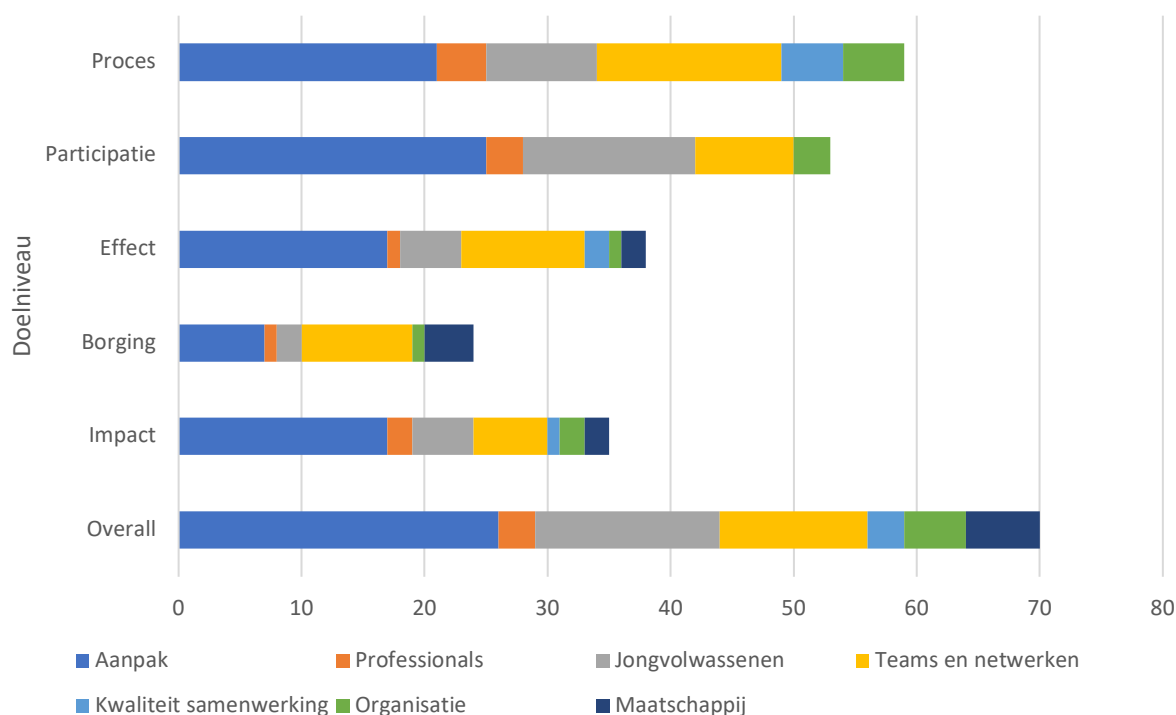
Succesfactoren

Succesfactoren naar doelniveau

In het scoreformulier konden de projecten/partnerschappen maximaal drie succesfactoren per doelniveau beschrijven. In het gesprek voor de begeleide zelfevaluatie is vervolgens gevraagd om de drie belangrijkste succesfactoren voor het totaal (overall) te benoemen, met een maximum van drie succesfactoren. Deze zijn in het gespreksformulier genoteerd.

In figuur 2.5 staat het aantal succesfactoren per doelniveau en over het totaal (overall) uitgesplitst naar het implementatieniveau.

Figuur 2.5. Aantal succesfactoren naar doelniveau en naar implementatieniveau van Grol & Wensing.

Wat figuur 2.5 laat zien is dat op het proces- en participatieniveau meer succesfactoren werden opgeschreven dan op de andere drie doelniveaus. Op ieder doelniveau, met uitzondering van borging, hadden de meeste succesfactoren betrekking hebben op de aanpak zelf. Daarnaast hadden succesfactoren vaak betrekking op individuele factoren van jongvolwassenen en op factoren met betrekking tot de teams en netwerken.

Succesfactoren op niveau van de aanpak

De overall succesfactoren voor de aanpak (n=26) kwamen voor een groot deel voort uit de wijze waarop **samenwerking met jongvolwassenen** in de aanpak vorm kreeg. Het gaat hierbij om vanaf de start samen optrekken, gelijkwaardigheid borgen, écht luisteren, hun behoeften centraal stellen, jongvolwassenen verantwoordelijk maken en invloed geven op de aanpak of het project, ruimte geven om te groeien en terugkoppelen wat je met hun feedback doet. Andere succesfactoren voor de aanpak kwamen voort uit het gebruik van de **kennis van de jongvolwassenen**, zoals betere aansluiting, mooie opbrengsten en nieuwe kennis. Succesfactoren van de aanpak hadden daarnaast betrekking op kenmerken van de aanpak die bijdroegen aan een **goed bereik van jongvolwassenen**. Voorbeelden hiervan zijn een magazine, een platform, outreachend werken, en de bekendheid van de aanpak.

“Trots op het centraal stellen van de jongeren en hun behoeften. Design-thinking is daarvoor een hele fijne methode om de jongeren uit te horen en iets nieuws te bedenken. Jongeren komen in design sprint met ander perspectief; dit levert simpele, vernieuwende dingen op die echt kunnen werken.”

Ook de gekozen **methoden of processen** in de aanpak werden genoemd als belangrijke succesfactoren. Bijvoorbeeld het inschakelen van experts, de methodiek van design-thinking, het borgen van uitkomsten, het inspelen op vragen en behoeften, en het verbinden van wat er al is. Ten slotte heeft een aantal belangrijke succesfactoren betrekking op de **inhoud van de aanpak**, die aansluit op actuele thema's, zoals mentale gezondheid bij vluchtelingen, armoede en bestaanszekerheid.

Succesfactoren op het individuele niveau van jongvolwassenen

De overall succesfactoren op het individuele niveau van de jongvolwassenen (n=15) kwamen voor een groot deel voort uit de **houding van jongvolwassenen**. Zo toonden zij passie en waren zij enthousiast en intrinsiek gemotiveerd. Dit werd gevoeld doordat zij de meerwaarde zagen, zich gehoord voelden en zij echt invloed hadden. Tevens was de **inzet van jongvolwassenen** groot. Tot slot was de **kennis van de jongvolwassenen** een belangrijke succesfactor voor het project of het partnerschap. Het gaat hierbij om de (vernieuwende) waarde van deze kennis en de kracht van het verhaal.

“ *Enthousiasme van ervaringsdeskundigen, die zich een onderdeel voelen van het project. Zij krijgen ruimte om te groeien.* ”

Succesfactoren op niveau teams en netwerken

De overall succesfactoren op het niveau van teams en netwerken (n=15) hebben voor een deel te maken met het **investeren en benutten van netwerken**. Voorbeelden hiervan zijn het ervoor zorgen dat je op de juiste plekken aan tafel zit, het hebben van een groot netwerk en deze ook daadwerkelijk inschakelen en mede verantwoordelijk maken, het verbreden en verrijken van het netwerk door het betrekken van partijen buiten je eigen domein, en het creëren van eigenaarschap in het netwerk door het benoemen van ambassadeurs. Andere overall succesfactoren hebben betrekking op de **kwaliteit van het team**. Voorbeelden hiervan zijn de flexibiliteit en het doorzettingsvermogen van het team, het écht samen optrekken, het harde werken en de bijdragen die de teamleden leveren.

“ *Veel mensen in het netwerk die het belang van het project inzien en zich hiervoor willen inzetten.* ”

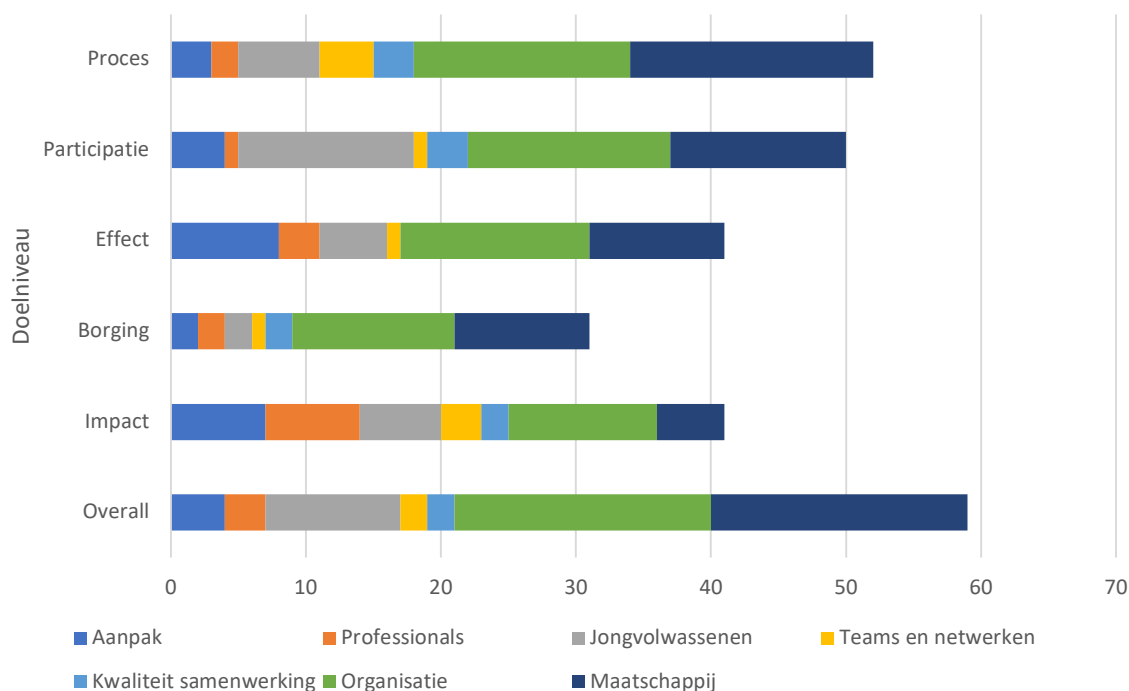
Knelpunten

Knelpunten naar doelniveau

In het scoreformulier konden de projecten/partnerschappen maximaal drie knelpunten per doelniveau beschrijven. In het evaluatiegesprek is vervolgens gevraagd om de drie belangrijkste knelpunten voor het totaal (overall) te benoemen, met een maximum van drie knelpunten. Deze zijn in het gespreksformulier genoteerd.

In figuur 2.6 staat het aantal knelpunten per doelniveau en over het totaal (overall) uitgesplitst naar het implementatieniveau.

Figuur 2.6. Aantal knelpunten naar doelniveau en naar implementatieniveau van Grol & Wensing.

Wat figuur 2.6 laat zien is dat op ieder doelniveau de meeste knelpunten te maken hebben met factoren op organisatieniveau (randvoorwaarden) en maatschappelijke factoren. Daarnaast spelen knelpunten op het individuele niveau van jongvolwassenen een belangrijke rol bij het realiseren van de participatiedoelen. Overall hebben de belangrijkste knelpunten betrekking op factoren in de organisatie, de maatschappij, en op individuele factoren van jongvolwassenen.

Knelpunten op organisatieniveau

De overall knelpunten op het niveau van de organisatorische randvoorwaarden (n=19) hadden vaak te maken met **beperkte tijd**. Dit had soms te maken met de doorlooptijd van bepaalde activiteiten, en soms met tijdsgebrek van betrokken personen, bijvoorbeeld vanwege de combinatie met klinisch werk of doordat de organisatie te klein was om pieken goed op te kunnen vangen. Beperkte tijd werd soms ook gelijkgesteld met beperkte middelen. Daarnaast werden knelpunten genoemd in relatie tot de **inzet van vrijwilligers**, omdat ze niet altijd inzetbaar zijn of kwetsbaar zijn met risico op uitval.

“ Het werken met vrijwilligers maakt het kwetsbaar: ze zijn druk met zaken (in hun eigen leven) en ze zijn zelf soms kwetsbaar. Daardoor treedt wel eens vertraging op.

Een aantal organisatorische knelpunten heeft te maken met de **afwezigheid van bepaalde competenties of expertise**. Een voorbeeld hiervan is het maken van begrotingen en het doen van aanvragen. Verder zijn er organisatorische knelpunten die te maken hebben met de **structurele borging**, zoals het ontbreken van een eigenaar, een overlap aan opdrachten in combinatie met een gemeente die de regie niet pakt, en de noodzaak om iedere keer opnieuw naar geld te moeten zoeken. Overige genoemde knelpunten zijn **divers en specifiek**, zoals het

ontbreken van een gedeeld systeem (samenwerkingsomgeving) waardoor er geen overzicht is van werving, de vele 'poppetjes' die nodig zijn in een organisatie voor besluitvorming, een vertraagde levering van benodigde materialen, en lastige communicatie met zorgverleners omdat het overzicht ontbreekt bij wie je moet zijn.

Knelpunten op maatschappelijk niveau

De overall knelpunten op het niveau van maatschappij (n=19) hadden vaak te maken met de **coronapandemie**. Hierdoor waren jongvolwassenen moeilijker te bereiken, binden en vast te houden. Daarnaast leverde de coronapandemie vele praktische knelpunten op in de uitvoering. Door sluiting van scholen konden geplande activiteiten niet doorgaan, en bij opening van de scholen werd voorrang gegeven aan de reguliere activiteiten van de scholen. Belangrijke **systemische knelpunten** speelden in een specifieke zorgsetting, waardoor er daar veel onrust was en activiteiten niet (goed) van de grond kwamen. De variatie in sociale kaarten tussen gemeenten, maakt het lastig om de werkwijze in verschillende gemeenten uit te voeren.

“ Corona is een van de belangrijkste knelpunten geweest. Het trekt een wissel op persoonlijke verhoudingen en het was moeilijker om ervaringsdeskundigen te binden en vast te houden.

Knelpunten op het individuele niveau van jongvolwassenen

De overall knelpunten op het individuele niveau van de jongvolwassenen (n=10) hebben in een aantal gevallen te maken met het **bereik en uitval van de jongvolwassenen**. Het is niet altijd duidelijk welke media hiervoor benut kunnen worden, de jongvolwassenen zijn niet altijd beschikbaar wanneer dat nodig is of hebben niet altijd zoveel tijd voor het project beschikbaar als dat nodig wordt gevonden, en de uitval is groot omdat er veel speelt in het leven van de jongvolwassenen. In een enkel geval wordt aangegeven dat de GeestKracht-criteria voor de doelgroepen te strikt zijn waardoor deze niet goed aansluiten op de eigen doelgroep, bijvoorbeeld met betrekking tot leeftijd of de combinatie van psychische problemen en een licht verstandelijke beperking (LVB). Andere knelpunten hebben betrekking op de **inbreng van de jongvolwassenen**. Het gaat dan over (twijfel over) de openheid van jongvolwassenen, of de mondigheid van jongvolwassenen waardoor zij zich sterker voordoen dan zij daadwerkelijk zijn, of de ongelijkwaardige uitgangspositie voor jongvolwassenen.

“ Ongelijkwaardige uitgangspositie voor jongeren; de uitnodiging komt vaak vanuit organisatie, onderzoeker, politiek: kom je naar ons?

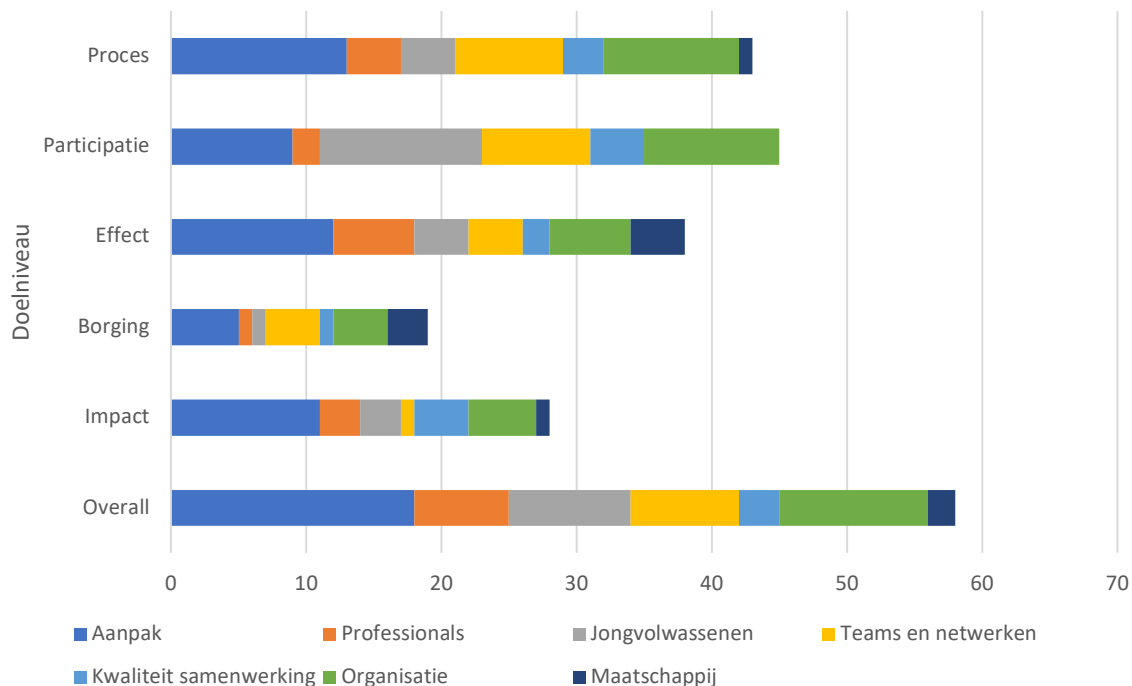
Geleerde lessen

Geleerde lessen naar doelniveau

In het scoreformulier konden de projecten/partnerschappen maximaal drie geleerde lessen per doelniveau beschrijven. In het evaluatiegesprek is vervolgens gevraagd om de drie belangrijkste geleerde lessen voor het totaal (overall) te benoemen, met een maximum van drie geleerde lessen. Deze zijn in het gespreksformulier genoteerd.

In figuur 2.7 staat het aantal geleerde lessen per doelniveau en over het totaal (overall) uitgesplitst naar het implementatieniveau.

Figuur 2.7. Aantal geleerde lessen naar doelniveau en naar implementatieniveau van Grol & Wensing.

Wat figuur 2.7 laat zien is dat op bijna ieder doelniveau de meeste geleerde lessen te maken hebben met de factoren op het niveau van de aanpak. Alleen voor het realiseren van de participatiedoelen hebben de meeste geleerde lessen betrekking op individuele factoren van jongvolwassenen. Overall hebben de belangrijkste geleerde lessen betrekking op factoren in de aanpak, de organisatie, en op individuele factoren van jongvolwassenen.

Geleerde lessen op niveau van de aanpak

De overall geleerde lessen op het niveau van de aanpak (n=18) waren redelijk divers van aard. Een aantal geleerde lessen had betrekking op het **vieren van kleine successen**. Andere lessen hadden betrekking op de **wijze waarop jongvolwassenen betrokken worden**, zoals de waarde van het samen starten, het niet problematiseren of voor hen invullen maar oprecht luisteren, de tijd nemen om een relatie op te bouwen, openstaan voor wellicht niet vanzelfsprekende plekken waarop je jongvolwassenen kunt bereiken, maar ook het stellen van goede criteria voor de jongvolwassenen die deel gaan nemen en/of die je bij elkaar zet. Weer andere lessen hadden betrekking op specifieke vereisten voor implementatie van technologie, de behoefte aan concrete handvatten bij professionals, of dat interesse niet hetzelfde is als commitment.

“ Breng naar buiten wat je al hebt ontwikkeld. Dan wordt het echt en je leert er veel van.

Geleerde lessen op organisatieniveau

De overall geleerde lessen op het niveau van de organisatorische randvoorwaarden (n=11) hadden vaak betrekking op het **projectmanagement**. Bijvoorbeeld dat meer contactpersonen nodig zijn om personeelsverloop op te vangen, dat er te vaak 'ja' wordt gezegd uit enthousiasme terwijl er geen tijd voor is ingepland, dat geld en bureaucratie meer tijd vragen dan gedacht, dat invloed van de context groter is dan gedacht, dat het aannemen van nieuwe vrijwilligers gedoseerd moet worden, dat meer vooruit gepland en gewerkt kan worden. Een andere geleerde les is dat het belangrijk is om contact te onderhouden met jongvolwassenen als bijvoorbeeld activiteiten uitvallen, maar ook te blijven investeren in hen, zoals via uitjes, trainingen en wekelijks contact.

“ *Wekelijks even contact; daardoor hou je ze bij je. Dus niet alleen oproepen wanneer er een klus is.* ”

Geleerde lessen op het individuele niveau van jongvolwassenen.

De overall geleerde lessen op het individuele niveau van de jongvolwassenen (n=9) zijn redelijk **divers**. Zo is bijvoorbeeld geleerd dat de kennis van jongvolwassenen vrij komt als zij bij elkaar zitten, of dat participatie zichtbaar leidt tot meer eigen kracht en openheid. Ook is de les geleerd dat het nodig kan zijn om hulp te verlenen aan een jongere, al is dat niet het doel van het project. Genoemd werd dat het belangrijk is om een goede match te maken tussen deelnemers op basis van hun kenmerken, netwerken en persoonlijke doelen en daarbij sensitief te zijn voor de lagen die eronder liggen.

“ *Er zit veel kennis bij de vrijwilligers en deze kennis komt ook vrij als ze bij elkaar zitten. Bijvoorbeeld de combi van jong en oud, competenties vanuit het gewone leven levert verrassende kennis.* ”

2.4 Bijstellingen in het programma of verandertheorie

Kwalitatieve analyses voor de bijstellingen in programma of verandertheorie

Tijdens de begeleide zelfevaluatie is gevraagd naar de ervaringen met het programma GeestKracht en in hoeverre daarin bijstellingen nodig waren. De bevindingen zijn genoteerd op de gespreksformulieren. Ervaringen met het programma en de verandertheorie zijn door de onderzoekers gecodeerd naar onderdeel van het programma en naar waardering (positief, neutraal of negatief; zie figuur 2.8). Gewenste bijstellingen zijn gecodeerd naar concrete suggesties per onderdeel. Bij het lezen van onderstaande bevindingen is het belangrijk om te weten dat de verschillende onderdelen van het programma niet systematisch zijn uitgevraagd.

Verandertheorie

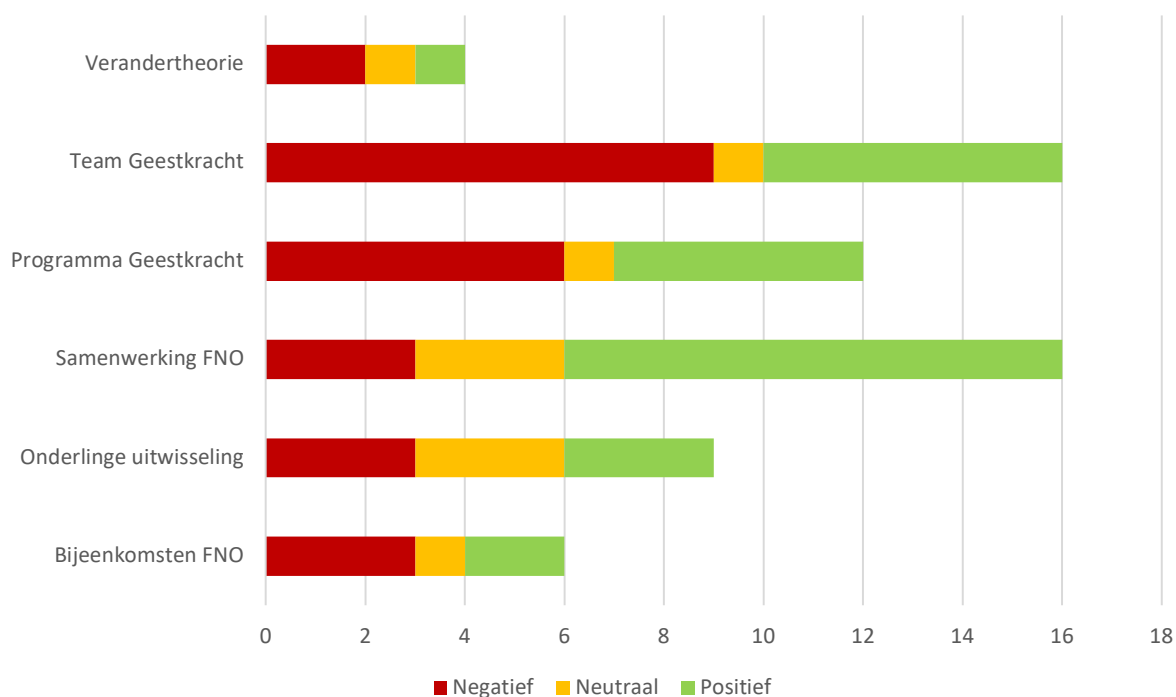
De minste opmerkingen werden over de verandertheorie gemaakt (n=4). De kritische kanttekeningen waren dat ze niet bewust met de verandertheorie bezig zijn, en dat de ouders/naasten/eigen omgeving van de jongvolwassenen gemist worden als doelgroep waarop activiteiten zich kunnen richten. Positief werd gevonden dat de verandertheorie erg helder is en dat het fijn is dat GeestKracht zo bewust bezig is met het maken van impact.

Concrete verbeter suggesties voor de verandertheorie

Tijdens interviews werden door deelnemers de volgende concrete verbeter suggesties geopperd met betrekking tot de verandertheorie:

- een gesprek over de verandertheorie voeren met de projecten en partnerschappen, zoals in de projectleidersbijeenkomsten;
- organiseren van uitwisseling tussen projecten/partnerschappen die zich met dezelfde elementen van verandertheorie bezig houden;
- toevoegen van naasten/eigen omgeving als doelgroep voor activiteiten;
- de vraag is of verandertheorie nog past bij de breedte van GeestKracht en of er niet meer visies zoals 'redesign psychiatry' onder zouden moeten liggen;
- ambitieniveau aanpassen: soms is coping met psychische kwetsbaarheid het meest haalbare (in relatie tot het element met het doel om mentale gezondheid deelnemende jongeren te vergroten).

Figuur 2.8. Aantal opmerkingen over GeestKracht naar onderwerp en naar waardering.

Team GeestKracht

Ten aanzien van Team GeestKracht werden de meeste kritische kanttekeningen gemaakt (n=9). Deze hadden vaak betrekking op organisatie met betrekking tot de buddy of het maatje vanuit het Team GeestKracht. Een aantal malen is benoemd dat communicatie over de buddy beperkt of onvoldoende was, waardoor de rol van deze buddy niet helder was. Soms werd er gedacht dat de buddy een controlerende rol had. Een ander merkte op dat er juist geen maatje gevonden kon worden, omdat er geen goede match te maken viel. Eenmaal werd opgemerkt dat de buddy maar beperkte toegevoegde waarde had, en eenmaal werd aangegeven dat er moeilijk contact te leggen was met de buddy. Een opmerking van een heel andere orde betrof het samen zetten van jongvolwassenen met verschillende achtergronden bij de bijeenkomsten met Team GeestKracht. Hierbij werd aangegeven dat dit door de diversiteit van de deelnemers niet als veilig werd ervaren door sommige 'eigen' jongvolwassenen. Een andere opmerking betrof dat Team GeestKracht een product ontwikkeld had waarvan een project/partnerschap wist dat het al bestond.

Over Team GeestKracht werden ook positieve opmerkingen gemaakt. Een aantal daarvan had eveneens betrekking op de buddy of het maatje, waarmee bijvoorbeeld een leuke klik was, of die een hele waardevolle bijdrage aan het project leverde. Daarnaast werd de samenwerking met Team GeestKracht aan de gezamenlijke lobby een aantal maal positief gewaardeerd.

Concrete verbeteruggesties voor Team GeestKracht

Tijdens interviews werden door deelnemers de volgende concrete verbeteruggesties geopperd met betrekking tot Team GeestKracht:

- duidelijkheid geven over wat de inzet van de buddy/het maatje betekent;
- afspraak maken over verwachtingen;
- beter benutten van de (kennis van de) projecten/partnerschappen;
- koppel terug over Team GeestKracht en wat zij doen.

Programma GeestKracht

Bij het programma GeestKracht werd een zestal kritische kanttekeningen geplaatst. Een daarvan had betrekking op de duur van de call die beperkt was, terwijl de ambities groter waren. Twee hadden betrekking op de processen: een keer werd aangegeven dat het proces van indienen, toekennen, afwikkelen en controle rommelig was, en een keer werd aangegeven dat er veel evaluatieprocessen naast elkaar lopen waarvan niet duidelijk was hoe zich die tot elkaar verhouden: formuleren vanuit GeestKracht, het Trimbos-instituut en Stichting Alexander. Twee kritische kanttekeningen hadden betrekking op de criteria voor de doelgroepen. Eenmaal werd aangegeven dat de uitvoer van het project makkelijker zou zijn als het programma zich had gericht op kwetsbare jongeren in algemene zin. En eenmaal werd aangegeven dat de 35-plussers uit hun doelgroep zich buitengesloten voelde. Dit kwam des te harder binnen omdat bij deze personen het al zo was dat zij heel hun leven nog niet waren gezien als doelgroep. Tot slot werd aangegeven dat de wens van GeestKracht om overal de jongvolwassenen in mee te nemen het soms lastig maakt omdat dit in praktijk niet altijd mogelijk is om dat zo te organiseren.

Positieve opmerkingen over het programma waren er ook (n=5). Deze betroffen het bewustzijn binnen het programma dat veranderingen een lange termijn vragen en dat in het programma bewust op impact wordt gestuurd. Een ander gaf aan het prettig te vinden dat de opzet van het eigen project goed aansluit op die van GeestKracht: als je verandering wil voor jongeren, dan moeten ze daar een stem in hebben. Tot slot werd de opmerking gemaakt dat ze zouden willen dat elke financier op zo'n manier zou werken: met een aanbod van workshops, projectleidersbijeenkomsten, en het concretiseren van doelen.

Concrete verbeteruggesties voor het Programma GeestKracht

Tijdens interviews werden door deelnemers de volgende concrete verbeteruggesties geopperd met betrekking tot het Programma GeestKracht:

- infrastructuur door laten lichten (in relatie tot processen en communicatie);
- programma inrichten voor 35-plussers;
- eigen evaluatie en die van Trimbos aan elkaar verbinden in een verdiepende sessie.

Samenwerking met GeestKracht

Er werden weinig kritische kanttekeningen geplaatst bij de samenwerking met GeestKracht (n=3). Deze hadden betrekking op gebrekkige afstemming, onder andere door wisselende personen, en de ervaren sturing (meer bottom-up gewenst).

Er werden duidelijk meer positieve opmerkingen geplaatst over de samenwerking met GeestKracht (n=10). Deze betroffen vooral de open houding van GeestKracht wanneer

het bijvoorbeeld gaat over gewenste bijstellingen in de scope van het project, de veilige sfeer, de ervaren ruimte om kwetsbaar te mogen zijn en te mogen leren, de dynamiek in de samenwerking, waaronder het gezamenlijk dingen opzetten waarbij er oog is voor de gemeenschappelijkheid.

Concrete verbeteruggesties voor de samenwerking met GeestKracht

Tijdens interviews werd door deelnemers de volgende concrete verbeteruggestie geopperd met betrekking tot de samenwerking met GeestKracht:

- meer bottom-up werken bij het maken van producten, of bijvoorbeeld de lobbyagenda en de brief voor het Preventieakkoord.

Onderlinge samenwerking en uitwisseling

Hierover werden drie kritische kanttekeningen geplaatst. Deze hadden betrekking op dat er nog weinig op gefaciliteerd was, dat het niet zo zinvol was omdat er weinig overlap was met andere projecten/partnerschappen, en dat het project al zo druk is dat het alleen zin heeft als het lastenverlichting oplevert.

Hiertegenover stonden evenzoveel positieve opmerkingen, waarbij werd aangegeven dat het leuk was om te horen wat anderen doen en zo de eigen vaardigheden en kennis te vergroten, en interessant om de opbrengsten van andere projecten te leren kennen.

Concrete verbeteruggesties voor de onderlinge samenwerking en uitwisseling

Tijdens interviews werden door deelnemers de volgende concrete verbeteruggesties geopperd voor de onderlinge samenwerking en uitwisseling:

- meer begeleiding op onderling contact door GeestKracht;
- uitwisseling tussen projecten/partnerschappen die zich richten op dezelfde elementen van de verandertheorie;
- uitwisseling op overstijgende thema's:
 - proces en participatie;
 - hoe te komen van interesse tot commitment;
- gezamenlijk met jongeren iets schrijven over een geleerde les;
- (communicatie over) portfolio van informatie over de projecten.

Bijeenkomsten vanuit het programma

Kritische kanttekeningen over de bijeenkomsten (n=3) hadden tweemaal betrekking op het gebrek aan raakvlakken en eenmaal op een rommelige communicatie.

Er werden twee positieve opmerkingen gemaakt. Eenmaal werd aangegeven dat de bijeenkomsten heel leuk en participatief zijn en dat er cursussen worden aangeboden. Hierdoor bieden ze persoonlijke ontwikkeling aan. Daarnaast werd opgemerkt dat iedereen vindt dat het goed en nodig is (gezamenlijke lobby) en dat je daar dan wel voor moet gaan zitten.

Concrete verbeteruggesties voor de bijeenkomsten

Tijdens interviews werden door deelnemers de volgende concrete verbeteruggesties geopperd voor de onderlinge samenwerking en uitwisseling:

- betere vergoeding voor de jongeren;
- trainingen voor de jongeren in alle projecten;
- meer vraaggericht dan aanbod gericht;
- meer ruimte in bijeenkomsten voor onderlinge uitwisseling;
- verandertheorie terug laten komen in bijeenkomsten.

2.5 Aanvullende activiteiten van GeestKracht

Kwalitatieve analyses voor de aanvullende activiteiten van GeestKracht

De aanvullende activiteiten van GeestKracht die ondersteunend zijn aan het bereiken van de doelen van het programma GeestKracht zijn door GeestKracht in een overzicht geplaatst naar aard van de aanvullende activiteit. De bevindingen uit het interview met het programmateam van GeestKracht zijn door de onderzoekers gecodeerd naar aard van de aanvullende activiteit en naar succesfactoren, knelpunten en uitdagingen, en kansen en geleerde lessen.

Aard van de aanvullende activiteiten

De aanvullende activiteiten waren door GeestKracht in de onderstaande vijf categorieën ingedeeld.

- Onderzoeken (n=3). Doel van deze onderzoeken is om te verbreden, versterken en verdiepen. Een deel van deze onderzoeken was niet gepland.
- Projecten buiten calls (n=4). Deze komen voort uit een eerdere financiering, voordat het programma startte.
- Pers en media. Voorbeelden zijn artikelen, een documentaire en een optreden in een landelijke televisieprogramma. Sommige activiteiten zijn doelbewust ingezet om de lobby te ondersteunen, sommige worden naar aanleiding van een verzoek opgepakt. Er wordt vaker bewuster nagedacht hoe media ingeschakeld kan worden om doelen te behalen.
- Team GeestKracht en lobby. Voorbeelden hiervan zijn (media)trainingen, inzet van social media, stageplekken, gesprekken met Kamerleden en een petitie voor een Mentaal Preventieakkoord. Deze activiteiten richten zich vooral op de rechterkant van de verandertheorie, vanuit een gezamenlijke agenda en een jaarplan. Zoals het normaliseren dat beleidsmakers in gesprek gaan met de mensen waar het om gaat. Een deel van de activiteiten komt gewoon op het pad van Team GeestKracht. Een ander deel van deze activiteiten heeft betrekking op de ontwikkeling van de leden op basis van de behoeften van de jongvolwassenen, om hun talenten te benutten en ze in hun kracht te zetten.
- Kennisdeling en verbinding. Het overkoepelende doel hiervan is elkaar versterken en van elkaar leren. Hieronder vallen de bijeenkomsten met de projectleiders en de partnerschappen. Daarnaast ook workshops en ronde tafelbijeenkomsten.

Succesfactoren

De genoemde succesfactoren (n=7) hadden alle betrekking op Team GeestKracht en de lobby. Zo werd de strategie om de doelgroep centraal te zetten richting politiek en media succesvol gevonden, omdat je sneller binnenkomt dan wanneer je een professional een verhaal laat vertellen. Andere succesfactoren waren de training over ervaringsdeskundigheid, waardoor Team GeestKracht zich heeft kunnen ontwikkelen. Inhoudelijk heeft Team GeestKracht zich verbreed en het bereik is groter geworden. De groepsdynamiek in het Team GeestKracht werd als goed bestempeld, met veel energie en motivatie. Ze denken serieus mee en dat wordt

ook door anderen gezien. De leden van het Team GeestKracht hebben veel meegemaakt en kunnen dat ook delen met elkaar.

De communicatie vanuit GeestKracht richting de leden van Team GeestKracht werd positief gewaardeerd vanwege de mate van begrip en de vrijblijvendheid. Gesteld werd dat mensen met een kwetsbaarheid ook gevoelig zijn voor deze energie.

Knelpunten en uitdagingen

Genoemde knelpunten en uitdagingen hadden betrekking op de pers en media (n=2), Team GeestKracht en lobby (n=5), en kennisdeling en verbinding (n=3). Een uitdaging betrof het vaker bewust inschakelen van media voor het behalen van doelen en het concreet meten wat het oplevert (naast bereik en reacties). Het naar buiten treden in de pers werd eveneens nog als uitdaging benoemd: dit kan vaker worden ingezet, maar zit nog niet helemaal in de werkwijze van GeestKracht. Temeer omdat GeestKracht zichzelf als club zich niet zichtbaar maakt, vanuit de gedachte dat het om de boodschap gaat en niet het promoten van GeestKracht of Team GeestKracht zelf.

De uitdagingen met betrekking tot Team GeestKracht en de lobby hadden betrekking op de wens om meer gesprekken met het Team GeestKracht te hebben. Hierin was corona een spelbreker. Daarnaast werd het uitvallen van teamleden genoemd en daarmee de continuïteit. Vooral bij sociale media is dit belangrijk omdat je wilt voorkomen dat dat stil valt. Een uitdaging voor de lobby is dat je aan beleidsmakers moet blijven vragen om het beleid te vertalen naar de leefwereld van de jongeren.

De uitdagingen voor de bijeenkomsten hebben vooral te maken met de inhoudelijke invulling van de bijeenkomsten en deze bij te laten dragen aan écht leren van elkaar. Wie zet je dan bij elkaar, welke thema's en hoe zorg je voor een open gesprek over waar ze tegenaan lopen. De uitdaging is om het geen verplichte projectencarrousel te laten worden. Tot slot werd ook nog een uitdaging gezien in het ontsluiten en borgen van wat er in de bijeenkomsten geleerd en opgehaald wordt.

Kansen en geleerde lessen

Kansen en geleerde lessen hadden betrekking op de pers en media (n=1), Team GeestKracht en lobby (n=1), en kennisdeling en verbinding (n=1). Zo werd als kans benoemd om planmatiger gebruik te maken van een mediastrategie en daarin samen te werken met anderen om de lobby te versterken en meer impact te geven.

Ook in het Team GeestKracht werden nog kansen gezien, zoals accepteren dat je op een ander tempo werkt, het omgaan met kwetsbaarheid (want dat is juist hun kracht) en het meer bij de doelgroep zelf houden.

Tot slot werd voor de kennisdeling en verbinding genoemd dat het belangrijk is om in de gesprekken te laten merken dat de projecten en partnerschappen niet afgerekend worden als zij zich openstellen, ook (vooral?) wanneer de plannen die zij hadden niet lukken zoals bedacht, maar dat GeestKracht samen met hen wil bekijken hoe ze tot oplossingen kunnen komen. In het komend jaar wordt een leersessie georganiseerd waarin GeestKracht dit klimaat wil neerzetten.

2.6 Samenvatting bevindingen route begeleide zelfevaluatie

In deze paragraaf worden de resultaten van de route begeleide zelfevaluatie beknopt samengevat. Dit gebeurt aan de hand van het beantwoorden van de twee overkoepelende evaluatievragen waarop dit tussenrapport zich richt.

In hoeverre worden de beoogde doelen gerealiseerd, en wat zijn hierbij succes- en faalfactoren?

Mate van doelrealisatie

- De in totaal 16 projecten en partnerschappen geven de hoogste doelrealisatiescores voor de twee participatiedoelen, en daarna voor de twee procesdoelen. Wel blijven de doelrealisatiescores voor procesdoel 2 (er wordt passend samengewerkt met andere GeestKracht-projecten of partnerschappen) achter bij de scores voor de andere drie doelen.
- Ten opzichte van de participatie- en procesdoelen, geven de projecten en partnerschappen beduidend lagere scores voor de realisatie van de beoogde effect- en borgingsdoelen.
- Afgezien van één project, vinden alle projecten en partnerschappen het enigszins of zeer waarschijnlijk dat hun project of partnerschap een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van de twee impactdoelen.
- De zes partnerschappen geven over het algemeen hogere doelrealisatiescores dan de tien projecten. Dit geldt in het bijzonder voor de effect- en borgingsdoelen. De partnerschappen hebben over het geheel genomen ook positievere verwachtingen over het leveren van een bijdrage aan het realiseren van de impactdoelen dan de projecten.

Succesfactoren en knelpunten

Op het proces- en participatieniveau zijn meer succesfactoren benoemd dan op de andere drie doelniveaus.

- De meeste succesfactoren hadden betrekking op de aanpak zelf, zoals de wijze waarop wordt samengewerkt met jongvolwassenen, het gebruik van kennis van jongvolwassenen, en de wijze waarop jongvolwassenen zijn bereikt, de gehanteerde methoden en processen in de aanpak, en de inhoud van de aanpak. Naast succesfactoren in de aanpak, hadden succesfactoren vaak betrekking op individuele factoren van jongvolwassenen en op factoren met betrekking tot de teams en netwerken.
- De meeste knelpunten hadden te maken met factoren in de organisatie, de maatschappij, en op individuele factoren van jongvolwassenen. Organisatorische knelpunten hadden vaak betrekking op beperkte tijd, inzet van vrijwilligers, afwezigheid van bepaalde competenties of expertise, en structurele borging. Bij maatschappelijke knelpunten speelde de coronapandemie een belangrijke rol, naast systemische knelpunten.
- De belangrijkste geleerde lessen hadden betrekking op factoren in de aanpak, de organisatie, en op individuele factoren van jongvolwassenen. De geleerde lessen op het niveau van de aanpak waren redelijk divers van aard, zoals het vieren van kleine successen en manieren om jongvolwassenen te betrekken, maar bijvoorbeeld ook vereisten voor implementatie van technologie. Geleerde lessen op organisatie niveau hadden vaak betrekking op projectmanagement.

Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma en de verandertheorie?

Tijdens interviews werden door deelnemers concrete verbetersuggesties geopperd met betrekking tot het programma GeestKracht en de verandertheorie.

Genoemde verbetersuggesties voor het Programma

- Duidelijke communicatie over inzet en opbrengsten van Team GeestKracht en de inzet van buddy's;
- vaker gezamenlijk optrekken met en vanuit de behoefte van projecten en partnerschappen bij aanvullende activiteiten;
- uitwisseling op overstijgende thema's (inhoud, proces, participatie, elementen verandertheorie);
- (communicatie over) portfolio van projecten;
- meer planmatige media- en communicatiestrategie;

Genoemde verbetersuggesties voor de verandertheorie

- Bevorderen van het bewust inzetten van deze verandertheorie, bijvoorbeeld door aandacht in bijeenkomsten en/of het centraal zetten van de elementen in de bijeenkomsten;
- toevoegen van naasten/eigen omgeving als doelgroep voor activiteiten.

2.7 Reflectie op de route begeleide zelfevaluatie

Voor de begeleide zelfevaluatie vormt *lerend evalueren in de praktijk* het uitgangspunt. De basisstructuur van de evaluatie wordt gevormd door het systematisch meten van doelrealisatie en de gezamenlijke beoordeling van de bevindingen. Dit kan leiden tot het bijstellen van doelen, de strategieën om deze te bereiken én de verandertheorie. Omdat het uitgangspunt *lerend evalueren* is, is de opzet van de route begeleide zelfevaluatie zodanig gekozen dat projecten, partnerschappen en het programmateam worden gefaciliteerd om doelgericht te werken aan hun ambities. Maar ook om te leren door zelfreflectie, individueel én gezamenlijk, en deze leeropbrengsten samen te benutten bij het bijstellen van de eigen doelen en werkwijze, om daarmee de eigen ambities zo goed mogelijk te verwezenlijken.

Tijdens de begeleide zelfevaluatie is aan de projecten en partnerschappen gevraagd naar de ervaringen met deze wijze van evalueren: zowel de voorbereiding van het gesprek als het gesprek zelf. Ondanks dat er kritische kanttekeningen waren over de tijdsinvestering vooraf en ingewikkeldheid van het invullen van het scoreformulier, werd aangegeven dat het ook de moeite waard was om dit samen met het evaluatieteam te doen. Het werd als helpend ervaren om kritisch naar het eigen project of partnerschap te kijken en alles weer even scherp te krijgen. Het gaf aanleiding om in de projecten en partnerschappen met elkaar bepaalde zaken expliciet te delen. Ook het nadenken over factoren en geleerde lessen werden als positief bestempeld. Het gesprek zelf werd in het algemeen als leerzaam en waardevol ervaren, onder andere vanwege de frisse blik die het bood op het project of partnerschap.

De gekozen wijze van evalueren heeft een aantal beperkingen. De beoordeling van de doelrealisatie gebeurt door de projecten en partnerschappen zelf en is daarmee per definitie subjectief. De doelen zijn tijdens de startgesprekken daarom zo concreet mogelijk opgesteld, met zo min mogelijk ruimte voor interpretatie. Bijvoorbeeld: *Er is een online platform gerealiseerd*

met de beoogde content en functionaliteiten; of: Het project is succesvol uitgevoerd: peer werkers worden ingezet; er zijn materialen geselecteerd en uitgewerkt die ingezet kunnen worden; er is een voorlichtingsmagazine gemaakt speciaal voor de doelgroep. Een uitgebreider overzicht van de opgestelde doelen is te vinden in het Startrapport.

In het scoreformulier is gevraagd naar de onderbouwing van de score voor doelrealisatie. Dit laat echter nog steeds ruimte voor subjectieve argumenten en beoordelingen. Door aan de projecten en partnerschappen te vragen om het scoreformulier eerst door een aantal betrokkenen onafhankelijk van elkaar te laten invullen, is aangestuurd op het onderling verkrijgen van consensus over de doelrealisatie en de onderbouwing daarvan.

De tien doelen zijn voor alle projecten en partnerschappen op een eenduidige wijze geformuleerd in de vorm van stellingen (zie kader 2.1). Door de subjectieve beoordelingen zijn de normen voor doelrealisatie tussen projecten en partnerschappen niet zonder meer vergelijkbaar. Dit is de reden waarom in de analyses gekozen is voor het berekenen van de mediane doelrealisaties. Het voordeel van een mediaan is dat deze minder gevoelig is voor uitbijters dan het gemiddelde. Daarnaast is dit voor de projecten en partnerschappen de eerste tussenevaluatie. Bij de volgende tussenevaluatie of eindevaluatie kan per project en partnerschap gekeken worden naar de voortgang op de eigen doelrealisaties, zodat de verschillen tussen projecten en partnerschappen in de beoordelingen in mindere mate een rol spelen.

3 Maatwerkevaluatie: bevindingen jongvolwassenen

3.1 Vooraf

Stichting Alexander heeft een participatieve maatwerkevaluatie uitgevoerd. In deze evaluatie voert de doelgroep (jongvolwassenen van 16 tot 30 jaar), in een Jongeren Onderzoeksteam (JOT), grotendeels zelf een evaluatie uit. Ze zijn actief betrokken bij het ontwerp, de uitvoering en de duiding van de resultaten. Op deze manier gaat de evaluatie ook echt over wat voor jongvolwassenen belangrijk is. Stichting Alexander ondersteunt, begeleidt en adviseert hen bij de uitvoering.

Omdat GeestKracht een langdurig programma is met verschillende fasen is ervoor gekozen om gedurende het programma verschillende Jongeren Onderzoeksteams (JOT) in opeenvolgende periodes samen te stellen en te begeleiden. In mei 2021 is het eerste JOT gestart. In deze rapportage beschrijven we hoe dit eerste JOT is samengesteld, welk proces zij hebben doorlopen en welke resultaten hun evaluatie heeft opgeleverd.

3.2 Doel en aanpak maatwerkevaluatie

De participatieve maatwerkevaluatie is bedoeld om inzicht te krijgen in ervaringen, perspectieven en waardering van jongvolwassenen die participeren in de praktijkuitvoering van projecten in het programma GeestKracht. Tevens is het doel van de maatwerkevaluatie om projecten in het programma GeestKracht participatief door jongvolwassenen te laten onderzoeken en evalueren.

N.B. Waar we het in dit hoofdstuk hebben over projecten, bedoelen we projecten en partnerschappen in het programma GeestKracht.

Teamsamenstelling

De maatwerkevaluatie is uitgevoerd door jongvolwassenen in het Jongeren Onderzoeksteam GeestKracht (JOT-GK), onder begeleiding van onderzoekers van Stichting Alexander. JOT-GK is gestart met zes deelnemers, van wie twee deelnemen aan een GeestKracht project. De vier deelnemers die niet meedoen aan een project van GeestKracht hebben allen wel persoonlijke ervaring met een psychische kwetsbaarheid en affiniteit met de doelstelling van het GeestKracht programma. De deelnemers zijn tussen de 15 en 30 jaar oud.

In de voorlaatste fase van het onderzoek (de uitvoering) hebben twee deelnemers zich teruggetrokken vanwege tijdgebrek. In de laatste fasen bestond het JOT-GK daarom uit vier deelnemers.

Werving

De werving van deelnemers voor het JOT-GK is gedaan middels het verspreiden van een flyer onder projectleiders van de projecten en partnerschappen uit call 1. Met een groot deel van de projectleiders heeft ook telefonisch overleg plaatsgevonden. Daarnaast is de flyer verspreid in het eigen netwerk van Stichting Alexander via o.a. LinkedIn en Whatsapp. Tot slot is met de begeleiders en voorzitters van Team GeestKracht verschillende keren verkend of deelnemers in Team GeestKracht actief konden participeren in JOT-GK. In de periode waarin JOT-GK actief werd, was dat volgens Team GeestKracht niet mogelijk.

Methode

De maatwerkevaluatie is participatief, wat betekent dat de doelgroep van GeestKracht projecten (jongvolwassenen van 16 tot 35 jaar) is geactiveerd om zelf hun evaluatieonderzoek te ontwerpen en uit te voeren, alsook de resultaten te duiden en te voorzien van adviezen. De participatieve maatwerkevaluatie is uitgevoerd door jongvolwassenen in een Jongvolwassenen Onderzoeksteam GeestKracht (JOT-GK), met begeleiding van onderzoekers van Stichting Alexander.

Omdat GeestKracht een meerjarig programma is met opeenvolgende fasen waarin nieuwe projecten starten, werd het niet aannemelijk geacht dat één enkele JOT – met daarin dezelfde jongvolwassenen – gedurende meerdere jaren gecontinueerd zou kunnen worden. Daarom is besloten om meerdere opeenvolgende JOT's te activeren gedurende de looptijd van het programma. In mei 2021 is het eerste Jongvolwassenen Onderzoeksteam (JOT-GK1) gestart. In december 2021 hebben de jongvolwassen onderzoekers hun onderzoek afgerond.

Werkwijze werksessies met jongvolwassen onderzoekers

De start van het onderzoek van het JOT-GK1 was midden in de COVID-19 pandemie. Door de maatregelen hebben alle bijeenkomsten van het JOT-GK1 online via Microsoft Teams plaatsgevonden. Om online op een fijne manier te kunnen samenwerken en om gemakkelijk te kunnen brainstormen is er gewerkt met programma MIRO. MIRO is een online programma waarin deelnemers op een creatieve manier tegelijkertijd kunnen werken. Op dit online whiteboard kunnen verschillende bestanden en interactieve objecten (tekst, mind maps, storyboards, tijdlijnen, etc.) worden geplaatst. Ook kunnen deelnemers goed brainstormen door post-its te plaatsen.

Hieronder worden de stappen die het JOT-GK gedurende hun onderzoek heeft gezet kort toegelicht:

Stap 1: Uitleg evaluatie en verkenning van het thema 'psychische kwetsbaarheid'

Het doel van de eerste sessie is dat de deelnemers van het JOT-GK kennis maken met elkaar en een duidelijk beeld krijgen van het programma GeestKracht en hun opdracht voor de evaluatie. Daarnaast wordt een start gemaakt met het operationaliseren van de doelstelling van GeestKracht. Wat verstaan de jongvolwassenen onder: jezelf kunnen zijn en kunnen participeren in de maatschappij met een psychische kwetsbaarheid?

Stap 2: Vragen bedenken en methode kiezen

In de tweede sessies denkt het JOT-GK na over wat zij willen weten van de deelnemers aan de projecten en welke vragen je kunt stellen om hier achter te komen. Vervolgens kiest het JOT-GK een methode waarmee zij de vragen willen stellen.

Stap 3: Methode uitwerken

De methode wordt in de derde sessie verder uitgewerkt in een onderzoeksinstrument zodat de uitvoering van het onderzoek van start kan gaan. Wanneer het JOT-GK kiest voor een methode waarvoor specifieke vaardigheden gevraagd worden, bijvoorbeeld interviews houden, ontvangen zij van Stichting Alexander hiervoor een training.

Stap 4: Uitvoering onderzoek

In deze stap wordt de geselecteerde onderzoeksmethode uitgevoerd met het zelf ontworpen onderzoeksinstrument om data te verzamelen.

Stap 5: Resultaten bespreken, duiden en eventueel verder onderzoek

De resultaten uit het onderzoek worden besproken met het JOT-GK. Er wordt kritisch gekeken naar de resultaten en de betekenis hiervan wordt bediscussieerd. Vervolgens kan het JOT-GK besluiten om op basis van de resultaten verder onderzoek te doen.

Stap 6: Verder onderzoek voorbereiden

Wanneer het JOT-GK besluit dat zij op bepaalde punten meer informatie willen verzamelen gaan zij in een extra sessie aan de slag met het voorbereiden van aanvullend onderzoek. Na deze sessie starten zij met het uitvoeren van het aanvullende onderzoek.

Stap 7: Bespreken resultaten, conclusies en aanbevelingen bedenken

In de laatste sessie worden alle resultaten gebundeld in een rapportage door de begeleidende onderzoekers van Stichting Alexander en gepresenteerd aan het JOT-GK. Het JOT-GK kijkt kritisch naar de resultaten, geeft feedback en denkt na over conclusies en aanbevelingen voor het GeestKracht programma.

3.3 Het participatieve leer- en onderzoeksproces van het JOT-GK

De jongvolwassen onderzoekers hebben met elkaar een leerproces doorlopen om grip te krijgen op de onderzoekopdracht, onderzoeksthema's, de onderzoeksresultaten en de invulling van hun eigen rol als jongvolwassen onderzoekers. Hieronder volgt een beschrijving van de stappen die ze hiervoor hebben doorlopen, en de inzichten die dit heeft opgeleverd. Inzicht in de keuzes, overwegingen en uitdagingen van het JOT-GK, ondersteunt onder andere het begrip en de duiding van de onderzoeksresultaten.

Stap 1: Werksessie (mei 2021)

Deze sessie was voornamelijk gericht op het informeren van de jongvolwassen onderzoekers over GeestKracht en de maatwerkevaluatie, en kennismaking. Als eerste kennismaking met het thema hebben we nagedacht over wat ieders droom is voor jongvolwassenen met een psychische kwetsbaarheid. Daar kwam bijvoorbeeld uit naar voren:

- Niet door praktische zaken (zoals school) tegengehouden worden terwijl je juist vooruit wil.
- Dat het makkelijker wordt om naar jezelf te luisteren doordat de omgeving er ook beter mee omgaat.
- Dat mensen niet alleen maar rekening houden met een zichtbare kwetsbaarheid (gebroken arm), maar dat dat ook zo vanzelfsprekend is bij een psychische kwetsbaarheid.
- Erkenning voor mentale gezondheid op het voortgezet onderwijs.
- Dat psychische kwetsbaarheid bespreekbaar en zichtbaar wordt en dat er geen stigma heerst.
- Dat het net zo spannend is om aan je vrienden te vertellen dat je een psychische kwetsbaarheid hebt, als wanneer je een gebroken been hebt.

Hoewel stap voor stap is uitgelegd hoe het programma GeestKracht in elkaar zit, hoe de evaluaties zich daartoe verhouden, etc. vonden de jongvolwassenen het toch lastig om grip te krijgen op wat ze nou precies gaan onderzoeken. En vooral in welke context.

Stap 2: Werksessie (mei 2021)

Focus van deze sessie waren twee vragen: Wat willen we van jongvolwassenen weten die mee doen in de projecten van GeestKracht? En op welke manier gaan we dat aan hen vragen? Aan de hand van een doelenboom zijn we aan de slag gegaan met de inhoud.

Inhoud

- 1 Eerst is er met de groep vastgesteld wat het allerbelangrijkste is wat GeestKracht volgens hen moet opleveren. Het antwoord was: Doordat er geen taboe heerst op een psychische kwetsbaarheid, kunnen jongvolwassenen zichzelf zijn en zijn problemen bespreekbaar. Dit is de stam van onze doelenboom.
- 2 Vervolgens zijn zij gaan nadenken over de wortels van de boom: Welke positieve of negatieve dingen zijn van invloed op deze wens? En welke kansen en bedreigingen liggen er op de loer?
- 3 Daarna gingen zij nadenken over de bladeren van de boom: Als de wens werkelijkheid wordt, hoe ziet dat er dan uit? Wat merken we daarvan?

Van daaruit zijn we post-its gaan clusteren en hebben de jongvolwassenen gekeken welke thema's er duidelijk bij elkaar horen. Daar is uiteindelijk een aantal thema's uit naar voren gekomen:

- Jongvolwassenen durven open te zijn/ te vertellen
- Bejegening door anderen (openheid, respect, vertrouwen, weten hoe te reageren)
- Onderlinge verhoudingen jongvolwassenen / hiërarchie
- Goede voorbeelden die jongvolwassenen inspireren
- Juiste informatie over waar je terecht kan

Het Jongvolwassenen Onderzoekteam heeft besloten dat dit de 5 thema's zijn waar zij hun evaluatie op willen baseren. Dit zijn volgens hen de 5 belangrijkste punten om uit te vragen onder jongvolwassenen. De volgende stap was het bedenken van concrete vragen bij deze thema's.

Methodie

Nadat de vragen waren bedacht, moesten de jongvolwassenen ook gaan nadenken over hoe ze dit aan andere jongvolwassenen in de projecten en partnerschappen willen vragen. Met elkaar hebben we verschillende methoden bekeken, waaronder: het houden van interviews, het organiseren van groepsbijeenkomsten, een enquête en langsgaan bij de projecten. Van iedere methode zijn voor- en nadelen bedacht en besproken.

De uiteindelijke keuze is een combinatie van een enquête en interviews geworden. Volgens de jongvolwassen onderzoekers is een enquête de beste manier om 'breed' ervaringen uit te vragen. Door middel van de interviews kan vervolgens meer de verdieping opgezocht worden.

Stap 3: Werksessie (juli 2021)

Tijdens deze sessie hebben de jongvolwassen onderzoekers de enquête definitief gemaakt. Met elkaar hebben ze de concept vragenlijst – opgesteld door Stichting Alexander op basis van de brainstorm tijdens de tweede werksessie – nog eens helemaal doorgelopen en waar nodig verder aangevuld en aangescherpt.

Knelpunten waar de jongvolwassen onderzoekers tegenaan liepen:

- Er zitten grote verschillen tussen alle projecten, zowel in rollen van jongvolwassenen als in de opbouw van het project. Dus sommige stellingen zijn voor het ene project meer van toepassing dan voor het andere project. Om een 'uitweg' te bieden voor jongvolwassenen hebben zij de 'niet van toepassing' optie toegevoegd bij de stellingen.
- Er zitten grote verschillen in opleidings- en kennisniveau van jongvolwassenen in de projecten. Hoe ga je daarmee om in je taalgebruik? Uiteindelijk hebben de jongvolwassen onderzoekers geprobeerd een middenweg te kiezen.
- Gaan we de enquête onder alle projecten en partnerschappen verspreiden? Zo nee, op basis waarvan maken we dan onderscheid? Welke projecten/partnerschappen kiezen we dan wel en welke niet? Uiteindelijk is er voor gekozen om toch alle projecten en partnerschappen mee te nemen om zo de kans op respons te vergroten.

Stap 4: Werving van respondenten in de projecten (juli-augustus 2021)

Tijdens de zomerperiode is een poging gedaan om een extra werksessie te organiseren met de jongvolwassen onderzoekers. Dat is niet gelukt. Doel van de extra sessie was een filmpje te maken waarin de jongvolwassen onderzoekers als team een oproep doen om de enquête in te vullen, zowel gericht op projectleiders als gericht op jongvolwassenen in de projecten. Door vakanties, kwetsbare periodes van jongvolwassenen zelf en andere redenen is dit filmpje er uiteindelijk niet gekomen.

Stichting Alexander heeft in juli een mail gestuurd naar de projectleiders met daarin de aankondiging dat de enquête eraan zit te komen en dat er een belafpraak gemaakt wordt om het werven van jongvolwassenen te bespreken. Dit is met een groot deel van de projecten/partnerschappen ook gelukt. In augustus en begin september zijn er nog twee mails verstuurd met daarin de link van de enquête.

Vijf projecten/partnerschappen hebben aangegeven dat zij de enquête niet uit willen zetten onder 'hun' jongvolwassenen. Een aantal redenen:

- Het project zit nog niet in de fase dat er actief jongvolwassenen betrokken zijn.
- De enquête past niet bij de rol van jongvolwassenen in het project. Bijv. in het geval van onderzoek, waar jongvolwassenen alleen de rol van respondent/geïnterviewde hebben.
- De enquête past niet bij de opzet van het project.
- Voordat de enquête uitgezet mag worden onder de jongvolwassenen moet het eerst langs de ethische commissie en dat kost veel tijd en moeite.
- In het geval van de partnerschappen is het lastig om jongvolwassenen aan te wijzen die specifiek iets over GeestKracht kunnen zeggen. De meeste jongvolwassenen zullen niet eens weten dat hun organisatie door GeestKracht gesubsidieerd wordt.
- De enquête is te lastig voor de doelgroep om te begrijpen.

Stap 5: Werksessie (Oktober 2021)

In deze sessie hebben twee van de nog actieve vier jongvolwassen onderzoekers de resultaten uit de enquête doorgewerkt, besproken en becommentarieerd op herkenbaarheid, betekenis voor jongvolwassenen, betekenis voor projecten, en opties / keuzes voor het vervolg van hun onderzoek. Aan de hand van de resultaten hebben de jongvolwassen onderzoekers verdere vragen geformuleerd voor verdiepend vervolgonderzoek, en gediscussieerd over de keuze om interviews te houden met deelnemers aan de enquête en/of interviews met jongvolwassenen in projecten die nog niet vertegenwoordigd waren in de respondentengroep van de enquête. De voor- en nadelen zijn besproken om alleen door te gaan met respondenten die de enquête hebben ingevuld, of om de aandacht te verschuiven naar projecten waar nog geen respons van is geweest. De jongvolwassen onderzoekers hebben in overleg met hun begeleiders besloten om:

- De geformuleerde vragen eerst uit te werken in een concept vragenlijst, en deze voor feedback op te sturen aan de jongvolwassen onderzoekers, ook aan de twee andere jongvolwassen onderzoekers die niet deel konden nemen aan de sessie; met hen is over de stand van zaken en hun feedback telefonisch overlegd.
- Op basis van de concept vragenlijst pas de keuze te maken van welke projecten jongvolwassenen worden benaderd voor een interview; de keuze is uiteindelijk gemaakt voor het interviewen van respondenten die de enquête hadden ingevuld, en aanvullend voor het interviewen van een groep jongvolwassenen uit een project dat in de respons op de enquête niet was vertegenwoordigd.
- In oktober 2021 de interviewtraining te organiseren, en tijdens de training de concept-vragenlijst te testen en vast te stellen, en afspraken te maken over werving van respondenten voor de interviews. Zie volgende stap.

Stap 6: Interviewtraining (Oktober 2021)

Tijdens deze sessie is de interviewleidraad definitief gemaakt en de interviewtraining uitgevoerd. Van de respondenten die de enquête hadden ingevuld, hebben er acht laten weten dat ze het leuk vonden om geïnterviewd te worden. Zij hebben bericht gehad via mail en Whatsapp. Daarvan hebben 3 aangegeven niet meer mee te willen doen en 3 wilden nog wel meedoen. De overige twee hebben niets laten weten.

De – uiteindelijk twee – interviews zijn uitgevoerd in november. Voor het voorgenomen groepsinterview met jongvolwassenen uit een project dat in de resultaten van de enquête niet vertegenwoordigd was, is het helaas niet gelukt een afspraak te maken binnen de onderzoeksperiode.

Stap 7: Werksessie (November 2021)

In deze laatste sessie zijn alle resultaten door de begeleidende onderzoekers van Stichting Alexander gebundeld en gepresenteerd aan het JOT-GK. Het team heeft deze resultaten weer doorgewerkt, besproken en becommentarieerd op herkenbaarheid, betekenis voor jongvolwassenen, en betekenis voor projecten. Vervolgens hebben zij gezamenlijk nagedacht over conclusies en aanbevelingen voor het programma GeestKracht. Deze uitkomsten, conclusies en aanbevelingen zijn gebundeld in deze rapportage.

Bij het bespreken van de resultaten liepen de jongvolwassenen tegen een aantal zaken aan:

- Ze vroegen zich af in hoeverre hun onderzoek nu daadwerkelijk iets zegt over het hele programma GeestKracht. De respons was uiteindelijk vrij laag en “het is heel lastig om een algemeen beeld te schetsen door de grote verschillen in doelen, activiteiten en doelgroepen”.
- Concrete aanbevelingen zullen niet voor alle projecten gelden in verband met de grote diversiteit van projecten en partnerschappen.
- Ze vroegen zich af of niet vooral jongvolwassenen die tevreden zijn over een project de moeite namen om mee te doen aan een onderzoek. En of dit een verklaring was waarom weinig jongvolwassenen kritisch waren? Als je niet tevreden bent, kun je tenslotte altijd stoppen met deelname aan een project.
- Het was hen nog niet helemaal duidelijk wat er nu precies met deze resultaten ging gebeuren en wat zowel het programma GeestKracht als de individuele projecten hiermee kunnen.

3.4 Respondenten

Enquête

De enquête (zie bijlage 5) die het JOT-GK heeft ontworpen bestaat uit 3 vragen over algemene informatie (gender, leeftijd en deelname project) en vervolgens uit 13 stellingen waarop de deelnemer kan antwoorden met: ja, nee, een beetje of weet niet/n.v.t.. De 13 stellingen zijn verdeeld in thema's en bij ieder thema is er ruimte om een toelichting te geven. Na de stellingen kunnen de deelnemers een cijfer geven van de algemene indruk van hun project en hier een toelichting bij geven. Tot slot is er de mogelijkheid om contactgegevens achter te laten als de deelnemer geïnterviewd wil worden. De enquête is afgenomen via SurveyMonkey.

Respons enquête

In totaal waren er 37 reacties op de enquête en heeft 67% de hele enquête ingevuld. Gedurende de vragenlijst neemt het aantal deelnemers af. Van de deelnemers identificeerde ongeveer 70% zich als vrouw, 25% zich als man en 5% als non-binair/mens. De leeftijd van de deelnemers varieert van 16 tot 32 jaar. De meeste deelnemers zijn tussen de 16 en 24 jaar oud. In figuur 3.1 staat het aantal deelnemers per project en partnerschap. Van enkele projecten en partnerschappen zijn geen deelnemers, de verklaringen hiervoor zijn in de voorgaande paragraaf te lezen.

De enquête is ingevuld door 37 respondenten die gezamenlijk participeren in 10 verschillende projecten:

Figuur 3.1. Respondenten naar project.

Interviews

Op basis van de resultaten van de enquête is een leidraad voor kwalitatieve interviews opgesteld door het JOT-GK (zie bijlage 6). Vanwege de praktische haalbaarheid qua planning en reizen is er voor gekozen om de interviews via Microsoft Teams af te nemen. De interviews werden afgenomen door een jongvolwassen onderzoeker. Eén van de begeleidende onderzoekers heeft tijdens het interviews genotuleerd.

Respons interviews

Voor de interviews zijn twee jongvolwassenen geïnterviewd, een man en een vrouw, door leden van JOT-GK1. Om anonimiteit van beide respondenten te waarborgen, zijn de namen van de projecten en het partnerschap waar zij in deelnemen hier en hieronder (paragraaf 3.5) vervangen door "[naam project]" en "[naam partnerschap]".

3.5 Inhoudelijke onderzoeksresultaten

Hieronder volgt een beschrijving van de resultaten van het onderzoek van het eerste JOT-GK. De interviews bevatten (in verhouding met de ingevulde enquêtes) de meest kwalitatieve en inhoudelijke informatie – de analyse van deze informatie wordt daarom eerst beschreven. Vervolgens vergelijken we deze analyse met de resultaten uit de enquête.

Eerst komt aan de orde wat de algemene indruk van respondenten is van het project waaraan zij deelnemen. Vervolgens worden de resultaten per thema beschreven, zoals deze in zowel de enquête als de interviews zijn uitgevraagd.

Om anonimiteit van de respondenten te waarborgen, zijn de namen van de projecten hieronder vervangen door “[naam project]” en namen van partnerschappen “[naam partnerschap]”.

Algemene indruk projecten

Eén van de jongeren vertelt dat hij meedoet aan [naam project] van [naam partnerschap]. Hij legt uit dat dit project ervoor zorgt dat stigma's in de hulpverlening verminderd worden. Momenteel is hij betrokken bij een campagne waarin zij organisaties interviewen over hoe zij omgaan met ervaringsdeskundigheid. De jongere is erg positief over het project, hij vindt het interessant om mensen te ontmoeten. De jongere kan dan ook niks bedenken wat hij minder leuk vindt aan het project.

“Gisteren had ik een opdracht en dat ging echt fantastisch. Dit is tot nu toe het leukste project waar ik aan mee heb gedaan.

De andere jongvolwassene die is geïnterviewd doet in [naam project] mee in een praatgroep van jongvolwassenen. Ze komen maandelijks bijeen om te praten over onderwerpen waar de praatgroep behoefte aan heeft. Ook deze jongere is positief over het project. Ze vindt het leuk en leerzaam. Daarnaast vindt ze het fijn om te kunnen praten met anderen die ervaring hebben met dezelfde problemen als zij. Iets wat minder leuk is aan het project kan zij niet bedenken, vertelt ze.

“Ze zijn heel helder qua open communicatie. Ik vind het gewoon een hele fijne groep en het is juist heel tof. Ik hoop vooral dat er meer mensen geholpen kunnen worden.

De positieve ervaring die de twee geïnterviewden hebben met hun project is ook te zien in de resultaten van de enquête. Het gemiddelde cijfer dat de deelnemers geven aan hun project is een 8,5. In de opmerkingen die de deelnemers geven voor hun positieve beoordeling wordt vooral genoemd dat er een fijne, veilige en open sfeer is tussen de deelnemers en andere betrokkenen binnen het project.

“Ik krijg altijd een warm gevoel in mij als ik bij GeestKracht aanwezig ben!

“Omdat ik een zeer veilig gevoel krijg en dat stel ik zeer op prijs.

Eén van de deelnemers geeft een onvoldoende aan het project, en legt in de toelichting uit dat dit te maken heeft met het feit dat er veel online (en individueel) gewerkt wordt. Dit voldoet niet aan de verwachtingen van de deelnemer.

“ *Contact en overleg vinden digitaal plaats, hier haal ik weinig plezier uit. Tevens kom ik veel minder goed uit de verf wanneer ik tijdens een 2 uur lange digitale meeting ongeveer 3 tot 5 minuten spreektijd heb.*

Daarnaast geeft één van de deelnemers een lager cijfer (6,3) aan een project omdat er te veel wordt gepraat en te weinig actie wordt ondernomen.

Vanwege deze kritische opmerkingen in de enquêteresultaten over de verdeling tussen fysiek en online werken, en over de verdeling tussen praten en actie, zijn deze thema's verder uitgevraagd in de interviews met jongeren.

Verdeling tussen fysieke en online werken

In de interviews kwam naar voren dat door de Corona-maatregelen er in de projecten veel online is gewerkt. Bij de praatgroep van [naam project] proberen ze zoveel mogelijk fysiek samen te komen, maar tot nu was 60/70% online. In [naam project] is er nog maar enkele keren fysiek afgesproken. De jongere geeft aan dit niet erg te vinden, maar fysiek vindt hij wel echt leuker.

Verdeling tussen praten en actie

Ook op het thema 'verdeling tussen praten en actie', is doorgevraagd in de interviews. Bij de praatgroep van [naam project] blijkt in de ervaring van de jongere dat de verdeling, 10% 'iets doen' en 90% praten is. Over [naam project] geeft de jongere aan dat hij de verdeling goed vindt. Hij vertelt dat ze snel klaar zijn met overleggen doordat ze weten waar ze het over hebben.

Goed voorbeeld doet volgen

Uit de interviews komt naar voren dat de jongeren in hun projecten andere jongvolwassenen ontmoeten die open zijn over hun ervaring en psychische kwetsbaarheid. Zij ervaren dit allebei als heel prettig. Het is leerzaam, het zorgt voor herkenning en erkenning en doet ze beseffen dat ze niet alleen zijn.

“ *Ik heb veel geleerd van de openheid van andere mensen en hun kwetsbaarheid. Het is heel inspirerend om te horen, omdat iedereen bij GeestKracht een soort rugzakje heeft.*

“ *Het geeft me ook een soort boost van: Oh, ik zie dat andere mensen het ook niet altijd even makkelijk hebben.*

Dit beeld zien we ook terug in de resultaten van de enquête. De meeste deelnemers geven aan dat er jongvolwassenen bij het project betrokken zijn die open hun verhaal vertellen over hun kwetsbaarheid. Daarnaast geven zij ook aan dat zij door deelname van ervaringsdeskundigen ook makkelijker durven uit te spreken over hun kwetsbaarheid.

“ *Elke deelnemer/ervaringsdeskundige heeft kennis dat niet alleen mij maar ook andere elke keer weer helpt om te groeien.* ”

Beter weten waar je terecht kan

Een van de jongeren geeft aan niet door het project te hebben geleerd waar je terecht kunt als je problemen hebt of je even niet goed voelt. Ze heeft dit geleerd door het zelf allemaal uit te zoeken, vertelt ze. Dat ze dit niet in het project heeft geleerd vindt ze niet jammer. Ze weet waarvoor ze bij het project wel terecht kan, praten over hun ervaringen. Voor andere dingen zou ze eerder naar de huisarts gaan. De andere jongere geeft vooral aan dat hij binnen het project kan aangeven als het niet goed gaat en weet bij wie hij terecht kan.

“ *Ik heb het dus wel geleerd, maar dat komt niet persé door het project. Dat heb ik destijds allemaal zelf moeten uitzoeken.* ”

In de enquêteresultaten is te zien dat de meeste deelnemers binnen het project leren waar zij terecht kunnen als zij zich mentaal niet goed voelen. Toch geeft ook een groot deel aan dat dit ‘een beetje’ het geval is of dat ze het niet weten of het niet van toepassing is op hun project. In de enquête is ook te zien dat de vindbaarheid van het project zelf in sommige gevallen beter kan. Op de stelling: “het project is makkelijk te vinden/ bereiken” antwoordt een groot deel ‘een beetje’. In de interviews met de jongeren is niet gesproken over de vindbaarheid van het project.

Anderen beter begrijpen

Beide jongeren geven aan in het project te hebben geleerd om anderen beter te begrijpen. Ze hebben geleerd om beter te luisteren naar de verhalen van anderen en daarnaast meer inzicht te krijgen in hoe andere mensen in het leven staan.

“ *Doordat je verhalen hoort van andere mensen en dan zie je dat verhalen meerdere perspectieven hebben.* ”

Uit de enquête blijkt dat binnen een groot deel van de projecten informatie wordt gegeven om anderen beter te begrijpen.

Bij sommige projecten is dit een beetje of niet van toepassing. In de enquête is ook gevraagd of de projecten informatie geven om jezelf beter te begrijpen. De meeste respondenten antwoorden dat dit geval is. Enkele keren werd ook ‘een beetje’ of ‘niet van toepassing’ ingevuld.

Open zijn over hoe het gaat

In de interviews geeft één van de jongeren aan het nog steeds wel lastig te vinden om open over mentale problemen te praten. De jongere weet echter wel dat er binnen het project een

open sfeer is en dat alles kan worden gezegd. De andere jongere vindt het tegenwoordig niet meer lastig om open te praten over een moeilijk verleden. De projecten waar de jongeren aan meedoen zijn volgens hen helpend in het meer open kunnen praten over hoe het met hen gaat. Dit komt volgens hen door de sfeer tussen de mensen in het project onderling. Mensen motiveren elkaar binnen het project om opener en vrijer te zijn.

“ *Dat komt vooral door de sfeer en hoe de mensen daar zijn en met elkaar omgaan. Ze zien je nog steeds apart van je problemen en je verhaal. Ze zien je zoals je bent.*

“ *Tegenwoordig niet meer zo lastig [open zijn over hoe het gaat red.], maar als je me 10 jaar geleden had gevraagd voor dit interview, dan had ik dat niet gedurfd.*

Eén van de jongeren benoemt ook zelf geen drempel te hebben gevoeld om te praten over psychische kwetsbaarheid. Toch denkt de jongere dat er andere deelnemers zijn die wel eens een drempel ervaren, maar het project ook helpt om deze drempels stap voor stap te overwinnen.

In de enquête is wisselend gereageerd op vragen over of het project effect heeft gehad op de bereidheid/openheid van jongvolwassenen of vermogen om te vertellen hoe het met hen gaat. Hoewel het grootste deel aangeeft dat het project hiervoor heeft gezorgd en zij geen drempel voelen, geeft ook een aanzienlijk deel aan dat het project er niet of een beetje voor heeft gezorgd.

Alle jongeren in de interviews en enquête laten weten dat er binnen de projecten over psychische kwetsbaarheid wordt gesproken als iets normaals. Er wordt bijvoorbeeld niet gek opgekeken als iemand een depressie heeft gehad en er wordt respectvol mee omgegaan.

“ *Het wordt heel erg genormaliseerd zonder dat het voelt alsof je alleen maar je teen hebt gestoten.*

Reacties van anderen

In één van de interviews kwamen de reacties van anderen aan bod. De jongere geeft aan geen ervaring te hebben met negatieve reacties van anderen. De jongere heeft het gevoel dat er goed naar hem wordt geluisterd binnen het project.

“ *Ik kan altijd wel iets zeggen en er wordt ook tijd gemaakt als ik iets wil zeggen. Binnen het project, maar ook buiten het project.*

In de enquête zijn jongeren ook overwegend positief over de reacties van anderen. De mensen in de projecten gaan prettig met elkaar om, de jongeren voelen zich serieus genomen en er wordt naar hen geluisterd. De vraag in de enquête of het project jongeren leert om te gaan met negatieve reacties van anderen is in de meeste gevallen beantwoord met 'wel' of 'een beetje' het geval.

3.6 Slotbeschouwing en aanbevelingen jongvolwassen onderzoekers

Met dit participatieve onderzoek willen we een antwoord krijgen op de vraag of het programma GeestKracht middels de huidige projecten en activiteiten doet en bereikt wat het beoogt, vanuit het perspectief van de doelgroep zelf. In deze slotbeschouwing bespreekt het JOT-GK de volgende aspecten:

- 1 Hun perspectief op de onderzoeksresultaten
- 2 Hun perspectief op wat deze onderzoeksresultaten nu precies zeggen over GeestKracht
- 3 Adviezen voor een volgend Jongvolwassen Onderzoeksteam.

Resultaten en aanbevelingen

De uitkomsten van zowel de enquêtes als de interviews laten zeer positieve ervaringen met de projecten zien. Vooral de onderlinge sfeer in de groep en het samen zijn met anderen die ook ervaring hebben met een psychische kwetsbaarheid vinden deelnemers belangrijk. In alle projecten die in de huidige maatwerkevaluatie zijn vertegenwoordigd, komen jongvolwassenen in aanraking met ervaringsverhalen van anderen. Het JOT-GK vindt het goed en bemoedigend dat dit gebeurt.

In deze maatwerkevaluatie komt ook naar voren dat volgens de jongeren binnen alle vertegenwoordigde projecten over psychische kwetsbaarheid wordt gesproken als iets normaaIs. Dit is iets wat het JOT-GK erg belangrijk vindt omdat dit het taboe rond psychische kwetsbaarheid verkleint, in ieder geval binnen de projecten van GeestKracht waaraan jongeren deelnemen. Dit is een kenmerk van projecten die de participatie van jongeren ondersteunen, en past goed bij wat het JOT-GK voorafgaand aan de maatwerkevaluatie heeft geïnterpreteerd als de belangrijkste doelstelling voor het programma GeestKracht: *Doordat er geen taboe heerst op het hebben van een psychische kwetsbaarheid kunnen jongeren zichzelf zijn en zijn problemen bespreekbaar.*

Dat sommige deelnemers aangeven toch ook wel eens een drempel te ervaren om over hun psychische kwetsbaarheid te praten vindt het JOT-GK eigenlijk heel logisch. Je kunt mensen niet verplichten om te praten. Daarnaast is het mooi om te zien dat de deelnemers het eerlijk aangeven dat zij soms een drempel ervaren. Het belangrijkste vindt het JOT-GK dat de projecten toegankelijk zijn om aan deel te nemen door het creëren van een open sfeer en het normaliseren van psychische kwetsbaarheid.

Het omgaan met reacties van anderen lijkt in enkele projecten ook niet of een beetje aan bod te komen. Het JOT-GK denkt dat dit komt omdat dit niet past bij het doel van de projecten. De projecten zijn mogelijk meer gericht op het individu zelf, hoe zij kunnen omgaan met hun eigen psychische kwetsbaarheid en niet op de reacties van de buitenwereld.

In de maatwerkevaluatie is aandacht besteed aan de ervaring van online in vergelijking met fysieke bijeenkomsten. Online bijeenkomsten zijn soms minder geschikt om een persoonlijke sfeer te creëren, echter biedt online werken ook mogelijkheden volgens het JOT-GK: het is flexibeler en praktischer om mee te doen voor jongeren omdat ze niet hoeven te reizen.

Twee concrete aanbevelingen:

- Opvallend is dat niet alle projecten goed vindbaar zijn. Projecten zouden dus meer kunnen investeren in hun zichtbaarheid voor de doelgroep zodat ze beter te vinden zijn.
- Daarnaast wordt er niet in alle projecten aandacht besteed aan waar je terecht kunt als je je niet goed voelt. Het JOT-GK lijkt het interessant om verder te onderzoeken waarom dit niet gebeurt in de projecten.

Wat zegt dit nu precies?

De jongeren in het JOT-GK merken op dat het grootste deel van de reacties op de projecten erg positief is. Een mooi resultaat, maar de kanttekening die de jongvolwassen onderzoekers hier meteen bij maken is dat dit beeld vertekend kan zijn. De inschatting van het JOT-GK is dat jongeren die positief zijn over hun project ook eerder geneigd zijn hun mening over het project te geven. Hierdoor is het onderzoek mogelijk minder representatief. Volgens het JOT-GK zou het daarom interessant zijn wanneer ook de deelnemers die afhaken bij de projecten bereikt worden in het kader van de maatwerkevaluatie. Een andere kanttekening is dat de resultaten niet generaliseerbaar zijn voor alle projecten binnen GeestKracht. Dit komt doordat er ten tijde van de maatwerkevaluatie van bijna de helft van de lopende projecten geen deelnemers hebben meegedaan aan de enquête of de interviews. De jongvolwassen onderzoekers vinden het jammer dat niet alle projecten hebben deelgenomen, en begrijpen dat de enquête niet geschikt was voor alle projecten. Het JOT-GK merkt op dat de projecten binnen GeestKracht qua doelen, activiteiten en doelgroepen zo uiteenlopen dat het heel moeilijk is om uitspraken te doen over gemeenschappelijke kenmerken van projecten en hier aanbevelingen voor te doen.

Aanbeveling:

- Het JOT-GK denkt dat inventariseren van de ervaringen van de deelnemers binnen het project heel waardevol kan zijn voor het project zelf. De jongvolwassen onderzoekers adviseren daarom de projecten, voor zover zij dit nog niet doen, om zelf met hun deelnemers in gesprek te gaan over hun ervaringen binnen het project. De resultaten van dit onderzoek kunnen dienen als uitgangspunt van zo'n gesprek.

Aanbevelingen voor volgende JOT-GK

Het huidige JOT-GK mocht als eerste groep aan de slag met de maatwerkevaluatie. Zij waren pioniers in deze grote en langlopende opdracht. Ook voor de begeleidende onderzoekers was er nog veel te ontdekken over hoe deze evaluatie optimaal uitgevoerd kan worden. Het JOT-GK en de begeleidende onderzoekers zijn gezamenlijk tot enkele tips gekomen voor een volgend Jongvolwassen Onderzoeksteam voor de maatwerkevaluatie.

- Een groter onderzoeksteam zou prettiger werken. Er is altijd een risico dat er mensen tussentijds uitvallen. Daarnaast kan niet iedereen iedere bijeenkomst aanwezig zijn. Als je een grotere groep hebt, blijft er ondanks afmeldingen nog wel een redelijke groep over waarmee je kunt samenwerken.
- Om meer respons op de enquête te krijgen kan de enquête nog breder uitgezet worden. Aansporen op urgentie en het uitzetten van de enquête naar alle deelnemers kan dan misschien helpen.
- Een andere optie om meer reacties te krijgen op de enquête is om de enquête heel kort te houden (misschien zelfs maar 3 vragen).

- Tot slot, houdt de maatwerkevaluatie klein, geconcentreerd en afgebakend. Focus bijvoorbeeld op drie vergelijkbare projecten voor verdiepend onderzoek in plaats van op alle projecten en partnerschappen. Je kunt dan specifiekere vragen stellen en mogelijk ook specifiekere aanbevelingen doen.

3.7 Beantwoording hoofdonderzoeksvragen

Beoogde doelen GeestKracht

In hoeverre worden de beoogde doelen gerealiseerd, en wat zijn hierbij succesfactoren en knelpunten? (meten en leren)

Om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag of beoogde doelen worden gerealiseerd, is het van belang inzicht te hebben in de doelen zoals deze zijn gesteld door het JOT-GK. Omdat deze niet zijn opgenomen in de eerder verschenen startrapportage, worden die hieronder toegelicht.

De maatwerkevaluatie heeft de doelen van projecten en activiteiten binnen het programma GeestKracht niet geïnventariseerd, noch de mate en kwaliteit van project specifieke doelrealisatie onderzocht. Wel beschrijft de maatwerkevaluatie perspectieven van jongvolwassenen die deelnemen aan projecten en activiteiten op aspecten die samenhangen met wat het JOT-GK1 heeft geïdentificeerd als het hoofddoel van het programma voor jongvolwassenen: *“Doordat er geen taboe heerst op een psychische kwetsbaarheid, kunnen jongvolwassenen zichzelf zijn en zijn problemen bespreekbaar.”* De doelen die door het JOT-GK1 hiervoor als relevant worden beschouwd, en onderzocht zijn:

- Jongvolwassenen durven open te zijn, en te vertellen over hoe het met ze gaat.
- Jongvolwassenen ervaren in bejegening door anderen openheid, respect, en vertrouwen, en weten hoe te reageren.
- Jongvolwassenen ervaren gelijkwaardigheid binnen het project, in relatie tot andere jongvolwassenen en in relatie tot professionals.
- Jongvolwassenen hebben een goed voorbeeld waardoor ze open durven te zijn.
- Jongvolwassenen hebben juiste informatie over waar ze terecht kunnen.

Doelrealisatie

Uit de enquête en de afgenomen interviews blijkt dat de door het JOT-GK1 voor de maatwerkevaluatie geïdentificeerde doelen nagenoeg allemaal worden gerealiseerd. Voor succesfactoren die samenhangen met de wijze waarop openheid over psychische kwetsbaarheid gestimuleerd, gefaciliteerd en gerealiseerd wordt, zie de beantwoording van onderzoeksvraag 3 hieronder.

Kanttekeningen hierbij betreffen de zichtbaarheid en vindbaarheid van projecten, zichtbaarheid en toegankelijkheid van andere hulpbronnen, de balans tussen praten en doen, en het belang van maatwerk in online en offline activiteiten:

- Niet alle projecten blijken goed vindbaar voor jongvolwassenen: projecten kunnen investeren in hun zichtbaarheid zodat ze beter te vinden zijn.
- Niet alle projecten besteden aandacht aan waar jongvolwassenen terecht kunnen als ze

zich niet goed voelen (in relatie tot hun kwetsbaarheid). Uit de maatwerkevaluatie is niet gebleken wat hiervoor redenen of verklaringen zijn.

- Er zijn signalen dat in projecten vooral gesproken en gecommuniceerd wordt (wenselijk) maar dat dit niet of nauwelijks tot concrete acties leidt (niet wenselijk). Uit de maatwerkevaluatie is niet gebleken dat dit leidt of zal leiden tot beëindiging van deelname aan projecten.
- De mogelijkheid om online deel te nemen in projecten wordt door jongvolwassenen hoog gewaardeerd, omdat dit veel flexibiliteit biedt om deel te nemen. Er zijn ook signalen dat sommige jongvolwassenen zich in hun betrokkenheid, openheid en participatie beperkt voelen door gebrek aan offline ('live') ontmoetingen met anderen. Uit de maatwerkevaluatie is niet gebleken dat dit leidt of zal leiden tot beëindiging van deelname aan projecten.

Zowel voor deze kanttekeningen als voor de gerealiseerde doelen adviseert het JOT-GK1 projecten om zelf ervaringen van hun jongvolwassen deelnemers te inventariseren, en hierover met hen in dialoog te gaan. De resultaten van de maatwerkevaluatie kunnen hierbij dienen als uitgangspunt voor zo'n dialoog.

Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma en/of de verandertheorie? (bijstellen)

Het hoofddoel van het programma GeestKracht zoals dat door JOT-GK1 is geïdentificeerd vertoont duidelijke raakvlakken met elementen uit de verandertheorie, in het bijzonder met het belang van openheid over psychische problematiek bij jongvolwassenen. In reflectie op de onderzoeksresultaten en de inzichten van het JOT-GK, biedt deze maatwerkevaluatie volgens de begeleidende onderzoekers drie aanscherpingen voor het belang van en het werken met openheid.

Ten eerste: openheid van deelnemende jongvolwassenen over hun psychische kwetsbaarheden wordt gestimuleerd en gefaciliteerd door het normaliseren van psychische kwetsbaarheid in communicatie en houding van alle betrokkenen. Ten tweede: openheid is geen statische en ideale houding of attitude, maar is een continu proces van steeds verdergaande openheid, inclusief momenten of fasen van verminderde openheid die eveneens normaal zijn voor dit proces. Ten derde: de aanwezigheid van ervaringsdeskundige jongvolwassenen in projecten die zelf een 'voorbeeld in actie' zijn van openheid over eigen psychische kwetsbaarheden, zijn essentieel voor de participatie van jongvolwassenen in projecten.

3.8 Slotbeschouwing van begeleidende onderzoekers

Participatie van jongvolwassenen zelf is een belangrijk doel van de projecten en partnerschappen binnen het programma GeestKracht. Hierbij past een participatieve maatwerkevaluatie waarin jongvolwassenen die bij het programma zijn betrokken zelf evalueren en waarderen of en in hoeverre (en waarom wel of niet) de doelen die zijzelf van belang vinden worden behaald, en dit doen op een bij hen passende wijze.

De aanpak en resultaten van de maatwerkevaluatie door het eerste JOT-GK waarover in dit hoofdstuk is gerapporteerd, heeft een aantal voordelen en een aantal beperkingen.

Voordelen

We zien in de gevolgde aanpak vier voordelen:

- 1 Jongvolwassenen in het onderzoeksteam hebben zelf geïdentificeerd wat de effecten van het programma GeestKracht zouden moeten zijn voor deelnemende jongvolwassenen, niet alleen aan het einde van hun deelname maar ook tijdens hun deelname aan activiteiten binnen projecten en partnerschappen: het is normaal om over psychische kwetsbaarheid te praten. Jongvolwassenen leggen hiermee de focus niet alleen en primair op uiterlijk waarneembaar gedrag, maar op een innerlijke ervaring waar uiterlijk waarneembare gedragingen, houdingen en handelingen een uiting van zijn.
- 2 Jongvolwassenen hebben zelf de onderzoeksdoelen en –thema's vertaald en geformuleerd in vragen die aan jongvolwassenen gesteld worden, en beoordelen op basis van hun eigen ervaring in hoeverre de gekozen formulering aansluit bij het begrip van andere jongvolwassenen. Het risico dat de gekozen onderzoeksvragen irrelevant, onbegrijpelijk of onbedoeld beladen worden met aannames over perspectieven en ideeën van de doelgroep, wordt hiermee kleiner.
- 3 Jongvolwassenen die (onderzoeks)vragen van andere jongvolwassenen beantwoorden, vooral in interactieve interviews, zijn eerder bereid om eerlijke antwoorden te geven, iets verder te gaan dan sociaal wenselijke beantwoording, en ervaren een lagere drempel in het contact met de onderzoeker.
- 4 Tot slot duiden jongvolwassenen zelf actief de betekenis van de verzamelde antwoorden. Door actief te participeren in een team van peers, met begeleiding, in alle stappen van het onderzoeksproces, leren de jongvolwassenen niet alleen evalueren. Dit hele proces ondersteunt geleidelijk ook hun vermogens om de antwoorden uit hun onderzoek te duiden, hierin overeenkomsten en verschillen te zien en te waarderen, en te reflecteren op zowel de onderzoeksresultaten als de aanpak van het onderzoek.

Beperkingen

We zien in de uitvoering van de gevolgde aanpak de volgende beperkingen:

- 1 **Teamsamenstelling:** het team van jongvolwassen onderzoekers was klein en nauwelijks een afspiegeling van jongvolwassenen die deelnemen in de projecten en partnerschappen. Deelname van jongvolwassenen uit (meer) projecten en partnerschappen had vermoedelijk ook geleid tot een lagere drempel in de respons (zie volgende punt). Dit betekent ook dat jongvolwassenen in projecten en partnerschappen minimaal of nauwelijks een stem hebben gehad in het bepalen van de onderzoeksdoelen en –vragen.
- 2 **Respons:** de participatie en respons van jongvolwassenen in projecten en partnerschappen zijn zeer beperkt, waardoor de onderzoeksresultaten niet generaliseerbaar zijn voor projecten en partnerschappen in het programma Geestkracht; deze gelden voor die projecten en partnerschappen die wel vertegenwoordigd zijn in de respons. Voor die projecten en partnerschappen waaruit geen jongvolwassenen hebben deelgenomen aan de enquête en interviews, is het niet mogelijk uitspraken te doen of dan wel in hoeverre de evaluatieresultaten relevant zijn.
- 3 **Taal en relevantie onderzoeksvragen voor jongvolwassenen:** gezien de grote diversiteit aan achtergronden, ervaringen en capaciteiten van jongvolwassenen in het hele spectrum aan projecten en partnerschappen in het programma Geestkracht, alsook de diversiteit aan projectspecifieke doelen, sluiten de onderzoeksvragen in taalgebruik en relevantie vermoedelijk aan bij een beperkte groep jongvolwassenen.

- 4 **Samenhang met projectspecifieke doelrealisatie:** in de maatwerkevaluatie heeft geen toetsing plaatsgevonden van de doelrealisatie in projecten en partnerschappen zoals deze wordt gewaardeerd door de uitvoerders van projecten, gebaseerd op de onderzoekslijn 'begeleide zelfevaluatie' zoals uitgevoerd door het Trimbos-instituut. Hier zijn meerdere redenen voor:
- Het JOT had de opdracht een evaluatie te ontwerpen en uit te voeren op basis van prioriteiten in thema's en vragen van jongvolwassenen zelf. Hoewel stap voor stap is uitgelegd hoe het programma GeestKracht in elkaar zit en hoe de evaluaties zich daartoe verhouden, vonden de jongvolwassenen het toch lastig om grip te krijgen op wat ze nou precies gaan onderzoeken. En vooral in welke context.
 - Tevens bleek het voor het JOT zelf onhaalbaar om in een enkele evaluatie recht te doen aan alle bestaande doelen in de projecten en partnerschappen, zodat besloten werd om de onderliggende bedoeling van het programma GeestKracht als uitgangspunt te nemen voor ontwerp en vragenlijst van de maatwerkevaluatie.
 - Tot slot waren bij de start van de participatieve maatwerkevaluatie de uitkomsten uit de begeleide zelfevaluatie nog niet beschikbaar voor het JOT om in het ontwerp van de maatwerkevaluatie te verwerken.
 - Nu de uitkomsten uit de begeleide zelfevaluatie wel beschikbaar zijn, kunnen de begeleiders bij een volgende JOT meer en betere handvatten bieden om de maatwerkevaluatie aan te laten sluiten op doelen en resultaten van projecten en partnerschappen. De vraag blijft dan nog wel hoe doelen en resultaten van projecten en partnerschappen getoetst dienen te worden, terwijl tegelijkertijd zeggenschap van jongvolwassenen in de thematische onderzoeksprioriteiten gewaarborgd blijft.
- 5 **Toetsing van onderzoeksresultaten:** in verlengde van punt 4 en als gevolg van de smalle teamsamenstelling (zie punt 1) zijn de onderzoeksresultaten geduid en becommentarieerd door een team van jongvolwassen onderzoekers die, met uitzondering van één onderzoeker, niet betrokken zijn bij de deelnemende projecten. Dit betekent ook dat jongvolwassenen in projecten en partnerschappen minimaal of nauwelijks een stem hebben gehad in het bepalen van de onderzoeksdoelen en -vragen en in de duiding van de onderzoeksresultaten.

4 Overkoepelende programmaevaluatie

4.1 Doel en aanpak overkoepelende programmaevaluatie

Voor de overkoepelende programmaevaluatie zijn de onderzoeksbevindingen en geleerde lessen uit beide evaluatieroutes (hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3) systematisch bij elkaar gebracht. Hiertoe zijn de samenvattingen van bevindingen uit de route begeleide zelfevaluatie (paragraaf 2.6) en de route maatwerkevaluatie (paragraaf 3.6 en 3.7) door het voltallige evaluatieteam besproken, waarbij we op zoek zijn gegaan naar de samenhang tussen deze bevindingen en rode draden als terugkerende elementen die telkens naar voren komen. Op basis van deze bespreking kwamen de volgende drie overkoepelende thema's naar voren:

- 1 Participatie van jongvolwassenen;
- 2 Uitwisseling en samenwerking tussen projecten en partnerschappen onderling; en
- 3 Realiseren van effect en borging.

De kernbevindingen uit beide evaluatieroutes die hierop betrekking hebben zijn per thema geordend, uitgewerkt en vervolgens gepresenteerd aan drie leden van het GeestKracht programmateam en drie vertegenwoordigers van het ervaringsdeskundig panel (Team GeestKracht). In een gestructureerde dialoog zijn deze geïntegreerde bevindingen per thema met hen verrijkt en geduid, en is de betekenis ervan besproken in relatie tot gewenste bijstellingen voor het programma GeestKracht. In paragraaf 4.2 worden eerst de geïntegreerde kernbevindingen per thema besproken, waarna de opzet en de opbrengsten van de dialoogsessie in paragraaf 4.3 worden beschreven. In paragraaf 4.4 volgt een korte reflectie en worden diverse meer algemene (thema-overstijgende) verbetermogelijkheden voor het programma GeestKracht weergegeven die door de deelnemers aan de dialoogsessie onderscheiden zijn.

4.2 Geïntegreerde kernbevindingen vanuit beide evaluatieroutes

Thema 1: Participatie van jongvolwassenen

Doelrealisatie is het hoogst voor participatie

Op een schaal van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd), geven zowel de tien projecten als de zes partnerschappen de hoogste scores voor de doelrealisatie van de twee participatiedoelen. De mediaanscores hiervoor bedragen respectievelijk 8,0 (1e participatiedoel: beoogde doelgroep jongvolwassenen participeert op de beoogde wijze) en 7,0 (2e participatiedoel: de participatie van doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst). De spreiding in scores is voor het 2e participatiedoel groter dan voor het 1e. Daarbij is de mediane score voor het 2e participatiedoel van de partnerschappen hoger dan die van de projecten.

Participatie wordt gezien als een belangrijke succesfactor

De projecten en partnerschappen zien samenwerking met jongvolwassenen als een belangrijke succesfactor. Daarbij wordt gewezen op de ervaringskennis van participerende jongvolwassenen, die onder andere als uniek, subtiel, vernieuwend en simpel wordt ervaren. Ook voegen jongvolwassenen de “kracht van verhaal” toe aan projecten en partnerschappen. Naast ervaringskennis, wordt de houding van jongvolwassenen gewaardeerd. Zo wordt aangegeven dat zij vaak passievol, intrinsiek gemotiveerd en enthousiast zijn.

Participatie van jongvolwassenen vraagt van de projecten en partnerschappen dat zij écht naar hen moeten luisteren, hen serieus moeten nemen, en naar hen terug moeten koppelen wat er binnen een project of partnerschap gebeurt. Ook wordt voor participatie belangrijk gevonden dat vanaf de start samen wordt opgetrokken met jongvolwassenen, dat uitgegaan wordt van gelijkwaardigheid en dat ruimte gegeven wordt aan jongvolwassenen. Aangegeven wordt dat participatie van jongvolwassenen er onder meer toe leidt dat zij invloed hebben op de ontwikkelde aanpak, (mede) verantwoordelijk zijn, en zich gehoord voelen. Aanpakken sluiten daardoor beter aan op de behoeften van jongvolwassenen, wat bijdraagt aan een groter bereik.

Ook voor het Jongvolwassenen Onderzoeksteam GeestKracht (JOT-GK) is de samenwerking met jongvolwassenen in de projecten en partnerschappen een belangrijk thema in hun onderzoek. Projecten worden door jongvolwassenen zelf met het cijfer 8,5 (gemiddeld) gewaardeerd. Zij ervaren een fijne en veilige open sfeer. Door de inzet van ervaringsdeskundigen die open hun verhaal vertellen, durven anderen hun kwetsbaarheid meer te laten zien. Online samen (moeten) komen helpt echter niet altijd voor een open en persoonlijke sfeer.

Samenwerking met Team GeestKracht wordt wisselend ervaren

De samenwerking met Team GeestKracht is door projecten en partnerschappen relatief vaak als thema genoemd wanneer tijdens de tussenevaluatie gevraagd werd naar opmerkingen over het programma GeestKracht. Er zijn wisselende geluiden over het ‘maatje of de buddy’ dat vanuit Team GeestKracht is aangehaakt bij een project of partnerschap. Enerzijds worden er positieve aspecten benoemd, zoals dat er sprake is van een persoonlijke klik, het spreken van dezelfde taal, het opdoen van nieuwe inzichten, en een faciliterende rol van de buddy. Anderzijds worden er ook verbeterpunten genoemd, waaronder het scheppen van meer duidelijkheid over de rol van de buddy en de verwachtingen van diens inzet, het zorgdragen voor een betere match/meer toegevoegde waarde, en het hebben van meer contact met de buddy. Daarnaast wordt gewezen op enkele aandachtspunten voor Team GeestKracht, zoals meer afstemming met de activiteiten van projecten en partnerschappen (op de hoogte zijn) en de behoefte om samen op te trekken in lobbyactiviteiten. Tot slot wordt aangegeven dat het belangrijk is om aandacht te hebben voor de diversiteit binnen de groep kwetsbare jongeren. Niet elke kwetsbare jongere is kwetsbaar op dezelfde manier, waardoor er niet voor alle jongeren evenveel herkenning is in de deelnemende groep jongeren en soms ook het gevoel van veiligheid niet vanzelfsprekend is.

De samenwerking tussen Team GeestKracht en de projecten en partnerschappen kwam ook ter sprake bij het interview met het GeestKracht programmateam in het kader van de evaluatie van hun aanvullende activiteiten. Hoewel de aansluiting bij projecten en partnerschappen door Team GeestKracht hen inzicht geeft en verbinding bewerkstelligt, wordt erkend dat de

samenwerking ook uitdagingen met zich meebrengt. Belangrijk is om aan te sluiten bij het tempo en kwetsbaarheid van de doelgroep. Tegelijkertijd is die kwetsbaarheid ook hun kracht en leidt deze mede tot een effectievere lobby en agendering. Door de uitval van teamleden was het lastiger om continuïteit te bieden aan projecten en partnerschappen.

Thema 2: Uitwisseling en samenwerking tussen projecten en partnerschappen onderling

Doelrealisatie voor samenwerking met andere projecten en partnerschappen blijft achter

Uit de kwantitatieve resultaten blijkt dat de doelrealisatie voor het 2e procesdoel (passend samenwerken met andere projecten en partnerschappen) achterblijft. Uitgaande van een schaal lopend van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd), geeft de helft van de projecten en partnerschappen een doelrealisatiescore lager dan 6, waaronder één partnerschap met een score van 0. De andere projecten en partnerschappen geven een doelrealisatiescore van 6 of 7.

Wisselende ervaringen met onderlinge uitwisseling en samenwerking

Onderlinge samenwerking wordt tijdens de tussenevaluatiegesprekken ook vaak ter sprake gebracht door de projecten en partnerschappen wanneer het gaat over (onderdelen van) het programma GeestKracht. Uit hun opmerkingen komt een wisselend beeld naar voren. Enerzijds worden er positieve aspecten van onderlinge samenwerking benoemd, zoals dat samenwerken leuk en interessant is, dat samenwerken de vaardigheden en kennis vergroot, en dat thema's samen opgepakt kunnen worden (inzicht: je staat er niet alleen voor). Anderzijds worden diverse knelpunten aangegeven die de onderlinge samenwerking belemmeren. Zo is samenwerken lastig of weinig inspirerend wanneer er weinig raakvlakken zijn met andere projecten of partnerschappen qua doelgroep of inhoudelijke focus. Ook wordt genoemd dat samenwerking nog niet goed van de grond is gekomen omdat er weinig bijeenkomsten zijn geweest waarbij men elkaar heeft kunnen ontmoeten. Een enkel project geeft aan dat de eigen projectuitvoering veel tijd in beslag neemt, waardoor tijd voor samenwerking in het gedrang komt. Ten slotte wordt aangegeven dat er gebrek aan overzicht is waar andere projecten en partnerschappen mee bezig zijn.

Kennisdeling en verbinding is voor het GeestKracht programmateam nog een uitdaging

Kennisdeling en verbinding zijn belangrijk doelen van de aanvullende activiteiten van het programmateam, zo bleek uit het interview met het GeestKracht programmateam in het kader van de evaluatie van hun aanvullende activiteiten. Daarbij geeft het programmateam wel aan dat het een uitdaging is om projecten en partnerschappen écht van elkaar te laten leren.

Verskillende suggesties voor verbetering onderlinge uitwisseling en samenwerking

De projecten en partnerschappen doen zelf een aantal suggesties om de onderlinge samenwerking te verbeteren:

- meer en betere mogelijkheden om opbrengsten/kennis te (kunnen) delen met andere projecten en partnerschappen (niet alleen tijdens bijeenkomsten);
- uitwisseling tussen projecten en partnerschappen die (inhoudelijke) raakvlakken hebben;
- overstijgende thema's (zoals participatie van jongvolwassenen) zijn mogelijk meer geschikt om van elkaar te leren;
- meer sturing en facilitering vanuit het programmateam.

Thema 3: Realiseren van effect en borging

Doelrealisatie voor effect en borging blijft achter, vooral bij projecten

De doelrealisatiescores op de effect- en borgingsdoelen blijven achter op de doelrealisatiescores op de proces- en participatiedoelen. Op een schaal van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd) variëren de mediane doelrealisatiescores voor de twee effectdoelen en de twee borgingsdoelen van 2,0 tot 3,0 bij de projecten en van 6,0 tot 7,5 bij de partnerschappen. Dat de realisatie van effect- en borgingsdoelen achterblijft op die van proces- en participatiedoelen is aannemelijk, aangezien er vooral projecten een volgordeijkheid in het behalen van de doelen zit. Tegelijkertijd is het achterblijven van de doelrealisatie voor effect en borging een signaal dat aandacht behoeft en waarvan het goed is om dit gedurende het programma goed te blijven monitoren.

Organisatorische en maatschappelijke factoren zijn belangrijkste knelpunten

Projecten en partnerschappen hebben in de tussenevaluatiegesprekken aangegeven waar volgens hen de knelpunten zitten als het gaat om het realiseren van effect en borging. De knelpunten hebben vooral betrekking op organisatorische randvoorwaarden en maatschappelijke factoren. De volgende specifieke knelpunten zijn hierbij genoemd:

- eigenaarschap (probleem en aanpak) en regie;
- financiering:
 - beperkte tijd, capaciteit en middelen bij uitvoerende organisaties;
 - discontinuïteit van financiering;
- systemische knelpunten:
 - ontwikkelingen (zoals in wet- en regelgeving of onrust en overbelasting in een bepaald zorgdomein);
 - logheid van het systeem;
 - rolverdeling rijk-gemeenten;
- verschillen tussen gemeenten (zoals verschillen in sociale kaart, rolopvatting of financiering);
- de coronacrisis:
 - belemmert de participatie van jongvolwassenen, en de continuering daarvan;
 - belemmert het bereik van de doelgroep jongvolwassenen;
 - belemmert de uitvoering van de aanpak (vanwege sluiting scholen, werkplekken).

Het valt op dat de knelpunten die door de projecten en partnerschappen worden genoemd vooral betrekking hebben op factoren die zij zelf niet of nauwelijks kunnen beïnvloeden, hoewel soms ook wordt aangegeven dat in de projectorganisatie soms beter geanticipeerd had kunnen worden op de genoemde knelpunten.

Borgen wat er geleerd en opgehaald wordt is uitdaging voor GeestKracht programmateam

Het programmateam benoemt in het interview over de aanvullende activiteiten dat het faciliteren van de borging van wat er geleerd en opgehaald wordt binnen de projecten en partnerschappen ook voor hen een grote uitdaging is.

Jongvolwassenen zelf vinden het behalen van effect het belangrijkste doel

Dat de projecten en partnerschappen die GeestKracht financiert daadwerkelijk effect hebben vinden de jongvolwassenen binnen de projecten en het Jongvolwassenen Onderzoeksteam

GeestKracht (JOT-GK) erg belangrijk. Uit de maatwerkevaluatie blijkt dat jongvolwassenen in hun projecten soms de balans missen tussen praten (veel) en actie (weinig). De effecten die zij wel waarnemen zijn het doorbreken van een taboe op psychische kwetsbaarheden en zelf ook beter te luisteren en anderen te begrijpen. Daar staat tegenover dat het desondanks lastig blijft om echt uit te spreken wat hen bezighoudt, en merken zij nog weinig effect van hun deelname in de projecten voor het leren omgaan met (negatieve) reacties van anderen.

4.3 Dialoog over de geïntegreerde kernbevindingen

Opzet van de dialoogsessie

De dialoogsessie met de leden van het programmateam en de vertegenwoordigers van Team GeestKracht (kortweg: deelnemers) en het voltallige evaluatieteam vond plaats op 3 februari 2022. De sessie startte met een samenvattende presentatie van de algemene bevindingen uit beide evaluatieroutes: de begeleide zelfevaluatie en maatwerkevaluatie. Vervolgens werden de drie thema's geïntroduceerd: participatie van jongvolwassenen, uitwisseling en samenwerking tussen projecten en partnerschappen onderling, en realiseren van effect en borging. Elk van deze drie thema's werd gestructureerd behandeld door per thema de volgende stappen te doorlopen:

- 1 Het toelichten van de kernbevindingen bij het betreffende thema door het evaluatieteam, met ruimte voor het stellen van verduidelijkende vragen door de deelnemers.
- 2 Het verrijken van de kernbevindingen door de deelnemers door bijvoorbeeld nevenbevindingen en observaties in te brengen.
- 3 Het duiden van de kernbevindingen door de deelnemers door bijvoorbeeld verklaringen, oplossingsrichtingen, verbeteracties in te brengen.
- 4 Het waarderen van de opbrengsten van de voorgaande stappen 2 en 3, bijvoorbeeld in termen van urgentie of benodigde acties.

De dialoogsessie vond online plaats en duurde in totaal drie uur. Een gespreksleider begeleidde per thema de opeenvolgende stappen en bewaakte de tijd. Met behulp van het gebruik van een digitaal whiteboard (Miro) konden de deelnemers elkaar zien en tegelijkertijd per stap hun input geven door middel van het online plaatsen van post-its.

Verwerking van de opbrengsten

Opgemerkt dient te worden dat bij het doornemen van de opbrengsten na afloop van de dialoogsessie de inbreng van de deelnemers in de stappen 2 t/m 4 niet altijd duidelijk te onderscheiden was naar "verrijking", "duiding" en "waardering". Daarom is ervoor gekozen om voor elk van de drie thema's alle post-its uit de doorlopen stappen te ordenen in de volgende drie categorieën:

- herkenning en verklarende elementen;
- mogelijke oplossingsrichtingen en randvoorwaarden voor verdere verbetering;
- reeds uitgevoerde concrete verbeteracties en/of mogelijk nieuw uit te voeren concrete verbeteracties.

Hieronder worden per thema de belangrijkste opbrengsten toegelicht.

Thema 1: Participatie jongvolwassenen

Herkenning en verklarende elementen

De dialoog over dit thema spitste zich vooral toe op de samenwerking tussen Team GeestKracht en projecten en partnerschappen, mogelijk omdat hierover een aantal kritische kanttekeningen door de projecten en de partnerschappen was gemaakt en de helft van de deelnemers aan de dialoogsessie onderdeel vormde van het Team GeestKracht.

Er werd door de deelnemers aan de dialoogsessie erkend dat de koppeling met panelleden van Team GeestKracht vaak niet direct vanaf de start van een project of partnerschap gemaakt wordt. Dit is echter ook lastig omdat Team GeestKracht niet altijd precies weet wanneer projecten gaan starten. Verder werd aangegeven dat de begeleiding van de buddy's veel tijd kost en dat door uitval de continuïteit niet heel hoog is. Daarnaast heeft online werken waarschijnlijk een grote impact op het vrijwilligerswerk. Jongvolwassenen doen dat deels ook voor hun eigen zingeving en plezier, waarbij fysieke bijeenkomsten de voorkeur hebben.

Mogelijke oplossingsrichtingen en randvoorwaarden voor verdere verbetering

Aangegeven werd dat participatie van jongvolwassenen vraagt om continue reflectie en bewustzijn van de betrokken partijen (projectleiders, Team GeestKracht, en het programmeam). Het is daarbij nodig om uitgaande van concrete knelpunten, aandachtspunten, et cetera veranderingen door te voeren, in plaats van alleen 'hoog over' het thema participatie te bespreken. Laagdrempelig en meer frequent contact (korte lijnen) tussen Team GeestKracht en de projecten en partnerschappen kan van toegevoegde waarde zijn voor de samenwerking. In het verlengde daarvan is het belangrijk dat er vertrouwen is om onderling contact te zoeken over de samenwerking, ook met het programmeam.

Reeds ingezette concrete verbeteracties en mogelijke nieuwe concrete verbeteracties

Om de samenwerking van Team GeestKracht met de projecten en partnerschappen verder te verbeteren is al een aantal concrete veranderingen doorgevoerd. Er is nieuwe documentatie voor projectleiders en voor de leden van Team GeestKracht. Daarnaast faciliteert GeestKracht een startgesprek waarmee de samenwerking wordt afgetrapt. Als mogelijke nieuwe concrete actie wordt geopperd om in een verdiepende sessie gezamenlijk te focussen op sub-thema's, zoals het zo goed mogelijk betrekken van het ervaringsdeskundig panel.

Thema 2: Uitwisseling en samenwerking tussen projecten en partnerschappen onderling

Herkenning en verklarende elementen

Tot dusver is vanuit het programma GeestKracht beperkt ingezet op het faciliteren van de samenwerking tussen projecten en partnerschappen. Tegelijkertijd werd tijdens de dialoogsessie herkend dat er zeker potentie is voor een vruchtbare samenwerking en uitwisseling. Zo was er in 2021 tijdens een gezamenlijke bijeenkomst met zowel projecten als partnerschappen, sprake van veel eensgezindheid, overlap en gezamenlijkheid. Dit soort bijeenkomsten zouden vaker moeten worden georganiseerd.

Mogelijke oplossingsrichtingen en randvoorwaarden voor verdere verbetering

Allereerst werd door deelnemers van de dialoogsessie aangegeven dat het een bewuste keuze vanuit de programmaorganisatie moet zijn om meer tijd en energie in te zetten op het faciliteren van de samenwerking en uitwisseling tussen projecten en partnerschappen. Ten tweede werd aangegeven dat om goed te kunnen faciliteren het nodig is om beter zicht te krijgen op de specifieke behoeften van projecten en partnerschappen op het gebied van onderlinge samenwerking en uitwisseling.

Reeds ingezette concrete verbeteracties en mogelijke nieuwe concrete verbeteracties

Deelnemers aan de dialoogsessie gaven aan dat er een LinkedIn-groep bestaat voor de projecten en partnerschappen, en vragen zich af in hoeverre men daar mee bekend is, of gebruik van maakt. Verder werden enkele mogelijke nieuwe concrete acties voorgesteld. Om beter inzicht te krijgen in thema's waarop projecten en partnerschappen behoefte hebben om kennis en ervaringen te delen zou in de halfjaarlijkse GeestKracht-tussenrapportages om input kunnen worden gevraagd. Ook zou vanuit de programmaorganisatie een analyse kunnen worden gedaan op de projectplannen, om raakvlakken tussen de projecten en partnerschappen te identificeren. Op basis van zo'n 'taxonomie' kunnen op elkaar aansluitende projecten en partnerschappen worden gekoppeld om kennis en ervaringen uit te wisselen. Een ander idee is om bijeenkomsten met externe experts te organiseren rondom thema's die breed worden gedeeld door projecten en partnerschappen. Ook werd genoemd dat wanneer de voorgenomen leersessies voor call 4 succesvol blijken, deze sessies ook zo vormgegeven zouden kunnen worden dat projecten en partnerschappen uit eerdere calls hierbij kunnen aansluiten. Tot slot zou een gezamenlijk document waarin per project en partnerschap beschreven staat wat de huidige knelpunten, vraagstukken en uitdagingen zijn, kunnen bijdragen aan meer uitwisseling.

Thema 3: Realiseren van effect en borging

Herkenning en verklarende elementen

Tijdens de dialoogsessie werd het verschil tussen projecten en partnerschappen in de mate van doelrealisatie op de effect- en borgingsdoelen herkend. Als mogelijke verklaring werd naar voren gebracht dat partnerschappen subsidie krijgen voor reeds lopende activiteiten, terwijl het bij projecten gaat om een nieuwe aanpak of activiteit die nog opgezet of ontwikkeld moet worden. Het feit dat enkele jongvolwassenen nadrukkelijk aangeven dat er volgens hen veel gepraat wordt in projecten en weinig gedaan, zou er volgens deelnemers op kunnen wijzen dat er nog te veel afstand zit tussen de jongvolwassenen en de voornamelijk 'hoog opgeleide' projectmedewerkers.

Mogelijke oplossingsrichtingen en randvoorwaarden voor verdere verbetering

De deelnemers aan de dialoogsessie hebben hoofdzakelijk mogelijke oplossingsrichtingen en randvoorwaarden aangedragen om bij te dragen aan het realiseren van borging. Op verschillende manieren werd door de deelnemers gewezen op het belang om meer aandacht te geven aan borging. Sowieso zou in de overleggen binnen het programmateam en het ervaringsdeskundig panel het onderwerp borging vaker ter sprake moeten komen. Goede borging zou het uitgangspunt kunnen vormen van het programma GeestKracht, en de projecten en partnerschappen die hiermee worden gefinancierd. Dit zou impliceren dat de

programmaorganisatie haar rol bij het ondersteunen van borging moet bepalen, om hier vervolgens een plan voor op te stellen (met aandacht voor o.a. lobby, deskundigheid en budget). Het proces zou zo moeten worden ingericht dat nieuwe projecten bij de start al aandacht hebben voor de knelpunten op het gebied van borging, en daarbij ondersteund worden. In het verlengde hiervan wordt erop gewezen dat er vanuit de programmaorganisatie continue aandacht en ondersteuning zou moeten zijn voor borging, vanaf de aanvraag tot de afronding van een project.

Naast meer aandacht voor borging, wezen de deelnemers ook op mogelijkheden om betere borging te realiseren. Zo zou het zinvol kunnen zijn om overkoepelende borgingsthema's die relevant zijn voor meerdere projecten en partnerschappen te identificeren, en die in gezamenlijkheid op te pakken (bijvoorbeeld een gezamenlijke lobby). Ook zou de uitwisseling tussen projecten van kennis en ervaringen rondom het thema borging kunnen worden gestimuleerd. Wat ook zou kunnen bijdragen aan het realiseren van borging, is om duidelijker de werkzaamheid van de aanpakken en activiteiten van projecten en partnerschappen naar buiten te brengen. Tot slot werd aangegeven dat de werkwijze (participatie van de jongvolwassenen) en de visie (verandertheorie) van het programma GeestKracht ingezet kan worden als een sterk en succesvol merk, wat kan bijdragen aan het realiseren van borging van de opbrengsten van (nieuwe) projecten.

Mogelijke nieuwe concrete verbeteracties

Tijdens de dialoogsessie zijn door deelnemers verschillende concrete acties geopperd die kunnen bijdragen aan het realiseren van betere borging:

- borging van projectopbrengsten en lobbyactiviteiten onderwerp laten zijn van bijeenkomsten met projecten en partnerschappen, eventueel in de vorm van een training;
- het mobiliseren van de doelgroep jongvolwassenen van projecten via de social media kanalen van het programma GeestKracht (bijvoorbeeld door materiaal of een kernboodschap van een project op te nemen in een bericht op social media);
- projecten kunnen zelf borging faciliteren door al aan het begin van hun project (en niet pas aan het einde) goed in kaart te brengen wie de belangrijke stakeholders zijn die in staat zijn om verandering te creëren.

4.4 Tot slot

Tijdens de dialoogsessie zijn kernbevindingen uit het evaluatieonderzoek rondom drie thema's (participatie van jongvolwassenen, uitwisseling en samenwerking tussen projecten en partnerschappen, en realiseren van effect en borging) ter verrijking en duiding voorgelegd aan het GeestKracht programmateam en vertegenwoordigers van Team GeestKracht. Voor elk van de drie thema's geldt dat kernbevindingen uit het evaluatieonderzoek wijzen op ruimte voor verdere verbetering. Bij het verrijken en duiden door de deelnemers aan de dialoogsessie kwam in het algemeen voor alle drie de thema's een vergelijkbaar beeld naar voren. Kernbevindingen werden herkend door deelnemers, waarbij zij verklarende elementen noemden, en soms ook aangaven dat reeds concrete verbeteracties zijn ingezet. Voor elk thema werden door deelnemers diverse mogelijke oplossingsrichtingen en randvoorwaarden aangedragen voor verdere verbetering, die in sommige gevallen verder werden geconcretiseerd in mogelijke nieuw uit te voeren verbeteracties.

Aan het einde van de dialoogsessie is deelnemers gevraagd naar hun algemene indruk van de kernbevindingen rondom de drie thema's. Zij gaven aan dat de meeste kernbevindingen niet verrassend en goed herkenbaar waren. Dit wijst erop dat het programmateam en Team GeestKracht zelf goed overzien waar de ruimte ligt voor verbetering. Tot slot is deelnemers gevraagd om, uitgaande van alle opbrengsten uit de voorgaande stappen, aan te geven wat urgent is en welke acties nodig zijn. Uit hun reacties kunnen diverse meer algemene (thema-overstijgende) verbetermogelijkheden voor het programma GeestKracht worden onderscheiden:

- 1 **Koers voor het vervolg van het programma:** Het maken van een beweging naar verdieping op lopende thema's en activiteiten, in plaats van verdere verbreding. In het verlengde hiervan richten op focuspunten en prioriteiten op korte en langere termijn.
- 2 **Cultuur binnen het programma:** De zoektocht (het tonen van kwetsbaarheid) meer gangbaar maken in het programma, mede gezien de inhoud van het programma. Als de programmaorganisatie laat zien soms zelf ook zoekende te zijn, kan dit bijdragen aan een meer open en transparante houding vanuit projecten en partnerschappen.
- 3 **Communicatie en contact met projecten en partnerschappen:** Ruimte voor verbetering ligt enerzijds in het realiseren van een open dialoog met de projecten en partnerschappen (over behoeften, rollen, verwachtingen, ervaren knelpunten, et cetera), en anderzijds in het hebben van frequenter en laagdrempeliger contact met projecten en partnerschappen (o.a. door ook gebruik te maken van simpelere en snellere communicatiekanalen dan e-mail).
- 4 **Team GeestKracht:** Ruimte voor verbetering zit in de verdere professionalisering van het ervaringsdeskundig panel.

5 GeestKracht: lerend evalueren van effectieve uitvoering en participatie

5.1 Opbrengst van de eerste tussentijdse programmaevaluatie

De programmaevaluatie van GeestKracht volgt het uitgangspunt van lerend evalueren. Met het hanteren van dit uitgangspunt bij de opzet van het evaluatieonderzoek beogen we zowel instrumentele als cognitieve opbrengsten:

- De **instrumentele opbrengsten** van de evaluatie worden zichtbaar doordat de activiteiten en resultaten van de evaluatie leiden tot *acties*, zoals bijstelling of doorontwikkeling van de (participatieve) aanpak van projecten en partnerschappen, en de bijstelling of doorontwikkeling van het programma GeestKracht. Denk hierbij aan de aansturing en facilitering van projecten en partnerschappen en eventuele bijstelling van de verandertheorie.
- De **cognitieve opbrengsten** van de evaluatie worden zichtbaar in de *toename van kennis* over doelen en werking van de projecten en partnerschappen en het programma GeestKracht, de *disseminatie van deze kennis*, én in het *gebruik van deze kennis*. Denk hierbij aan kennis om het belang en de urgentie te vergroten van participatie bij het normaliseren van psychische kwetsbaarheid in de samenleving, en van participatie van jongvolwassenen bij het regisseren, uitvoeren en evalueren van projecten binnen GeestKracht.

In deze tussenrapportage rapporteren we over de uitvoeringsresultaten, en over de instrumentele en cognitieve betekenis van deze resultaten, tot op heden. De ervaringen van de deelnemers aan de lerende evaluatie van GeestKracht – projecten en partnerschappen, jongvolwassenen zelf en het programmateam – zoals beschreven in de hoofdstukken twee, drie en vier, wijzen erop dat doorwerking van de evaluatie inderdaad langs deze assen (instrumenteel en cognitief) heeft plaatsgevonden en dat er sprake is van een met kennis verrijkte (beleids)praktijk. Zoals hieronder beschreven wordt, heeft er binnen de lerende evaluatie kenniscoproductie plaatsgevonden en zijn er verschillende adviezen voor te ondernemen acties, maar ook voor de disseminatie en het gebruik van kennis naar voren gekomen.

Kennis coproductie voor sociaal-robuste kennis

De interactie tussen deelnemers uit de dagelijkse praktijk van het programma GeestKracht (projecten en partnerschappen, jongvolwassenen zelf in het participatieve onderzoeksteam (JOT-GK) en het programmateam) en het evaluatieonderzoek (het evaluatieteam) vond plaats via de verschillende onderzoeksactiviteiten: begeleide zelfevaluatiegesprekken, JOT en dialoogsessie. In deze onderzoeksactiviteiten heeft het kennisproductieproces zich kunnen ontwikkelen en kunnen aansluiten bij de belevingswerelden van de verschillende deelnemers. Dit heeft geleid tot een meer diepgaand begrip en acceptatie van de onderzoeksresultaten en opbrengsten bij de betrokken deelnemers. De vraag blijft hierbij wel in hoeverre deze coproductie van kennis daadwerkelijk sociaal-robuste kennis heeft opgeleverd. Meer specifiek: heeft de lerende evaluatie geaccepteerde en bruikbare kennis om van te leren en om de (beleids) praktijk te verbeteren opgeleverd? Om deze vraag echt goed te kunnen beantwoorden moeten

de resultaten van deze tussenmeting nog teruggekoppeld worden aan en getoetst worden bij projecten en partnerschappen, en bij de hieraan deelnemende jongvolwassenen. Hierin ligt een belangrijke vervolgstap. Het delen, verrijken en duiden van de resultaten van deze tussenmeting met de projecten en partnerschappen binnen het programma GeestKracht kan een waardevolle bijdrage leveren aan het vergroten van zowel de cognitieve als instrumentele opbrengsten van de programmaevaluatie. Zo kunnen hieruit gezamenlijke thema's worden geïdentificeerd die relevant zijn voor de uitwisseling en samenwerking tussen projecten en partnerschappen.

De lerende evaluatie heeft tot nu toe vooral bijgedragen aan het leren binnen projecten en partnerschappen, binnen het programmateam en binnen de doelgroep jongvolwassenen (Team GeestKracht en JOT-GK); veelal afzonderlijk van elkaar. De lerende evaluatieaanpak draagt bij aan de kwaliteit en bruikbaarheid van de geproduceerde kennis, zoals binnen de verschillende gesprekken en de dialoogsessie bevestigd werd. Om het leren onderling tussen de projecten en partnerschappen, maar ook tussen het programmateam, team GeestKracht en het evaluatieteam te verstevigen is meer verbinding nodig. Hiermee kan het programma een grotere impact op de samenleving maken.

Participatie de maat genomen

Participatie speelt in toenemende mate een rol binnen onderzoek naar en projecten met jongvolwassenen met een psychische kwetsbaarheid. Het betrekken van de doelgroep in onderzoek en projecten zorgt ervoor dat zowel de aanpak als de opbrengsten beter aansluiten op de dagelijkse praktijk en wat daarvoor nodig is. Daardoor wordt de bereidheid om de resultaten toe te passen en de aanpak verder te ontwikkelen groter. Maar het organiseren en tot uitvoer brengen van een structurele betrokkenheid van jongvolwassenen is uitdagend. Projectleiders, onderzoekers, maar ook jongvolwassenen zelf hebben baat bij handvatten en middelen om dit actief en duurzaam vorm te geven. Participatie is een belangrijke pijler binnen het programma GeestKracht. Wat GeestKracht kenmerkt ten opzichte van sommige andere programma's of initiatieven waarin aangestuurd wordt op participatie, is dat participatie binnen GeestKracht echt centraal staat en dat projecten en partnerschappen ook gevraagd wordt te laten zien hoe ze participatie verankerd hebben. Participatie is hiermee geen apart onderdeel in een project, partnerschap of het gehele programma, maar de rode draad door het project of partnerschap en het gehele programma GeestKracht heen.

De projecten en partnerschappen scoren zichzelf relatief hoog met betrekking tot hun participatiedoelen, en onderkennen dat juist de participatie van de doelgroep een belangrijke succesfactor voor hun aanpak is. Desondanks vraagt het ontbreken van jongvolwassenen in de begeleide zelfevaluatie van projecten en partnerschappen, alsook de verschillen in de waardering van de mate en effectiviteit van participatie tussen projecten en het JOT-GK om verdere aandacht en ontwikkeling van de participatieve aanpak van projecten. Participatie binnen de projecten op het niveau van inhoud en uitvoering lijkt geborgd, maar voor participatie op het niveau van evaluatie en besluitvorming van de projecten lijkt dit minder het geval.

Het lijkt erop dat de deelnemers in het programma stappen hebben gezet op de participatieladder¹⁴: de rol van de doelgroep is verschoven van onderzoeksobject naar informatieverstrekker of meedenker, en naar adviseur. En hoewel dit vaak een uitdaging is, zijn de ervaringen waar het wel lukt heel positief. De stap naar gelijkwaardige samenwerking met de doelgroep als partner (medebeoordelaar, medeonderzoeker) of zelfs de stap waarin de doelgroep de regie heeft of drijvende kracht is, is voor de meesten nog een stap te ver. Wanneer GeestKracht binnen haar programma participatie op alle vlakken en niveaus wil bevorderen, is het nodig om te kijken welke handvatten en middelen nodig zijn om de volgende stappen op de participatieladder goed te ondersteunen.

Diversiteit

De eerste tussenmeting heeft een grote diversiteit aan aanpakken en doelen in kaart gebracht die de projecten en partnerschappen binnen het programma GeestKracht nastreven. Hoewel een grote diversiteit voordelen heeft en ook nodig kan zijn om binnen een complex veld impact te maken, legt een grote diversiteit ook beperkingen op. Zo maken veel verschillende en uiteenlopende aanpakken, maar ook de diversiteit van de doelgroep jongvolwassenen binnen de verscheidene projecten en partnerschappen, het lastiger om een gezamenlijk lerend proces door te maken wat tegelijk relevant, zinvol en verdiepend is voor alle betrokkenen. De vraag is daarom of het programma GeestKracht meer impact gaat maken met het financieren van nog meer projecten en partnerschappen, of door inzet op het onderling leren en het expliciteren en overdraagbaar maken van de geleerde lessen op gemeenschappelijke uitdagingen. Indien gekozen wordt voor het laatste, dan is de opgave om te zoeken naar de verbindende thema's. Deze verbindende thema's zitten wellicht niet zozeer op de inhoud van de aanpakken gezien de diversiteit tot nu toe, maar op bijvoorbeeld participatie, projectmanagement en borging.

14 Met een participatieladder is de mate van betrokkenheid en invloed van de doelgroep te bepalen. Voor meer informatie: [Cliëntenparticipatie in wetenschappelijk onderzoek \(zorgbelanginclusief.nl\)](https://www.zorgbelanginclusief.nl/), [Participatiematrix geeft patiëntenvertegenwoordigers meer invloed - Participatiekompas](#)

5.2 Het evaluatieonderzoek onder de loep

Balans zoeken

Voor het evaluatieteam is het een continue zoektocht om de balans te bewaken tussen kennis coproduceren en wetenschappelijke autonomie, ofwel in dit geval participatief (actie) onderzoek doen en onafhankelijkheid behouden. Deze zoektocht brengt spanningen en conflicterende rollen en waarderingskaders met zich mee. Zo is het bijvoorbeeld een punt van discussie of de evaluatie door het lerende en participatieve karakter niet te vriendelijk is geweest, waardoor de onderzoeksresultaten een bias kunnen bevatten. Binnen de begeleide zelfevaluatie en maatwerkevaluatie is bijvoorbeeld de deelname van de doelgroep zelf aan beide evaluatieroutes aangemoedigd, maar niet verplicht. Dat kan betekenen dat het perspectief van jongvolwassenen onvoldoende is meegewogen. Ook was er sprake van zelfevaluatie met betrekking tot doelrealisatie, wat als subjectief waargenomen kan worden (de slager keurt zijn eigen vlees). Tot slot is bij de maatwerkevaluatie bewust gekozen voor een insteek waarbij de doelgroep zelf de voor haar meest relevante onderzoeksvragen mocht formuleren. Deze vrijheid kan er toe leiden dat de onderzoeksvragen minder goed aansluiten bij lopende projecten, of bij de onderzoeksvragen van de programmaevaluatie.

Bovenstaande zijn legitieme vragen en discussiepunten. Er is echter ook vooraf zeer bewust voor de huidige benadering gekozen. Ons inziens zit de uitdaging voor lerend evalueren en het waarderen van de ontwikkeling in zowel doelrealisatie als participatie en empowerment van jongvolwassenen in het benaderen van leren en verantwoorden als wederzijds versterkend. Met onze aanpak proberen we dit zo veel mogelijk te benaderen. Dit betekent dat we het evaluatieonderzoek en het betrekken van alle verschillende perspectieven hierin (inclusief de manier waarop) onder de loep nemen en waar nodig aanpassen. De urgentie die binnen programma GeestKracht wordt gegeven aan betrokkenheid en participatie bij de evaluatie, maakt leerprocessen mogelijk. Tijdens een lerende evaluatie vragen kwesties als afgedwongen participatie, subjectiviteit in de waardering van doelrealisaties en onafhankelijkheid binnen de uitvoer van het onderzoek continu aandacht en zorg voor een transparant, openbaar en navolgbaar onderzoeksproces.

Grondig en tijdsintensief

Het programma GeestKracht kent verschillende calls, waarbinnen diverse projecten en partnerschappen zijn, en nog worden, gehonoreerd. Dit betekent dat het evaluatieonderzoek gekenmerkt wordt door veel interacties en sessies met verschillende deelnemers vanuit de projecten, partnerschappen, het programmateam en team GeestKracht. Dit maakt (participatie in) de evaluatie intensief en kostbaar, zowel in termen van gevraagde tijdsinvestering als van capaciteit. Een dergelijk intensiviteit kan van belang zijn voor de verdieping van de instrumentele en cognitieve opbrengsten van de evaluatie. We hebben de doelmatigheid van deze onderzoeks aanpak echter nog niet geanalyseerd en ook de vraag of het evaluatieonderzoek voor GeestKracht oplevert wat nodig is om het programma goed te kunnen monitoren en indien gewenst aanpassen staat nog open. Voor de volgende lerende evaluatieperiode zou het goed zijn om gezamenlijk te bepalen of een lichtere of andere invulling van het lerende karakter wenselijk is of juist afdoet aan de beschreven effecten, of aan de kwaliteit en doorwerking van het leren.

5.3 Overkoepelende adviezen voor GeestKracht

In de voorgaande hoofdstukken zijn vanuit de projecten en partnerschappen (hoofdstuk 2), vanuit jongvolwassenen zelf (hoofdstuk 3) en vanuit de dialoogsessie met programmateam en team GeestKracht (hoofdstuk 4) verschillende adviezen naar voren gekomen en beschreven. Deze zullen we hier niet herhalen. Hieronder formuleren we wel nog enkele meer overkoepelende adviezen voor GeestKracht op basis van de integrale resultaten en opbrengsten van de eerste tussenmeting.

- Blijf de lerende houding vasthouden binnen het programma GeestKracht, dit faciliteert het bereiken van zowel instrumentele als cognitieve opbrengsten voor de projecten en partnerschappen, voor het programma Geestkracht en voor de samenleving.
- Om de kenniscopproductie te optimaliseren is het belangrijk dat de resultaten van deze tussenmeting teruggekoppeld worden aan en getoetst worden bij projecten en partnerschappen, en bij hun jongvolwassenen.
- Gezien de consensus in de behoefte aan verdieping en verbinding binnen de activiteiten, projecten en partnerschappen binnen het bredere programma GeestKracht, is het te overwegen om minder te investeren in een verdere diversifiëring van projecten en onderwerpen en in te zetten op de verdere verdieping en verbinding binnen de huidige projecten en partnerschappen.
 - Zoek de gemene delers bij het verbinden van projecten en partnerschappen. Ondanks dat de projecten divers zijn, zijn er gemene delers en overstijgende thema's te benoemen zoals op het gebied van inhoud, proces, participatie of elementen van de verandertheorie.
 - Blijf participatie ondersteunen, faciliteren en verdiepen. Moedig het aan in alle lagen van de projecten en het programma, dus ook in de evaluatie en in de besluitvorming. Zodat projecten binnen de programmaperiode de volgende stap op de participatieladder kunnen zetten en hiermee positieve ervaringen op kunnen doen.
 - Blijf de komende periode scherp op effect, borging en impact van de projecten uit de eerste call door nauw in contact te blijven en te inventariseren wat projecten nodig hebben om hun effecten te realiseren, deze duurzaam te borgen en om optimaal impact te kunnen maken.

Bijlagen

Bijlage 1. Organogram GeestKracht

Bijlage 2. Tussenevaluatieformulier

Scoreformulier voorbereiding tussenevaluatie

Lees vooraf aan het invullen van dit scoreformulier de meegestuurde instructie goed door.

Gegevens project of partnerschap *	
Titel:	
Startdatum looptijd:	
Einddatum looptijd:	
Teamleden die zijn betrokken bij het invullen scoreformulier:	

* Alleen in te vullen voor het scoreformulier wat wordt opgestuurd naar het Trimbos-instituut

Doelrealisatie van de twee procesdoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot deze score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]

In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd?
 Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.

0 = We zijn nog niet begonnen 10 = Het doel is volledig gerealiseerd

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Hebben jullie deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *	1 2 3

Doel: [doel invoegen]										
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.										
0 = We zijn nog niet begonnen					10 = Het doel is volledig gerealiseerd					
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hebben jullie deze score consensus bereikt?					☐ Ja ☐ Nee					
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *					1					
					2					
					3					

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Hieronder noteren jullie **de meest belangrijke** succesfactor(en), knelpunt(en) en geleerde les(sen) voor het realiseren van de twee *procesdoelen* in jullie project of partnerschap.

Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>succesfactoren</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?	
1	
2	
3	
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>knelpunten</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?	
1	
2	
3	
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>geleerde lessen</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?	
1	
2	
3	

Doelrealisatie van de twee participatiedoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot deze score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]										
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.										
0 = We zijn nog niet begonnen					10 = Het doel is volledig gerealiseerd					
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hebben jullie deze score consensus bereikt?					☐ Ja ☐ Nee					
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *					1					
					2					
					3					

Doel: [doel invoegen]										
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.										
0 = We zijn nog niet begonnen					10 = Het doel is volledig gerealiseerd					
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hebben jullie deze score consensus bereikt?					☐ Ja ☐ Nee					
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *					1					
					2					
					3					

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Hieronder noteren jullie **de meest belangrijke** succesfactor(en), knelpunt(en) en geleerde les(sen) voor het realiseren van de twee *participatiedoelen* in jullie project of partnerschap.

Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>succesfactoren</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?
1
2
3
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>knelpunten</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?
1
2
3
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>geleerde lessen</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?
1
2
3

Doelrealisatie van de twee effectdoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot deze score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]	
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.	
0 = We zijn nog niet begonnen 10 = Het doel is volledig gerealiseerd	
☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10	
Hebben jullie deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *	

Doel: [doel invoegen]										
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.										
0 = We zijn nog niet begonnen					10 = Het doel is volledig gerealiseerd					
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hebben jullie deze score consensus bereikt?					☐ Ja ☐ Nee					
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *					1					
					2					
					3					

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Hieronder noteren jullie **de meest belangrijke** succesfactor(en), knelpunt(en) en geleerde les(sen) voor het realiseren van de twee *effectdoelen* in jullie project of partnerschap.

Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>succesfactoren</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?	
1	
2	
3	
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>knelpunten</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?	
1	
2	
3	
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>geleerde lessen</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?	
1	
2	
3	

Doelrealisatie van de twee borgingsdoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot deze score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]										
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.										
0 = We zijn nog niet begonnen					10 = Het doel is volledig gerealiseerd					
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hebben jullie deze score consensus bereikt?					☐ Ja ☐ Nee					
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *					1					
					2					
					3					

Doel: [doel invoegen]										
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.										
0 = We zijn nog niet begonnen					10 = Het doel is volledig gerealiseerd					
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hebben jullie deze score consensus bereikt?					☐ Ja ☐ Nee					
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *					1					
					2					
					3					

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Hieronder noteren jullie **de meest belangrijke** succesfactor(en), knelpunt(en) en geleerde les(sen) voor het realiseren van de twee *borgingsdoelen* in jullie project of partnerschap.

Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>succesfactoren</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?
1
2
3
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>knelpunten</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?
1
2
3
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>geleerde lessen</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?
1
2
3

Doelrealisatie van de twee impactdoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de *verwachte* doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot de score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]	
Hoe waarschijnlijk is het dat jullie project of partnerschap een bijdrage gaat leveren aan dit doel?	
☐ Zeer waarschijnlijk ☐ Enigszins waarschijnlijk ☐ Niet waarschijnlijk en niet onwaarschijnlijk ☐ Enigszins onwaarschijnlijk ☐ Zeer onwaarschijnlijk	☐ Hierover kunnen wij echt geen uitspraak doen
Hebben jullie deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *	1
	2
	3

Doel: [doel invoegen]	
Hoe waarschijnlijk is het dat jullie project of partnerschap een bijdrage gaat leveren aan dit doel?	
☐ Zeer waarschijnlijk ☐ Enigszins waarschijnlijk ☐ Niet waarschijnlijk en niet onwaarschijnlijk ☐ Enigszins onwaarschijnlijk ☐ Zeer onwaarschijnlijk	☐ Hierover kunnen wij echt geen uitspraak doen
Hebben jullie deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Noem minimaal 1 en maximaal 3 informatiebronnen *	1
	2
	3

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Hieronder noteren jullie **de meest belangrijke** succesfactor(en), knelpunt(en) en geleerde les(sen) voor het realiseren van de twee *impactdoelen* in jullie project of partnerschap.

Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>succesfactoren</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?
1
2
3
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>knelpunten</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?
1
2
3
Wat zijn volgens jullie de belangrijkste <i>geleerde lessen</i> (minimaal 1, en maximaal 3) bij de doelenrealisatie?
1
2
3

Bijlage 3. Gespreksformulier Evaluatiebijeenkomst

Gegevens project of partnerschap	
Titel:	
Startdatum:	
Einddatum:	
Datum bijeenkomst:	
Aantal deelnemers bij gesprek:	

A: Bespreken scoringsformulier: belangrijkste bevindingen – 30 min.	
Doelrealisatie	
Belangrijkste bevindingen (maximaal 3)	
Omschrijving:	1
	2
	3
Belangrijkste succesfactoren (maximaal 3)	
Omschrijving:	1
	2
	3
Belangrijkste knelpunten (maximaal 3)	
Omschrijving:	1
	2
	3

Geleerde lessen (maximaal 3)	
Omschrijving:	1
	2
	3
Delen (per les)	☐ In het programma GeestKracht ☐ Buiten het programma GeestKracht ☐ Anders, namelijk:
Delen met (per les)	☐ Jongvolwassenen ☐ Professionals ☐ Beleidsmakers ☐ Anderen, namelijk:

B: Bespreken eventuele bijstelling doelen – 5 min.

Bijstellen eigen doel(en) c.q. eigen activiteit(en)/ aanpak nodig?	☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
--	--

C: Bespreken veranderpad binnen de Verandertheorie van GeestKracht – 20 min.

Aanpassingen nodig in veranderpad?	☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
Suggesties voor bijstellingen (onderdelen van) verander- theorie GeestKracht?	☐ Nee ☐ Ja, namelijk:

D: Bespreken programma GeestKracht – 5 min.

Suggesties voor bijstellingen (onderdelen van) programma GeestKracht?	☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
Overige opmerkingen:	☐ Nee ☐ Ja, namelijk:

Bijlage 4: Analyseplan tussenmetingen

Zowel in de startevaluaties als in de tussenevaluaties worden op verschillende manieren data verzameld voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen, zowel kwantitatief als kwalitatief. In dit analyseplan werken we uit hoe we de analyses voor de tussenmetingen willen gaan inrichten.

Datamanagement

Vanwege het overwegend kwalitatieve karakter van de data in een prospectieve opzet van het onderzoek, is een relationele database in Access ontwikkeld waarbij de data gestructureerd worden opgeslagen in drie gerelateerde gegevenstabellen. Bijlage 1 geeft schematisch de datastromen in werkwijze van de tussenevaluaties weer.

Voorstel analyseplan tussenevaluaties

De (groeierende) hoeveelheid en rijkdom aan data vragen om een strak analyseplan waarmee doelgericht de onderzoeksvragen kunnen worden beantwoord:

- 1 Welke doelen worden beoogd met de projecten en activiteiten? (inventariseren)
- 2 In hoeverre worden de beoogde doelen gerealiseerd, en wat zijn hierbij succes- en faalfactoren? (meten en leren)
- 3 Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma en/of de verandertheorie? (bijstellen)

In principe worden alle analyses uitgesplitst naar deelvragen (gebaseerd op doelniveau: A. proces en participatie, B. effect, C. borging, en D. impact).

De eerste onderzoeksvraag wordt beantwoord nadat de projecten en partnerschappen zijn gestart. De wijze waarop is reeds uitgewerkt in het startrapport. De tweede en de derde onderzoeksvraag worden beantwoord in de tussenevaluaties. Hieronder volgt een voorstel voor de wijze waarop we hiertoe de data willen analyseren.

Analyses voor het bepalen van de mate van doelrealisatie (vraag 2)

Op basis van de ingevoerde **scoreformulieren** worden, over alle lopende projecten en partnerschappen heen, de volgende indicatoren per doelniveau bepaald:

- de mediane doelrealisatiescore;
- het aantal (%) projecten/partnerschappen naar aantal doelen met score ≥ 7 ;
- het aantal (%) projecten/partnerschappen naar aantal doelen met score < 4 ;
- het aantal (%) doelen met score 0.

Waar zinvol en haalbaar worden deze indicatoren tevens berekend voor projecten en partnerschappen, voor de afzonderlijke calls, de twee hoofddoelen en de vier programmalijnen.

Voor een overall duiding van deze indicatoren, worden de belangrijkste bevindingen met betrekking tot de doelrealisatie doorgenomen zoals opgetekend in de **gespreksformulieren**. Deze bevindingen worden daartoe niet separaat gecodeerd.

Kwalitatieve analyses voor de succes- en faalfactoren en de geleerde lessen (vraag 2)

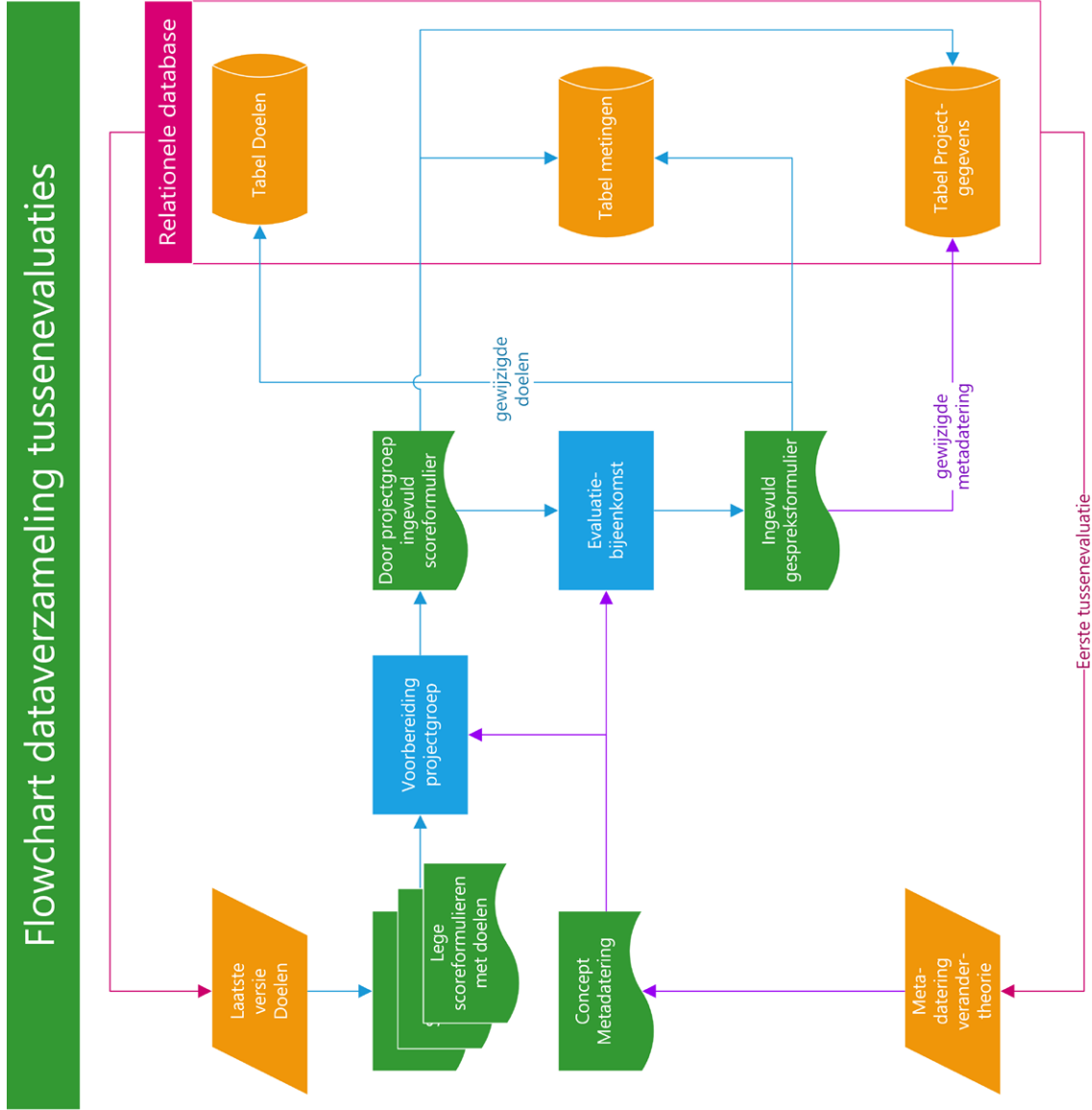
De data hiervoor zijn afkomstig van de **scoreformulieren** (per doelniveau) en van de **gespreksformulieren** (overall). Bij de analyses worden de data voor de succes- en faalfactoren en geleerde lessen selectief gecodeerd volgens de vijf niveaus van Grol & Wensing (2011):

- Factoren op het niveau van de aanpak zelf
- Factoren op het niveau van het individu
 - Professionals (zoals praktijk, beleid of onderzoek)
 - Jongvolwassenen
- Factoren op het niveau van de sociale omgeving
 - Teams en netwerken
 - Onderlinge samenwerking
- Factoren op het niveau van de organisaties (organisatorische randvoorwaarden)
- Factoren op het niveau van de maatschappij (zorgsysteem, wet- en regelgeving, maatschappelijke of politieke ontwikkelingen)

Daarnaast nemen we in overweging om de *overall* geleerde lessen (afkomstig van het **gespreksformulier**) aanvullend te coderen volgens de elementen en/of het niveau van de verandertheorie.

Kwalitatieve analyses voor de bijstellingen in programma of verandertheorie (vraag 3)

De data hiervoor zijn afkomstig van de **gespreksformulieren** (overall). Bijstellingen voor het programma worden in aanvang open gecodeerd, waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten op de programmaonderdelen of -activiteiten. Bijstellingen in de verandertheorie worden selectief gecodeerd conform de elementen van de verandertheorie.

Bijlage 5. Enquête jongvolwassenen

Vragenlijst – GeestKracht

Hi! Fijn dat je deze korte vragenlijst wilt invullen. Het project waar jij aan mee doet is onderdeel van een groot programma: GeestKracht. Wij – het Jongeren Onderzoeksteam – hebben de opdracht gekregen om te onderzoeken hoe jongeren vinden dat het gaat binnen dit programma.

Het belangrijkste vinden wij dat het project ervoor zorgt dat het taboe op een psychische kwetsbaarheid kleiner wordt en jongeren 'gewoon' zichzelf kunnen zijn. Ook willen wij dat je zonder schaamte over problemen kunt praten.

Jouw antwoorden helpen om GeestKracht te blijven verbeteren.
Bedankt!

Het Jongeren Onderzoeksteam
Maud, Leroy, Cas, Lotte, Claire, Daniël

Algemene info	
Ik identificeer mij als:	☐ Vrouw ☐ Man ☐ Anders, namelijk:
Leeftijd:	
Ik doe mee bij het project:	
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

Goed voorbeeld doet volgen				
	Ja	Nee	Een beetje	Weet niet / n.v.t.
Bij dit project zijn jongvolwassenen betrokken die open hun verhaal vertellen over hun kwetsbaarheid	☐	☐	☐	☐
Door de ervaringsdeskundigen in dit project durf ik me makkelijker uit te spreken over mijn kwetsbaarheid	☐	☐	☐	☐
Is er nog iets anders wat je hierover wilt zeggen?				

Beter weten waar je terecht kan				
	Ja	Nee	Een beetje	Weet niet / n.v.t.
Het project is makkelijk te vinden/ bereiken	☐	☐	☐	☐
Het project geeft mij informatie om mezelf beter te begrijpen	☐	☐	☐	☐
Het project geeft mij informatie om anderen beter te begrijpen	☐	☐	☐	☐
Het project geeft mij informatie over waar ik terecht kan als ik me mentaal niet goed voel	☐	☐	☐	☐
Is er nog iets anders wat je hierover wilt zeggen?				

Open zijn over hoe het gaat				
	Ja	Nee	Een beetje	Weet niet / n.v.t.
Door het project wil ik opener zijn over hoe het écht gaat met mij	☐	☐	☐	☐
Ik heb binnen het project wel eens een drempel gevoeld om te vertellen hoe het met mij gaat	☐	☐	☐	☐
Binnen het project praten we over psychische kwetsbaarheden als iets normaal	☐	☐	☐	☐
Is er nog iets anders wat je hierover wilt zeggen?				

De reacties van anderen				
	Ja	Nee	Een beetje	Weet niet / n.v.t.
Het project leert mij hoe ik om kan gaan met de (negatieve) reacties van anderen	☐	☐	☐	☐
Binnen het project gaan mensen prettig met elkaar om	☐	☐	☐	☐
Ik voel me serieus genomen binnen het project	☐	☐	☐	☐
Binnen het project wordt er naar mij geluisterd	☐	☐	☐	☐
Is er nog iets anders wat je hierover wilt zeggen?				

Wat is je algemene indruk van het project?

Schaal: zeer negatief, negatief, neutraal, positief, zeer positief.

☐	☐	☐	☐	☐
zeer negatief	negatief	neutraal	positief	zeer positief
Waarom?				

Bedankt voor het invullen!

Lijkt het jou leuk om een keer geïnterviewd te worden over jouw ervaringen met het project? Laat dan jouw contactgegevens hieronder achter. Heb je vragen over deze vragenlijst, neem dan contact op met Nickey via [contactgegevens onderzoeker Stichting Alexander].

Naam:

E-mailadres:

Telefoonnummer:

Bijlage 6. Leidraad interviews jongvolwassenen

Interviewleidraad – GeestKracht

Leg uit wie je bent en wat het doel van het onderzoek/gesprek is

- Hi! Ik ben XX en ik zit in het Jongeren Onderzoeksteam van GeestKracht. Dat doe ik samen met 5 andere jongvolwassenen. Fijn dat je mee wilt doen aan dit interview.
- Voordat we beginnen met de vragen zal ik nog even kort iets uitleggen. Het project waar jij aan mee doet is onderdeel van een groot programma: GeestKracht. Wij van het Jongeren Onderzoeksteam, hebben de opdracht gekregen om te onderzoeken hoe jongeren vinden dat het gaat binnen dit programma. En dan ook nog eens op het gebied dat wij het belangrijkst vinden. En dat is dat jouw project ervoor zorgt dat het taboe op een psychische kwetsbaarheid kleiner wordt en jongeren 'gewoon' zichzelf kunnen zijn. En zonder schaamte over hun problemen kunnen praten. Met de antwoorden die jij geeft kunnen we alle projecten dus blijven verbeteren.
- Het interview duurt ongeveer 30 minuten.
- Als je een vraag liever niet wilt beantwoorden, dan is dat geen probleem. Geef het aan en dan gaan we naar de volgende vraag.
- Het onderzoek wordt anoniem verwerkt. Dat betekent dat jouw naam alleen bij ons (de jongeren die het onderzoek doen en de begeleiders) bekend is. Zo kunnen we je ook de uitslag van het onderzoek laten weten als je dat wilt. In het verslag van ons onderzoek is niet te lezen wie precies welke antwoorden heeft gegeven.
- Indien je het gesprek wilt opnemen: vragen of dat oké is en vertellen dat je de opname alleen gebruikt om het gesprek goed te kunnen uitwerken. En dat je je dan nu op het gesprek kan concentreren.
- Voordat we beginnen: Heb je nog vragen?

Algemene info

Mag ik voordat we écht beginnen nog een paar gegevens van je opschrijven?

Ik ben een:

☐ Vrouw

☐ Man

☐ Anders, namelijk:

Leeftijd:

Het project	Doelvragen
Aan welk project doe je mee?	• Wat voor project is dat precies? Kun je daar iets meer over vertellen? • Wat is jouw rol in het project? • Waarom leek het je leuk om mee te doen aan dit project?
Hoe vind je dat het project tot nu toe gaat?	• Hoe komt dat?
Wat vind je leuk aan het project?	
En wat vind je minder leuk aan het project?	
Hoe is de verdeling tussen doen en praten in het project?	• Wat vind je van die verdeling? • Wat wil jij? Wat heb jij nodig?
Wordt er vooral online gewerkt of zien jullie elkaar ook 'in het echt'?	• Wat vind jij prettig? • Hoe komt dat?

Goed voorbeeld doet volgen	Doelvragen
Ontmoet je via het project jongvolwassenen die open zijn over hun ervaring en psychische kwetsbaarheid?	• Zo ja: Wat is hun rol in het project? • Wat doen zij wel/niet?
Helpt het jou als je ziet dat anderen openlijk praten over hun psychische problemen?	• Zo ja: hoe dan? • Zo nee: waarom niet? • Zijn er andere dingen die jou kunnen helpen opener te praten over hoe het met je gaat?

Beter weten waar je terecht kan	Doelvragen
Weet je door het project beter waar je terecht kan met problemen? Of als je je even niet goed voelt?	• Zo ja: hoe komt dat? Wat doen ze dan? Kunnen er dingen nog beter? • Zo nee: vind je dat jammer? Wat kan het project anders/beter doen?
Heeft het project jou geholpen om anderen beter te begrijpen?	• Zo ja: hoe? • Zo nee: Hoe komt dat?

Open zijn over hoe het gaat	Doorvragen
Hoe vind jij het om open te praten over hoe het met je gaat en over je mentale problemen?	• Welke gevoelens zijn lastig om over te praten? • Wat maakt het soms lastig? • Wat maakt het makkelijker? • Wat kan helpen?
Helpt het project je dat makkelijker te maken?	• Waarom wel/niet? Wat zou jou helpen?
Heb je binnen het project wel eens een drempel gevoeld om te vertellen hoe je je voelde?	• Zo ja: Wat voor drempels? Hoe kwam dat dan? Hoe kan dit anders? • Zo nee: Hoe komt dat?
Wordt er binnen het project gepraat over psychische kwetsbaarheden als iets normaals?	• Zo ja: hoe merk je dat? • Zo nee: Hoe is dat voor jou? • Moet dat anders? En hoe dan?

De reacties van anderen	Doorvragen
Heb jij je wel eens naar gevoeld over hoe iemand anders reageerde op jouw mentale problemen?	• Geeft het project jouw handvaten om daar (beter) mee om te gaan? • Waarom wel/niet?
Hoe ging je voor het project om met negatieve reacties van anderen?	• Wat is er tot nu toe veranderd?
Heb je het gevoel alsof er naar jou geluisterd wordt binnen het project?	• Waarom wel/niet?

Wat voor cijfer zou je jouw deelname aan project XX op dit moment geven? (cijfer van 1-10)
Zijn er nog andere dingen die je wilt vertellen over project XX?

Hoe nu verder?

- Van dit interview ga ik een verslag maken. Vervolgens leggen we alle interviews bij elkaar en maken we daar één groot rapport van.
- Dankjewel voor het meedoen!
- Als je na afloop toch nog vragen hebt, een antwoord wil aanpassen, of iets anders. Dan mag je altijd contact opnemen met Nickey (de ondersteuner van het Onderzoeksteam) via app/bellen/mail. [contactgegevens onderzoeker Stichting Alexander].

